

Historia morborum qui anno 1702 Vratislaviae grassati sunt.

Contributors

Academia Caesareo-Leopoldina Naturae Curiosorum.

Publication/Creation

Vratislaviae ; Leipzig : Sumptibus Christiani Bauchii (etc.), 1710.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bdzytxpu>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

3
HISTORIA MORBORUM,
QUI
ANNO M DCCII.
VRATISLAVIÆ

GRASSATI SUNT
à
COLLEG. ACADEM. LEOPOLD.
NAT. CURIOSOR. VRATISLAVIENS.
IN LUCEM EDITA.

VRATISLAVIÆ & LIPSIAE,
Sumptibus CHRISTIANI BAUCHII,
BIBLIOPOL. VRATISLAV.
ANNO 1710.

HISTORIA MORBORUM

QUI

ANNO M DCCL

VRATISLAVIAE

GRASSATI SUNT

3

COLLEG. ACADEM. LEOPOLD.

NAT. CURIOSOR. VRATISLAVIENS.

IN LUCEM EDITA.

VRATISLAVIAE & LIPZIAE,
Sumptibus CHRISTIANI BALUCHII,

Typograph. VRATISLAV.

ANNO 1750

SERENISSIMO AC REVERENDIS-
SIMO PRINCIPI AC DOMINO,

DOMINO
FRANCISCO
LUDOVICO,

D. G. ADMINISTRATORI SU-
PREMI MAGISTERII IN PRUSSIA, ORDI-
NIS TEUTONICI PER GERMANIAM ET
ITALIAM SUPREMO MAGISTRO, EPISCO-
PO WORMACIENSI ET VRATISLAVIEN-
SI, PRÆPOSITO ET DOMINO ELWAN-
GENSI, COMITI PALATINO RHENI, BA-
VARIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ ET MONTIUM
DUCI, COMITI IN VELDENTZ, SPON-
HEIM, MANSLÆ, RAVENSBERG, MOERS,
DOMINO IN RAVENSTEIN, FREUDEN-
THAL ET FULENBERG SACRÆ CÆSA-
RÆ REGIÆQUE MAJESTATIS PER DU-
CATUM UTRIUSQUE SILESIAE SU-
PREMO CAPITANEO

DOMINO,
DOMINO SUO CLEMENTISSIMO

UT ET
SACRÆ CÆSARÆ AC REGIÆ
MAJESTATIS IN SUPREMA PER UTRAM-
QUE SILESIAM CURIA CANCELLARIO
ET CONSILIARIIS

*ILLUSTRISSIMIS, PER-ILLU-
STRIBUS, GENEROSISSIMIS DOMINIS,*

DOMINIS

COMITIBUS,
BARONIBUS,
EQUITIBUS,

DOMINIS GRATIOSISSIMIS,

TENUE HOC ET EXILE SCRIPTUM AD
DECLARANDAM PIETATEM ET OBSERVANTIAM DE-
VOTISSIMO ANIMI CULTU CONSECRAT, ET SIMUL
VOTA, UT DIUTISSIME FELICITER REBUS HU-
MANIS MAGNO SILESIE BONO INTER-
SINT, PIE NUNCUPAT

SUBJECTISSIMUM ACADEMIÆ NATURÆ
CURIOSORUM LEOPOLDINÆ COLLEGIUM
VRATISLAVIENSE.

Benevolo Lectori Salutem!

Ecce post longum satis mirum & diuturnum silentium Historiæ nostræ morborum Vratislaviensium continuationem, *annum scilicet quartum.* Miraberis, nos non eadem, qua cœperamus, sedulitate perrexisse. Initia, inquires, fervebant, nam inter tres annos non tantum *tria historia morborum volumina*, sed & *prodromus examinis animadversionum Gr. in historiam morborum Vratislaviensium*, & ipsum quoque *examen & castigations earundem animadversionum* publicam aspexerunt lucem; medium tepebat, præter curatam enim ad votum & desiderium multorum *novam Historiæ nostræ editionem observationibus*

quibusdam & appendice, *tractatu* nimirum *de experientia* auctam, non nisi *observationes practicae de hydrope pectoris* anno currentis seculi sexto fuerunt editæ; Friguerunt hætenus, fatemur, ultima: Sed, absit jactantia verbo! non deferbuit noster in artem nobilissimam affectus & studium. Crevère interea nostri labores, ac illius Collegæ, qui onus scribendi in se suscepit. Unus enim fuit, qui more in Collegiis ubique terrarum recepto & manum operi & calamum admovit, ac observationes nostras partim viva voce, partim scripto ipsi communicatas, nominibus nostris ubique additis, historiæ contextui, qui post elaborationem ab omnibus nobis relectus est, magna fide inseruit. Is est, ut Eruditis passim constat ex *Novis literariis Germanicis A. 1706. Mense Novemb. p. 362. ac Nouvell. de la Republique de Lettres Mois de Mars A. 1707. artic. 6. p. 345. &c.* noster ab anno præterlapsi seculi nonagesimo sexto, quo relicta Prussia, Patria sua, hic Vratislaviæ sedem fixit, & in Academia Leopoldina Imperiali & multis de ægrorum salute consultationibus, adeoque rerum nostrarum apprime gnarus Collega D. Christianus de Helwich. Illum & clinici & alii literarii labores

res haftenus occupaverunt. Luctus etiam, cui per mortem filiae sibi unicae charae Catharinae Dorotheae immerfus fuit, animum ejus ita perculit & afflixit, ut per multos menses mente tranquilla his studiis vacare non poffet. Cùm verò undique a doctiffimis Viris & exercitatiffimis Practicis ad opusculi continuationem follicitaremur, praedictus Collega noster horulas illas, quas a clinicis laboribus ac continuis interpellationibus utcunque vacuas habuit, huic labori impendit. Prioribus vestigiis & in hoc anno institimus. Fuit, est, & erit nobis Medicina Jani instar bifrons, altera facie veterum monumenta, altera autem moderna inventa respiciens. Placuit nobis semper indefeffum antiquorum observandi studium in Semiotica, Diagnosi & Prognosi, neutiquam tamen vetustatis amore ita excoecati fuimus, ut obliquo recentiorum experimenta, inventa & merita oculo aspiceremus. Credidimus semper, Medici-Philosophi esse, neetere nova antiquis & boni Practici, in succum & sanguinem vertere utraque. Propterea per illa lustra, quibus clinicæ Praxi infudavimus, antiquorum observata venerabundi magni fecimus, modernorum tamen placita neutiquam

tiquam sumus detestati, laudata quoque chymicorum medicamenta non flocci pendimus, omnia vero experientiæ propriæ ac judicii lance ponderavimus, ac, quæ dubia sunt, ulteriori disquisitione reservavimus. Hujus propositi & consilii tenaces nudam saltem Dianam, id est, praxin clinicam fausto & infausto eventu porro sistimus. Quemadmodum verò non sine modesto rubore experti sumus, hos nostros conatus viris bonis & in arte facienda exercitatis hætenus non displicuisse; ita eundem nobis favorem pollicemur, observationesque nostras publicæ luci exponimus, DEUM ex animo precati, ut aliqua ex lectione earundem, Lector erudite, utilitas ad Te & ægros redundet! Vale!

J. J.

Ilum Historiæ nostræ nos ducit ad seculi decimi octavi annum secundum. Per hujus Januarius variis aëris mutationibus Vratislaviæ obnoxii viximus.

*Constitutio
aëris per
tres menses
piores.*

Initia quidem mensis frigore aspera erant minimè diuturno, maxima verò ejus pars inter nebularum, ventorum, nivium, imo & pluviarum vicissitudines effluxit. Ineunte Februario cœlum nubibus & pluviis turbidum. Elapsis aliquibus diebus serenus nobis illuxit Sol, ita ut die mensis septimo Veris delicias pergustaremus. Amœnitas illa semel iterumque pluviam & nebulis parum interrupta, nihilominus ferè ultra mensis medium duravit. Reliqui dies ferè omnes, excepto 23 & 24, vel propter nebulas, vel propter ventos, vel propter nives, vel tandem propter pluvias minimè grati fuère. Sub initium Martii omnia gelu rigeabant, sed altero mox die terra nive coo-

A

perie-

periebatur, quæ brevi liqueſcebat. Tertius pluviis, nive, ventis horrebat. Et ut brevibus dicamus, toto ferè mēſe aëris inconstantia erat, modò ninge-
bat, modò pluebat, modò venti ſpirabant. Decimus no-
nus & pauci alii e. g. 21, 23 per intervalla erant ſereni.

*Affectus Rheu-
matici.*

Frequentiffimi hoc tempore occur-
rebant affectus Rhevmatici vel nullâ, aut
certè non admodum notabili feбри ut plurimùm
ſtipati. Quidam ex ægris ſub initium horro-
re & rigore concutiebantur, frigus hoc calor
non adeò vehemens excipiebat, ac poſt aliquot
horas ſpontè iterum remittebat. Tantum non
omnes dolorem, quem Scholæ tenſivum vocant,
circa dextram cervicis partem percipiebant. Is
impedimento iis erat, quò minùs ad oppoſitum
latus caput liberè moverent. Brevi poſt malum
diffundebatur in ſcapulas & humeros, ubi tantas
ſubindè agebat radices, ut ægris per mēſes mul-
tos negotium faceſſeret. Innotuit nobis hoc tem-
pore aliquis, qui jam Wolaviæ agit, cui, quicquid
etiam tentaret, (tentavit autem multa) per annos
integros inſigni cum tædio hæc moleſtia devoran-
da fuit. Quæ tantò major erat, quòd, ſicuti etiam
aliis uſu venire ſolebat, ſub mali principio per inter-
valla acutis, lancinatoriis ac vibrativis doloribus
mulctaretur, à quibus nec dorſum uſque ad lum-
broſ immune reſtabat. Noſtrum etiam confi-
lium

lium imploravit Æger, cujus pectus à claviculâ ad cartilaginem ensiformem & ad costas spurias infimas atroci cruciatu obsidebatur. Sub manibus fuere, quorum hypochondria dolore non vacabant. In paucis admodum femora & tibias laborasse meminimus, & ut differentiam inter arthritidem & dolores rhevmaticos videas, hi non circa articulos, sed loca intermedia carnosahærebant, secus ac in arthriticis fieri solet. Cujuscunque verò generis cruciatus fuerint, sive ex classe tensivorum, sive lancinatoriorum, aut etiam tantum gravativorum censu existerent, ferè circa noctem ingravescebant; circa horas matutinas minuebantur. Aliqui ex iis de siti conquerebantur, cuncti autem cibos fastidiebant; unus & alter etiam ad vomitum pronus. Rauci erant, in quibus malum circa pectus sedem fixerat. Præmissâ Venæ sectione, cui tempestivè administratæ meritò plurimum in hoc affectu tribuimus, diaphoresis blanda matutinis horis instituta ægris solabatur. At cum sudoriferis calidissimis massa humorum exagitur, quod Vratislaviæ non tantum plebi, sed & cordatioribus ferè solemne est, dolores quam maximè intenduntur. Aliqui inconsultò & non sine damno illicò ad sacram Medicastrorum anchoram, Decocta, inquam, lignorum convolant. Quando autem dolor circa lumbos, partes vertebrae ad-

iacentes dextras pariter ac sinistras occupat, tum absque omni hæsitacione de Calculi renum præsentia decernitur. Pessimè res antinephriticis, quæ plurimum obesse circumspecta docet experientia, geritur, dolendumque est, quod etiam à Medicis, ac his non infimæ classis, totò die hæc incautis obtrudantur. In externis mirè luxuriant hîc locorum, à quibus tamen præstaret vel planè abstinere, vel si ægrorum precibus aliquid dandum fuerit, Spiritus Vini, in quo sapo Venetus cum camphorâ quomodocunque solutus, usus vel solus ferè suffecerit, nec tamen rejecerimus misturam Celeberr. Lentilii, quâ dolores fuisse mitigatos satis enormes recordamur. Ea sequens est:

℞. Ciner. clavell. ℥iij pulveris. affunde

▽ si paralyf.
carvi.

foenicul. aa. ℥ij

solve & solutioni injice

⊖ Mxi depurati & in pulverem comminuti. ℥jss.

solve vitro probe clauso, solutionem filtra & in vitro probe munito serva, nodulo iusuper suspenso in liquore ex

Castor. opt. ℥j.

Theriac. Venet. ℥ij.

Hâc partes dolentes (cute prius pannis mastiche & succino fumigatis ad rubedinem perfrictâ) illini jubet, opemque non sine ratione præsentio rem, quam ex litibus aliis expectat.

Variolæ.

Passim grassabantur etiam Variolæ majori

ri

ri ex parte benignæ, & non adeò multis funestæ, confluentes si excipias, ut subinnuimus in Historiâ Morbor. An. 1700, ubi historiam Variolarum dedimus, modumque curandi plenè narravimus. Adjicienda tamen censemus paucula illa, quæ hoc anno observata & sequentium annorum experientia roborata fuere. Promiscuus Decocti lentium cum liquiritiâ, semine fœniculi &c. usus fraudi est iis, quorum victus crassior ac viscidior est, aptusque ad lentos humores in corpore accumulandos. In iis variolarum eruptionem nisi impedit, certè retardat. His blandiores Essentiæ ex radicibus alexipharmacis quam optimè conveniunt in aquis cordialibus exhibitæ, & vellemus sanè, ut Sydenhamius unice abusum notasset, non penitus autem verum Cardiacorum usum proscripsisset & damnasset. Rursus hoc anno observatum fuit, quod humani quippiam idem Vir Clarissimus fuerit passus, dum asseverat, neminem *perire ex Variolis, quòd non eruperint*, multos verò mori, quòd *cum eruperint, præmaturè nimis detumescant*. Obversatur adhuc memoriæ infans vicini cujusdam Sutoris, qui gravissimis convulsionibus concussus variolis leviter apparentibus expiravit. Memini etiam puellam quandam, fratre variolis laborante, tertio morbi die præsentibus omnibus variolarum indicis inopinatò extinctam fuisse, sive apoplexia,

quod parentes credebant, sive, quod ad verum propius accedit, syncope eam abstulerit. Potissimum verò nonnullis hoc anno Diarrhoeæ, quando exarescere variolæ cœperunt, exitiosæ fuerunt. Nobis sollicitè in causam Diarrhoeæ hujus inquirentibus patuit, potum tenuem avidè ingurgitatum non immeritò in suspicionem culpæ venire. Affatim bibisse omnes faciliè comperies, qui eo tempore in Diarrhoeam incidunt. Neque tamen inevitabile periculum, modò maturè obviam eatur. Theriaca in adultis spem non fallit, in pueris Essentia theriacalis vel spiritus etiam theriacalis cum spir. Nitri mistus in vino exhibitus expectationi satisfacit. Nondum hætenus à me impetrare potui, ut Thom. Mayeri methodum imitarer, laudanumque opiatum in Variolis, vel in Diarrhoeâ, vel in aliis symptomatibus exhiberem. Febris illa, quæ supurationem individuo nexu comitatur, si ultra 14 aut 17 diem extendatur, utique periculosa existit, & quosdam hoc anno in mortem præcipitavit. Quod si quodammodo 13 die aut post eundem intermittentis typum induat, ut ferè semper fieri solet, licet intermissio brevi etiam duret, cortex Peruvianus singulis duabus horis tempore hoc intermissionis in justâ quantitate oblatus egregium est remedium, quod in manu multorum Empyricorum alias idem est, ac gladius in manu furiosorum: &
vel

vel hoc solo nomine laudandus eximiè Morton, quì vel primus, vel certè inter primos hanc medendi rationem indice digito nobis demonstravit, majorem utique meriturus laudem, si non in aliis occasionibus hoc fuisset abusus medicamento, aliosque suo exemplo in errores ægris noxios induxisset. Certum est, quod in Confluentibus, si & hoc addere licet, absque ptyalismo ægri adultiores in summo versentur periculo; certum tamen & hoc est, quod hâc salivatione Variolæ in quantitate non minuantur; quod utique argumento est, materiam, quæ hâc salivatione ex corpore eliminatur, non esse eandem, quæ distinctas Variolas in majorem elevat altitudinem, ac rursus depressionem, quæ in Confluentibus cernitur, non ab exitu salivalis ac serosi humoris pendere, sed ab ampliori & latiori harum per superficiem cutis expansione.

Nunquam quidem non Apoplexia ali- *Apoplexia.*
quos è medio tollit Vratislaviæ, & de incolis hujus Civitatis hîc in passu eadem fere dici possent, quæ de Amstelodarnensibus & Delfensibus suis habet expertissimus Forestus lib. 10 Observ. 70, maximè tamen tempore brumali illos opprimit, (epidemicam enim Apoplexiam nunquam hîc locorum apparuisse crediderimus, cujus generis eam fuisse, quæ An. 1694 & 1695 in Italiâ regnavit, censet Baglivius) tantoque est frequentior, quantò aëris intemperies
est

est notabilior. Non unam hâc tempestate, tum in hâc Metropoli, tum passim per Silesiam omnem ea edidit stragem, ut non abs re futurum censeamus, si paulò plenius gravissimi hujus morbi historiam fuerimus persecuti. Familiarior ille est apud nos hominibus in virili ac senili ætate constitutis, ac locum hîc habet etiam Aphorismus Hippocratis 57 ex sect. 6: *Siderationes maximè fiunt ætate à 40 anno usque ad 60*, modò in aliquâ latitudine, prout substratæ materiæ indoles requirit, & non in rigido, & ad vocum apices nimis adstricto sensu capiatur, quanquam satis cautè locutus sit Hippocrates, addens, *Siderationes maximè fieri eâ ætate*, quam designavit. Paulò rarius infantes, pueros, adolescentes, juvenes adoritur, tum hîc, tum alibi ferè ubivis. Exempla Apoplexiæ in omnibus his ætatibus à Nobis visa sunt, sed ut jam dixi, minus frequenter. Justus Cortnummius *de morbo attonito* c. 19 p. 74. refert, unicum se vidisse exemplum per vitam in infante. Hoc anno, quò hæc scribimus, non tantum illustris pusio, sed & frater cum sorore in infantili ætate apoplectici interiêre. Amatus Lusitanus *Cent. 3 Curat. 22* memoratu dignum judicavit, quod infans ex *ictu bombarda morbum incurrerit attonitum*, quem mox Paralyfis & mors secuta fit. Idem, quem antea laudavimus Cortnummius *lib. cit. c. 30 p. 131* auctor est, quod puella Variolis

cor-

correpta, cui carnifex ad febrem continuam debellandam ante solis exortum potiunculam supra gladium suum exhibuerat, ab ense ita fuerit perterrita, ut in morbum attonitum illicò concideret. Conf. *Decur. 2 Ann. 4 observ. 39. Dn. D. Dobrzensky, ut & Medicina Collatit. Boneti P. 1 p. 166 c. 13.* De Juvene apoplectico extat exemplum apud Tulpium *lib. 1 observat. c. 7.* Præterlapso anno puellam circa 14 ætatis annum horâ septimâ è lecto surgentem, cum vix tria protulisset verba, subitò apoplexia abstulit. Major pars eorum, quos apoplexia apud nos invadit, est temperamenti sanguinei aut sanguineo-cholericici. Ejus temperamenti erat Reverendiss. Dn. Prælatus Heinrichov. qui in autumnno præterlapsi anni 1701 Mense Novembri, postquam coelo pluvio ingressus esset iter, & vehementius incanduisset, insultu apoplectico obrutus, & efficacissimis remediis adjuvante divino Numine ita me medicinam faciente restitutus, ut sanus sospesque Vratislaviâ Heinrichoviam redierit. Cum hoc ipso anno denuò ferali morbo correptus esset, rursus quidem medicamentis meis convaluit, at brevi post tertium accessum expertus fatis concessit. Ejus temperamenti etiam erat Reverendissimus Dn. Suffraganeus, gente Italus, familiâ Brunetti, quem fortissima apoplexia post paucarum horarum intervallum extinxit. Ac hisce diebus, dum hæc scribo,

B

bo,

bo, idem fatum expertus est Vir longiori vita ob candorem & cultissimos mores dignissimus Dn. Kretschmerus, Mercator florentissimus. Si quis alius, is certè sangvineæ complexionis erat. Neque tamen ab apoplecticis insultibus planè liberi sunt alterius temperamenti homines, ut multoties hic locorum nobis observare licuit. Id quod & alibi contingit. Ita primus apoplecticorum à clariss. Wepfero descriptorum *habitu corporis gracili, capillis flavis & crispis præditus erat, ingenio pollens ac ad iram paulò pronior*, quartum quoque idem Wepferus ait *vergentem fuisse temperie totius ad calidam & siccam, coloris fuscæ, habitu corporis utcunque carnosò & ad iram vehementiorem*. Celeberrimus Anatomicus Marcellus Malpighius, qui anno 1694 ex apoplexia mortuus, temperamenti erat *ad siccum vergentis, mediocri corporis habitu, & mediocri pariter staturâ præditus*, referente Baglivio in *dissert. 3 de observationibus Anatom. p. m. 115*. Apud Forestum Juvenis nobilis, *naturâ melancholicus* sub noctem in apoplexiam satis fortem incidit. Non vacat operosius inquirere, verumne sit, quod Forestus in *Schol. observ. 78. lib. citati* notavit, *apoplexiam rarius ab humore melancholico*, ut ipse loquitur, *oriri*, cuius quidem assertioni è diametro adversatur Cardan. *Commentar. ad 55 Aphorif. lib. 6 Hippocrat.* & omnium maximè Francisc. Boyle in *tract.*

tract. de apoplexia. Illud quoque meâ multiplici experientiâ fuit confirmatum, quod collo sint breviori & toroso, qui apoplexiam incurrunt, quod de fene apoplectico expressè notandum censuit Willifius *de anim. brut. part. 2 p. 143.* Cujuscunque verò fuerint temperamenti, qui vel hoc anno, vel etiam secutis temporibus apoplexiam incurrerunt, in eo ferè omnes convenerunt, quod vel in potu, vel in cibo, vel utroque excefferint, id quod etiam alii scriptores de suis apoplecticis diligenter observarunt. Monachus apoplecticus apud Forestum *crapula fuerat deditus & copiosè crassam cerevisiam ingurgitabat.* Delphius quoque quispiam, teste eodem, *bibax* erat ac victu inordinato utebatur. De primo quoque suo apoplectico Cl. Wepferus expressè scribit, poculis eum indulgisse, de quarto verò fusco illo, cuius mentionem jam fecimus, prælaudatus Wepferus *p. 15 in observat. Anatom.* ait, *multum ipsi usum cum Baccho fuisse, & non rarò sicca labore pectora fervido maduisse mero.* Tales etiam in auctario recenset idem. Doctissimus Vir Carolus Piso *de prætervisis hætenus morbis affectibusque à serosa colluvie oriundis sect. 2 part. 2 cap. 5* civem & fartorem Pontanum *lautiori fuisse victui assuetum* affirmat, ut ferè urbanorum artificum genus omne genio passim indulget, tribuitque abdomini in saginando, quicquid lucelli aut manuum industria,

aut corporis labor parit affertque. Expertissimus Hollerius *lib. 1 de morbis internis p. 27* pictorem & figulum utrumque vinosum apoplecticum factum fuisse narrat. Nec possumus, quin adscribamus verba Heinrici ab Heers *ex observ. 18*, quibus homini, quem novum ex veteri monacho Medicum scitè appellat, Mercatori ex synusiâ laeso venæ sectionem svadenti respondet: *Nostrates ingluvie commestationibusque ferè apoplexiam incurrunt.* Quæ profecto, ut & ea Celeberr. Ettmulleri *in Op. p. m. 447* apud nos sunt longè verissima. Notorius vini abusus multos & quidem ætatis consistentis optimique aliàs habitûs his annis in apoplexiam præcipitavit. His omnibus jungere licet vitam defidem & otiosam. Non facile recordor quenquam apoplexiam incurrisse, ubi non vel manibus fuerit palpabile, inter assumpta & motum corporisque exercitia nullam fuisse servatam proportionem, sed illa modum excessisse, hæc verò defecisse. Eum autem in finem hæc adducenda esse credidimus, ut clarissimè elucesceret, veram ab apoplexiâ præsevationem non æquè à medicamentis, quam à vitæ sobrietate & debitis corporis motibus pendere. Ferè exciderat, sæpius à me fuisse observatum, gravidas medio circiter gestationis tempore levi ac brevi iterum evanescente apoplexiâ, quæ nulla gravia incommoda secum trahit, fuisse tactas. Ingratum verò

verò sui adventum multoties quibusdam prodromis designare solet apoplexia. Inter primaria indicia ferè semper vertigo est, non tam matutina quam pomeridiana, imò & nocturna, quæ multò est deterior, quando cum scotomiâ conjungitur. Multis etiam apud nos familiares sunt torpores & stupiditates præter morem contingentes (de quibus tanquam futuræ siderationis signis jam mentionem *in Coacis prenot.* Hippocrates iniecit) antequam apoplexiâ opprimantur. Suspectus etiam meritò est incubus, si paulò frequentius eo vexentur, quibus vertigo molesta est. Mali etiam ominis sunt insveti totius corporis tremores, in primis verò labiorum & dentium stridores in somno, extremorumque perfrigerationes. Subita linguæ impotentia, eaque sæpius recurrens, ferè non fallax metuendæ apoplexiæ *τενύρειον* existit, jam tum ab Hippocrat. *in Coacis prenotion.* memorata, quo etiam à nonnullis refertur *aphorism. 40 ex sect. 7.* Aristoteles, aut quicumque autor est *Problematum sect. XI probl. 54*, ipsam linguæ hæsitantiam partis esse apoplexiam quandam judicat. Unde etiam tum multis aliis, tum hoc anno prælaudato ante Abbati Heinrichoviensi ex insolitâ linguæ titubatione timendam ipsi apoplexiam subindica-
vi. Præter linguæ hæsitantiam nihil sinistri præsensit correptus apoplexiâ aliquis Hebrææ linguæ

Professor apud Cortnummum p. 199. Conf Harde-
rum in apiar. p. 123. Non jam dicemus de oculo-
rum coruscationibus, sed solummodò memora-
bimus hoc minimè rarò contingere, ut quidam ali-
quot ante insultum apoplecticum annis, vel de de-
ficiente auditu, vel quod adhuc sæpius fit, de visu
imminuto maximoperè conquerantur, quibus ad-
dere licet ex Aureliano frequentem indigestionem,
vultûs plenitudinem ac inœstitiam, difficilem ex-
cretionem ac tandem vehementem meningis sal-
tum in pueris lib. 3 de morb. acut. c. 5. Licet verò hæc
& alia plura signa (inter quæ tamen studio tinni-
tum aurium citra sinistrum omen hic pluribus
familiarem non recensuimus) apoplexiam præce-
dant; contingit nihilominus apud nos, *ut sanum,*
etiam derepentè invadat dolor circa caput, & statim
voce privetur ac sui impotens sit, verbis Hippocrat.
lib. 2 de morb. text. 6 & 21. Simulac verò apople-
xia hominem obruit, is subito i.) ferè collabatur &
sui, ut jamjam loquebatur Hippocrates, impotens
fit. Quæ causa est, quod ejusmodi hominem vo-
cent sideratum. Hoc autem ipso convenit apo-
plexia cum *lipothymia paulò graviore & syncope,*
quibus correpti itidem non rarò in terram pro-
sternuntur, ut & cum epilepsia, cujus signum esse
subitum & improvisum in terram lapsum docet
Unzerus lib. 1 de epilepsia c. 18; differt verò à Para-
lysi

lysi particulari e. g. linguæ, palpebrarum, brachii, &c. à *tetano*, in quo universum corpus rigidum ac immobile permanet, *emprosthotono* ac *episthotono*, quando incurvantur omnia vel versus anteriora, vel versus posteriora, necnon à *catalepsi*, quâ æger instar statuæ immotus perstat. 2) Sermonis usu privatur, qui integer adhuc ipsi in primo morbi insultu fuerat. Nam nihil crebrius audias, quam ejusmodi homines aut de intolerabilibus capitis doloribus aut anxietate inexplicabili conqueri. Quibusdam memini usum sermonis per aliquot superfuisset horas, alii paucis verbis prolatis illicò obmutuerunt, similes illi apud Clariss. Harderum in *apiar. observ.* 27, qui ex templo domum festino cursu petens hæc verba tantum protulit: *Her Jesu wie will mir werden.* Confer *Wepferum* p. 239. Convenit ergo in sermonis interceptione apoplexia cum paralyfi linguæ, epilepsiâ, suffocativo catarrho, syncope, in quibus omnibus loquela cessat; differt verò à lethargo, nam lethargici valido clamore excitati ad interrogata respondent quamvis incondita & absona. 3) Corpus apoplectici instar trunci jacet ac 4) sensuum munere orbatum est. Ad hæc respiciens Galen. *1 method. medend. c. 9*, si quis, inquit, sive tribus horis, sive quatuor, sive etiam dimidio tantum horæ toto corpore vehementer captus sit, ut neque sentiat, neque moveatur, hunc nos

atto-

attonitum appellamus. Usque adeò autem abest sensus, ut, iudice Foresto, *si perforaretur brachium & frangeretur, non sentiret.* Per hanc sensûs & motûs interceptionem differt apoplexia à catarrho suffocativo, in quo sensus ac motus quodammodo integri supersunt, usque dum mors instat. Eadem distinguitur & quidem ratione motûs ab epilepsiâ, in quâ variis motibus caput ac membra contorquentur; respectu autem sensûs à suffocatione uterinâ, nam hystericæ audiunt, cum vocantur, sentiunt ac intelligunt, quæ secum agantur & acta referunt, quâ de re legi potest *Codronchius lib. 1 de Christiana ac tutâ medendi ratione c. 21.* Etsi verò apoplecticus nec loqui, nec sentire, nec movere se queat, nihilominus pulsus superest & respiratio, secus ac fit in syncope & strangulatu uterino, in quibus ad sensum cessare deprehenduntur. Magna tamen spiritûs difficultas adest, & tantum non præ suffocatur apoplecticus perinde laborante pectore ac si vinculo quodam adstrictum attolli prohiberetur, in quo stertore aliquam habet convenientiam cum peripnevmonico & empyematico, ac iis, qui spasmo diaphragmatis corripuntur, nisi aliquis forte cum Bartholeto *in methodo in dyspnœam* laboriosissimam ponere velit in respiratio- nis difficultate pro varietate morborum distin- guendâ curam. Non ignoramus, quod celebris quon-

quondam Medicus Horatius Augenius *in epistol. & Consultat. med. Tom. 2. lib. 3. p. m. 398. & Tom. 3. lib. II Epist. II* doceat apoplexiam aliquando sine omni sensu & respiratione contingere. Nostrata-
men experientia vero magis conforme reperit illud Expertiss. Foresti *in schol. observat. 72 p. m. 405: Nul-
la apoplexia, quatenus est simplex, potest esse sine aliquâ inspiratione, seu respiratione, quia illico, quando spira-
re desinit, apoplecticus moritur.* Fortassis verò Au-
genius loquitur de apoplexiâ cum syncope con-
iuncta, cujus exemplum ibidem recitat Forestus, &
mihi præbuit mors matris meæ dilectissimæ. Nec
enim novum est apoplexiam cum aliis morbis con-
jungi. Non tantum enim cum syncope, ut jam di-
ximus, sed & epilepsiâ complicatur, cujus generis
apoplexiam tum multoties aliàs, tum præcipuè vi-
di hoc tempore in Fratre Ordinis S. Francisci laico
ac cellæ præfecto circiter quinquagenario, qui cum
alio ex Ordine jocatus repente de lipothymiâ con-
queri cœpit, subitoque concidit sermonis usu desti-
tutus. Horrendis convulsionibus, me aliosque
postquam per aliquot horas obstupescisset, apo-
plecticus mortuus est. Simile in virgine 22 anno-
rum post vehementissimum capitis dolorem ex-
emplum habes apud Francisc. Rubeum *in noctar. exercitat. 40.* Confer. etiam *Ferdinandum hist. 71 p. 211 & Pisonem p. 126.* In nonnullis apoplecticis præ-
C ter

ter hæc etiam videas, ut probè loco citato observavit Aurelianus 1) distantiam oris hiscentem 2) vultus conductionem seu spasmus 3) palpebrarum suspensionem, 4) involuntarias lachrymas. Præ reliquis omnibus ferè dignissimum notatu censemus, quod ipsis ægris vasa circa tempora ac faciem inflata appareant non sine insigni vultûs rubore. In hoc, quem delineavimus, statu est apoplecticus. Certum est, apoplexiam esse morbum acutissimum, adeò ut non immeritò Jachinus exclamet: *apoplexia velocissimè viget, & brevissimum, imò imperceptibile habet principium & augmentum, ita ut tota status esse videatur.* Ferè autem fit, ut apoplectici graviores septimum non excedant diem, quod Hippocratis oraculum ex *aphorif. 51 sect. 6 & 2 de morb.* apud nos eventu semper comprobatum fuit. Cum verò apoplexia vel *perfectè desinat*, quod certè si paulo sit fortior, rarissimè contingit, vel hominem *in alium precipitet morbum*, vel denique *funesta* sit, non abs re fuerit, observata horum eventuum salutis inquam & mortis signa breviter commemorare. Inter salutis signa refertur 1) respiratio libera, pulsus & faciei color naturali non admodum dissimilis. Profecto prout spiritus aut facilè aut molestè trahitur, morbi modum omnem, ejusque magnitudinem ostendit. 2) si consuetæ excretiones aliquò tempore suppressæ redeant. Ita optimum fan-

nitatis omen est liberalior hæmorrhoidum fluxus, consentiente ipso *Hippocrate in Coac. prenot. tex. 318.* Quem in censum etiam veniunt menstrua, quibus rite fluentibus apoplexiam sublatam meminit *Zacutus Lusit. de Princip. medic. hist. lib. 1 observ. 33.* Id quod etiam dicendum de ptyalismo in paulò annofioribus, & minimè fallax est illud *Sennerti lib. 1 Pract. med. part. 2 c. 32.* *Nonnunquam apoplexia fluxu phlegmatico oris finitur*, Sennerto suffragatur *Barbette, Deckerus, Sylvius, alique plures.* 3) *Faustum etiam signum est, si post venæ sectionem æger aliquantulum sese recolligat, ut optimè notavit doctissimus Hippocratis interpres Prosper Martianus.* Præsertim si 4) sumpta pocula non per nares aut os refundantur, sed *penitus descendant*, quemadmodum *Forestus præclare observavit.* 5) Si acriter aut vellicatus, aut punctus æger, aut tandem intentâ voce compellatus palpebras moveat & labia quodammodo comprimat. 6) Inter signa salutaria refert *Aurelianus*, si partes quædam saltu errante, i.e. spasmodicè agitentur. Ex doctrinâ *Hippocratis, si apoplecticum febris corripuerit, sanus evadit.* De quânam autem febre loquatur ipse, incertum est, ex *Coacâ 480* liquet, hoc ejus assertum de lentâ intelligi non oportere, hæc enim ex mente ejus, *adveniens mortifera* est, ut exemplum filii *Numenii* probat *1 Prorrhætic.* Nec cum *Foresto* de febre ar-

denti Hippocratem loqui crediderim. Martianus contendit, febrim illam esse ex genere ephemerarum, cui solutionem apoplexiæ tribuit Hippocrates, quando scilicet statim, non confirmato adhuc morbo, superveniat. Ego sanè inter plurima apoplexiæ exempla nunquam aliquem vidi per febrim ab apoplexiâ fuisse liberatum, licet multoties statim post insultum apoplecticum deprehenderim pulsum verè febrilem. Jam ante facti sumus, quod rarissimè graviores apoplectici perfectè restituantur; nunc addendum, quod vulgò putetur, non malè cum iis agi, qui vitatâ ad tempus morte in aliud morborum genus incidunt. In varios autem morbos transit apoplexia, frequentissimè autem omnium, ut vel vulgò notum est, in paralyfin. Licet verò hâc de re dubitare nemo queat, nihilominus sine fructu non legentur exempla, quæ recitat Thonerus *lib. 2 observ. 3. 4.* Lotichius *in lib. observat. p. 163 165 & 172* Piso *l. c. p. 121 &* Forest. *l. 10 observat. 75 & seqq.* : sequitur verò apoplexiam paralyfis tam dextri quam sinistri lateris, & illius quidem frequentius, quam hujus. Apoplexiam Illustriss. Baronis 66 circiter annos nati, ante semestrem spatium non tantum paralyfis, sed & inexpugnabilis dormiendi necessitas comitabatur. Pes dexter ejusdem, ut & alius decrepiti cujusdam senis ephidrosi, semper madebat. Abit etiam apoplexia aliquan-

quando in epilepsiam, sicuti evenit ædituo alicui apud Forest. *lib. cit. obs. 80.* Ante 4 annos post apoplexiam gravem melancholiam in sene aliquo notavimus. Licet verò apoplectici evadant interdum, profunda tamen læsionis vestigia verè semper in iis remanent. Malpighius post *40 dies liber evadens ab apoplexiâ & paralyfi, summoperè læsus in memoriâ & ratiocinio, & quavis minimâ de causâ in lachrymas solutus fuit*, teste Baglivio *l. c.* Posterius hoc etiam in Clarissimo Aristotelico Philosopho Melch. Zeidlero post apoplexiam observare licuit. Nunquam quoque à metu recidivæ liberi vivunt. Ex levibus sanè occasionibus denuò apoplexia incautos opprimit. Postquam signa salutis in apoplecticis recensuimus, etiam tristitia ac mortis prænuncia tribus verbis commemorare juvat. Inter hæc 1) loco est stertor magis ac magis ingravescens, 2) spuma circa os. 3) si ab usurpatis sternutatoriis æger non sternutet, quamvis sternutatio ipsa non provocata aliàs non magni quicquam promittat. 4) Cum nullum post V. S. levamen in apoplectico advertitur, imò si post eandem celebratam res in deterius labuntur, non est dubitandum, quin mors post paucarum horarum intervallum sit secutura. 5) Tremor etiam juxta Moebium in apoplexiâ & lethargo malus est. 6) Facies cadaverosa ac tandem 7) sudor frigidus, præsertim superiorum partium

est indicium certum naturæ succumbentis. Tantò verò magis calamitosa signa hæc omnia existimanda sunt, quando æger est decrepitus, naturæ debilis, vel antecedentibus morbis exhaustus. Post mortem non rarò satis copiosè sanguis ex corpore effluit, præcipuè in iis, quibus assuetæ sanguinis evacuationes fuere suppressæ. Insigne ejus exemplum prostat apud Fabricium Hildanum *Cent. 1 observ. XI* de aurifabro familiarem sibi narium hæmorrhagiam amuletò quodam supprimente & per hoc artificium in apoplexiam, ut probabile est, lapso, ex cujus naribus & ore post 12 ab obitu horas copiosissimè sanguis effluxerit. Ex ore senis septuagenarii plurimum cruoris manavit apud Wepferum *p. 238*. Id quod etiam toto die passim observare licet. Si in causas remotiores satis frequentis apud nos apoplexiæ placeret inquirere, aërem quoque symbolam suam conferre deprehenderemus. Unde tùm potissimum, sicut etiam hoc anno factum, apoplectica pathemata crebriora sunt, quando aër frigidior est, aut imbribus & nivibus madidus. Et in hac re tantò magis confirmamur, quod videamus etiam in aliis Provinciis sub ejusmodi aëris constitutione mortales apoplexiâ corripiri. Jam ante mentionem fecimus, annis 1694 & 95 Romæ & in Italiâ non exiguam hominum partem periisse apoplexiâ, aitque Baglivius *Diff. 3* tam frequentes fuisse

fuisse hujus casus, ut *instantis mortis horrorem quovis ferè momento viventibus incuterent.* Causam verò illius frequentiae etiam in aëre quaerit *loc. cit. p. 117.* Germaniae frigidum clima accusat in *Consil. Mercurialis*, cum de frequentia apoplexiae disputat. De pluviosa aëris constitutione legendus est *l. c. p. 415* Forestus. Ferdinandi Medici Frater, vigillum Praefectus, cum per 15 dies coelo nubibus obducto iter fecisset, apoplexiam incurrit, teste Ferdinando *p. 211.* Monachus Franciscanus continuo per integrum diem in seram usque noctem in cella cerevisiaria commoratus, ipso etiam prandii ac coenae tempore, apoplecticus factus est, exemplo memorabili, quod aër frigidior & subterraneus ad apoplexiam concitandam concurrere possit; Quod etiam, teste Wedelio, serenissima Persona in senio constituta, aëri frigidiori & subterraneo exposita, suo damno probavit. Senior in Ecclesiastica dignitate constitutus adulto jam autumnò sub coelo frigidiori piscationi ab hora octava matutina usque ad secundam ferè pomeridianam in loco uliginoso adstans in paralyfin manus incidit. Multò autem major hominum pars, ut credimus, culpam assumptorum apoplexiam incurrit. Et vulgus quidem apud nos viscidis ac lentis cibis, quos jure accusat Wepferus, *p. 203*, affatim vescitur. Opificum omne propemodum genus frumenti spiritus variis

riis lenociniis ad palati delitium corruptos jejuno ventriculo ingerit. Paulò ditiores manè vinum absynthites, de quo Goclenii observ. nota, aut aliud aromaticum ingurgitant. Qui lautioris adhuc conditionis sunt, Ungarici vini cyathos integros creberrimè ac per multas horas strenuè evacuant. Hæc autem omnia quantam vim ad concitandam apoplexiam habeant, in propatulo est. Certè hîc non ignota sunt exempla apoplexiæ summam inebriationem secutæ. Celeberrimus Rolfincius memorat Ratisbonæ Principem quendam in Comitibus ex nimio acidularum usu lapsum in apoplexiam, qualem etiam describit Francisc. Hildesheim *spicileg. 6 p. 526.* Tres mihi apprimè noti sunt, qui acidulis in æstate usi, post aliquot menses ex apoplexiâ sunt mortui. Invaluit apud nos jam per aliquot annos empyricus planè acidularum abusus, unde optandum, ut alii damno aliorum cautius mercari discant. Tenet etiam nostros insatiabile cacoëthes pulveris sternutatorii. Hoc & infimi subfellii & sublimioris etiam ordinis viri singulis penè momentis nares inferciunt. Si itaque non laborat fides observationis Anni 4 Dec. 2 *Ephemerid. German.* quâ docemur, à pulvere tabaci assumpto coma somnolentum, tandemque apoplexiam esse secutam, evidens est, quanti res sit periculi sine intermissione pulverem hunc intrudere nari-

naribus, & id tantò magis, postquam felix Celeberr. Bohnii industria anatomica nobis detexit, eum etiam ad intima corporis penetrare ac pulmonibus ipsis labem affricare. Non minor error committitur in attrahendo peti fumo, quò, mirum est, quam multi unicè delectentur. Non pauci, ubi vix pedem lecto extulerunt, statim ad has suas delicias convolant, & per magnam diei & noctis partem tædia sua hoc nepenthes vino fallunt, ingenti utique & temporis & sanitatis dispendio. Quotquot his annis ab apoplexiâ necatos memini, ad unum omnes ultra modum hóc fumo se fuisse pascere solitos rescivi. Parum profecit Angliæ Rex Jacobus VI in Misocapno graviter suos ab usu dehortatus; multò magis nos surdis narrabimus fabulam, tametsi solum ab usum seriò dissuadeamus. Vir Clariss. Dominus Johan. Hellwig. in *Observ. Phys. Med. obs 45* narrat, duos fratres, quorum alter 17, octodecim alter exhauserat fistulas apoplecticorum instar prostratos fuisse, & unum eò momentò mortuum, alterum verò per bihorium, vel trihorium miserè spirasse & animam egisse. Si illud, ut non dubitamus, verum est, satis mirari non possumus, cur Vratislaviæ non quotidie multò plures apoplectici discedant, cum multos invenias, qui in hoc certamine par istud fratrum longè superent. Accedit ad cumulum malorum vita pigra ac seden-

D

taria,

taria, quam inter congerrones & commilitones suos agunt hi fumi ductores, cum sola motûs intermissio ad apoplexiam satis disponat. Certò cui-dam apoplexiæ generi obnoxios esse, qui perpetuo torpent otio, ex solerti observatione Wepferi in libro sæpiusculè *cit. p. 203* didicimus. Paradigma exhibet curiosissimus observator *p. 264 in nobili viro multum in evolvendis historiis occupato, qui ob molem corporis vastissimam vix alio labore quam tardigradâ deambulatione corpus exercuit.* Nec hoc effugit diligentiam expertissimi Foresti, qui aliquoties in suis observationibus de apoplecticis, otiosæ vitæ eos fuisse mancipatos providè animadvertit. In memori pectore est, virum egregium post somnum meridianum apoplexiâ fuisse percussum, non auderemus tamen ejus injicere hoc loco mentionem, nisi prælaudatus Wepferus *p. 211* nobis facem prætulisset. Multo evidentior est ratio, cur declivem inter dormiendum corporis situm atro carbone notet Lowerus in doctissimo *tractatu de corde c. 2 p. 103*; nam intellectui obvium est, quomodo hîc corporis situ pars feri in cerebrum deponatur, & tandem ita hîc accumuletur, donec vel in apoplexiam, vel in alios fonticos morbos hominem conjiciat. Consuetæ sanguinis evacuationes diu suppressæ via regia sunt ad feralem hunc morbum. Irrepsit in hanc civitatem aliquod hominum occultio.

tiorum genus, qui seriò dissuadent, ne qui quinquagesimum ætatis annum exceſſerunt, uſum V. S. & ſcarificationis continuent, qui, quantum in ipsis eſt, id agunt, ut hæmorrhoides fluentes ſupprimantur, iſtud verò præconceptis noſtratium opinionibus apprimè convenit, & hinc pronis auribus illorum dicta excipiuntur; alii verò, qui graviffimis rationibus ac experienciâ fulti nœnias illas explo-
dunt, vix audiuntur. Suppreſſæ narium hæ-
morrhagiæ apoplexiam poſt ſe trahentis exem-
plum ex Hildano jam recitavimus. Narrat idem
Cent. 3 obſerv. 12, mulierem tributum menſtrum
per nares & os ſatis copioſè reddidiſſe, hâc verò ex-
cretionem impeditâ eandem in apoplexiam incidiſſe.
A ſuppreſſione lochiorum ortam apoplexiam re-
fert Nicolaus Fontanus *reſponſ. & curat. medic. lib.*
1 p. 25 & Ballonius in *Paradigmat. p. 318*. Nec diſ-
par eſt ratio hæmorrhoidum. Eò, ſi non nullos
ſequaris, Hippocrat. reſpexit *Coac. prænotion. ſect. 3*
text. 66 his verbis: *Ex hæmorrhoidæ parùm appa-*
rente vertigines oborta parvâ ac modicâ ſideratio-
nem ſignificant. Amatus Luſitanus *Cent. V c. 3* ex-
emplum refert. Auſimus certò affirmare, per ali-
quot annos vix unum alterumve apoplecticum a-
pud nos elatum eſſe, qui non vel artificiales ſangu-
nis ventilationes omiſerit, vel ſpontaneas ejus ex-
cretiones inhibuerit. Inde verò maniſeſtiſſimè di-

lucescit, quomodo strangulatoriæ jugularium vasorum cohibitiones apoplexiam accersere possint. Quid de nimia succi genitalis profusione dicemus? An & illa ad apoplexiam concitandam concurrit? Judicium nostrum meritò suspendimus, nihilominus tamen præterire non possumus, quod de Nobili quinquagenario Heinric. ab Heer in *Observat. Med.* 9 p. 103 memorat. Is ducta virgine suæ sortis inter uxorios amplexus apoplexiâ corripitur, sed ab eadem industriâ Heerii liberatus cum post paralyfin ad furias illas reverteretur, in uxoris sinu, ipsâ non advertente, dulci periit morte. Non dissimili fato defunctus est Dan. Beckherus, Med. D. ac Profess. Regiomontanus A. 1670, qui cum ad secunda vota transiisset, ne in se jaceretur illud Juvenalis:

Facet exiguo cum ramice nervus,

Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit:

sumsit aphrodisiacum, ostensurus Juvenulæ, quam duxerat, se virum esse, sed in certamine illò succubuit, ac in thalamo tumultum sibi paravit. Enim verò magis fit verosimile, hos Duumviros non apoplexiâ, sed syncope esse extinctos. Animi pathemata graviora apoplexiæ periculo non paucos subjecerunt. Ex mœrore & subitâ animi consternatione matrona apoplexia periit apud Hildan. *Cent. 6 Observ. 12.* Præ terrore ex terræ motu Beroaldus libello de terræ motu incidisse aliquos apo-

apoplexiam memoriæ prodidit, nec defunt, qui ter-
riti ictu bombardæ subito exanimati fuerunt apo-
plexiâ, ut Lusitan. & Camerar. *in Sylloge memorab.*
auctores sunt. Multos, qui occasione fulminum
attoniti sunt facti, congeffit Schenkus *in observat.*
Celeberrimus Wedelius testis est, literatum quen-
dam senem accepto tristi de filio absente nuncio
territum lethali apoplexiâ fuisse correptum. Ira-
cundiæ præcipientes gravissimæ etiam à vulgo accu-
santur tanquam causæ apoplexiæ. Et profectò
vix reperias Medicum, in praxi occupatum, qui non
adhibere possit verba illa Foresti *Lib. I. Observ. 70:*
multos conspeximus, tam viros, quam mulieres ex ira
vehementiori & animi percussione in apoplexiam in-
currisse. Porro vehementiores capitis & cerebri
concussiones sæpius in apoplexiam præcipitant
homines, quâ de re videtis Gregor. Horstium *lib. 2 de*
morb. capit. Observ. Medic. rar. 63. Hildan. *Cent. 4.*
Observ. 11. Wepferum *in auctario p. 348.* Wedelium
in pathologia med. dogmat. p. 334. Nicolaum Fon-
tan. *Disc. 6. fol. 92.* Dum verò passim exempla ob-
via sunt de apoplexiâ colaphos vehementiores se-
cutâ apud Benivenium, Hildanum, Schenckium,
Felicem Platerum aliosque, non difficulter assequi-
mur, quod etiam alapis violentis cerebri commo-
tio excitari queat. Quorsum refer etiam casus
violentiores apud Heerium *Obs. 21.* Wepferum *loco*

citato histor. 1, 2, 3, 6, alias capitis aut partium ei vicinarum læsiones ac vulnera, de quibus jam loqui non vacat, sicuti neque de tumoribus sive venereis, ut apud Welschium, sive aliis è capite ablatiis apud Thom. Bartholinum *in Observ. Cent. 4 hist. 86*. Prætermittimus etiam vermes, de quibus Zacutus Lusitanus *Praxi admirandâ lib. 2 observ. 42* videndus, item scabiem retropulsam, de quâ legatur *observatio 58 anni 1 Decur. 1 Ephemerid. German. p. 136*; tantum adhuc addemus verbum de flatibus, quos apoplexiam producere posse credidit Hippocrates *sect. 19 text. 4 de flatibus* scribens: *Si plurimi flatus per universum corpus discurrant, totus homo sideratur, si per partem, pars illa percutitur, atque ubi abierint flatus, cessat & morbus.* His verbis non crederemus, nisi aliquoties vidissemus ablationem motûs voluntarii ad breve tempus conjunctam, cum stupore leni absque difficili tamen respiratione, quæ aliquam apoplexiæ imaginem exhibet. Conferri hîc meretur Francisc. Valleriola *E. M. l. 1 p. m. 74* & Dovinatus *Apolog. l. 3 c. 1*. Post mortem in apoplecticis inspectione factâ, in aliis quidem effusionem sanguinis, in aliis verò serosæ substantiæ reperiri, res est passim nota; hinc verò certum est, rectè inferri, motum sanguinis in apoplexia intercipi, atque ideò vel sanguinem sincerum è ruptis vasis excidere, vel serosam transsudare sub-

substantiam. Carolum Fracassatum in *Dissert. Epist. de Cerebro* testem advocamus omni exceptione majorem, qui jussu magni Ducis Hetruriæ corpora ex hoc morbo denatorum secuit, cui Wepferum summi judicii, experientiæ ac fidei Medicum & Anatomicum jure optimo jungimus. Perquam verò notabile est, quod causæ intercepti motûs sanguinis non in cerebro, sed frequenter in corde apoplecticorum deprehensæ fuerint. Ita e. g. pinguedo in sinistro cordis ventriculo à Bartholino *Cent. 1 Epist. 2* reperta. *Polypum cordis grumumque sanguinis in Carotides delatum* Crato reperit. *Corpora calculosa viscida ac glutinosa* in omnibus, quotquot quidem aperuerit, se vidisse refert Greisel in *Miscell. Curios. Dec. 1 an. 1 p. 156*. Quando itaque aut sanguis extravasatus cum grumis, aut serosa colluvies cerebrum vel extus vel intus largiter inundavit, istud subsidere & per hanc compressionem ac subsidentiam, de quâ Bonet. in *sepulchr.* consulendus, ad operationes suas reddi ineptum, valdè est credibile. Cum vero sanguis concretus vel in ventriculis, vel in pulmonibus tantum deprehenditur, apoplecticus stupor in cerebro exinde probabiliter nascitur, quod sanguini arterioso liber aditus ad cerebrum sit præclusus. Quid enim ligatâ arteriâ etiam in aliis partibus fiat, à Lowero aliisque ad oculum est demonstrat-

stratum. Aditus autem sanguini arterioso tantò magis præcludetur, si arteria fuerit rupta, apprimè enim notatu digna est observatio Fracassati in *Diff. Epistol. ante laudata ad Malpighium p. 135, durante adhuc motu cordis vasa dissilire facta in vasis pulmonariis obstructione.* Admiratione tamen dignum est, quòd interdum nulla evidens apoplexiæ causa in defunctorum corpore post mortem deprehendatur. Illustre ejus rei exemplum sistit Clariss. Willis *de animâ brutorum part. patholog. c. 8. in fine p. m. 43.* Verùm pluribus egimus de apoplexiâ, quàm ferè huic nostro instituto conveniebat. Jam de curâ breviter aliqua erunt dicenda. Varia illa molimina ad excitandos apoplecticos etiam vulgo nota sunt: at nondum à nobis visi, qui acclamationibus, vellicationibus, frictionibus in plantis pedum &c. crinium evulsionibus, concussionibus &c. in apoplexiâ paulò graviori adjuti fuerint. Quantum etiam est inane in suffitibus, quantum in balsamis quocunque etiam titulo superbientibus. Næ eum, qui in his spei anchoram figit, valdè ignarum esse oportet eorum, quæ apud ægros gerantur. Quam verò lepidum est universaliter præcipere, ut linguæ ac palato theriaca Andromachi vel mithridatium cum castoreo &c. mixtum & in aquis appropriatis dissolutum illinatur, cum os sæpè arctissimè clausum sit.

Tale

Tale quid nuperrimè nobili Matronæ per quinque dies contigit. Non hæc eô fine dicuntur, quasi omnia ista damnemus; nam sæpissimè pro renatâ ipsimet his usi sumus: sed solum hæc ad sciolorum quorundam arrogantiam, imperitiam ac improbitatem convincendam pertinent. His enim, ubi unum horum omiseris, planè solemne est, clanculum funestum exitum adscribere Medici seu oscitantiae, seu ignorantiae. Ad validiora, si hoc ab adstantibus impetrari apud nos posset, descendendum videretur. Per admota plantis pedum ignita ferramenta ad vitæ officia in xenodochio nonnullos fuisse vocatos, quos nullum quantumvis validum remedium excitaverat, legere licet in doctissimo de *subitaneis mortibus* opere Celeberr. Lancisii lib. 2 c. 5 §. II. Et certè, ut ipse commemorat, jam multi ante eum Practici laminarum ignitarum futuris admovendarum meminerunt. Lancisius verò credit, *presentem ignem validissimè irritando fines nervorum, maximum in iisdem tremorem & subtilissimarum partium excursum per eorum filamenta inducere posse*, qui ad usque principium propagatus fortiter etiam excutiat, quicquid cerebro & nervorum ostiolis pertinaciter hæret, & per talem duntaxat maximam nervorum succussionem & particularum ignearum penetrationem amoveri potest. Post enematum usum, vel ad V. S. vel ad vomito-

E

rium

rium progrediendum esse censemus. Vomitorium non nisi illis offerre ausi sumus, qui phlegmatici, ut ajunt, temperamenti sunt, aut ante hac excretionibus serosis obnoxii vixerunt, multumq; modo tussi humidâ, modo coryzâ affecti, aut ulcerationibus diuturnis exerciti fuerunt. His in apoplexiam lapsis, ubi serosæ ac mucidæ excretiones per memorabile tempus cessarunt, nec virium imbecillitas fuit impedimento, sine morâ exhibuimus emeticum, nec dubitavimus hoc in casu cum doctiss. Langio Θ li Θ li primas tribuere. Floridis ac sanguineis diætâ aromaticâ & vinosâ usis illicò vena pertusa fuit, quicunque demum exitus sequeretur. Utinam omnibus Medicis expertissimi Sylvii verba in memori essent pectore: *Judico prudenter & exactè posse imò deberi in omni apoplexiâ* (præsertim verò sanguineâ) *institui VStionem, & pro aegrorum constitutione sanguinisque copiâ in vasis existente satis largam sanguinis evacuationem.* Non diffitemur bis terve evenisse, ut post apertam venam apoplectici, qui adhuc initio balbutiebant, usum sermonis amitterent, sed non nisi garrulis ac stultis mulierculis condonanda inscitia est, credere, quod aphoniæ ipsiusque mortis causa sit celebrata V.S. Imò non sine causâ suspicatus sum in ultimo mihi obveniente ægro rupta fuisse vasa sanguifera, & hoc tanto verisimilius, quod ante VStionem tota pubis regio

regio & partes vicinæ, ut referebat, quæ enema injiciebat, sanguine essent suffusæ ac liverent. Inter interna hucusque ex receptâ methodo, quod non meliora suppeterent, sæpiusculè usus sum sequenti Potiunculâ:

℞. ▽ antapoplect.
lavend.

salviæ aa. ℥ij.

℞. Θ ℞ci ℥ij.

lil. convall. ℥j.

℞. castor. ℥ij.

succin. ℥j.

syr. stœchad.

ceras. nigr. aa. ℥ss.

M. F. P.

Nec minus crebro in usu fuit liquor CC. succin. aut ꝰ cephal. Mœbii, qui sub ꝰ apoplect. D. T. nomine in quibusdam officinis venalis prostat. Nec negleximus vesicatoria, imò & alia omnia, quæ à Medicis præscribuntur facienda. Non verò apud cordatos, ut speramus, nobis fraudi fuerit ingenua confessio, omnia ista in paulò vehementiori apoplexia nihil quicquam prodesse. Celsissimus quispiam Princeps in familiari mecum colloquio incidebat in mentionem pilularum, quarum virtutem in apoplexiâ multum laudabat. Dùm obiter quædam earum ingredientia commemoraret, etiam verbulum de opio modo planè singulari præparato ei excidebat. Protinus memoriæ obversabatur candidissimi Ludovici

observatio confimilis, sed de quâ ex propriâ experientiâ nihil addere licebat, quamvis opii usus in apoplexiâ admodum mihi sit suspectus. Cum verò hodiè usitata apoplexiæ curandæ ratio adeò parùm succedat, sæpius in mentem venit prisca methodicorum methodus, quæ modernæ e diametro opposita est. Nam locò frictionum, vellationum, crinium evulsionum, imperat hæc *articulorum blandi tactus continentiam*, id est, suavem contrectationem; Nos hodiè spirituosissimis aquis ac odoratis nervinis verticem, tempora, vultum, spinam dorsi imbuimus; methodici olim *medias capitis partes & collum limpidâ lanâ tegebant, & fomenta olei dulcis & calidi adhibebant, & expressis ex aquâ calidâ spongiis vultum fovebant*. Nos hodiè spirituoſa ac volatilia apoplecticis exhibemus, illi *simplicem aquam, sed calidam, aut mulsum* infundebant. Nos acribus clysteribus alvum irritamus; illi clystere simplici ac blando intestina crassa eluebant. Verbo, nobis tonica & strictoria; illis relaxantia ac stricturam nimiam solventia curæ prora ac puppis erant. Methodici, quod mireris, post declinationem passionis tantum aliquod spirituosum, scilicet vinum ægris suis indulgebant. Meretur omninò hæc de re legi Cœlius Aurelianus *lib. 3 acutor. cap. 5* in editione quidem Lugdunensi satis accuratâ *p. 180 & seq.* in novâ

Hoc tempore passim audiebantur *Dolor Aurium.*

E 3

fiunt, faciens, auris dolorem post acerbissimos colli cruciatus primo statim loco ponit. Describunt autem hunc suum dolorem ægri tanquam pulsatorium & lancinantem, qualis solet esse, quando inflammatio circa membranas & arterias oboritur. Præterea vehemens sensus ardoris adest, qui vetat originem doloris ab acribus & saniosis humoribus arcessere. Febris etiam accedere solevit. Quamquam verò dolorem hunc periculo carere minimè asseramus (cum facile continuatione quadam per nervum & membranas ad cerebrum usque propagari queat) nec detrahimus illis observationibus fidem, qui narrant, quosdam ex immuni isto cruciatu repentè perinde atque apoplecticos esse mortuos: apud nos tamen, quantum meminimus, malum hoc non facile cuiquam perniciem attulit. Intra septem plerumque dies suppuratione finitum est. In sanguineis adolescentibus etiam citius exquisitissimum dolorem per largam narium hæmorrhagiam fuisse sublatum recordamur. Sub initium curæ discussionem inflammationis moliti sumus exhibitis blandis diaphoreticis, mane quidem in formâ guttarum, sub noctem verò in pulvere, ac horis matutinis placidum sudorem expectare iussimus. Quapropter commendavimus regimen ad uberiores transpirationem promovendam aptum, id est, corporis continentiam absque

que jectigationibus, & potus calidos, puta infusum Theé, Decoctum Caffée, C. C. juscula hordeacea. &c. Externè pulverem ex vegetabilibus resolventibus cum Camphorâ mixtum, uti & pulverem, quem Clariss. Ludovici in erysipelate commendat, applicavimus. Ab infusionibus oleorum rutæ, chamomillæ, ovorum, scarabæorum, amygdal. scorpi-
onum abstinuimus, posthac multiplici usu edocti olea hæc noxia esse, quoad spes superest discutien-
dæ stasis sanguineæ, dum in propatulo est, emolli-
tione membranarum uberiores affluxum sangui-
nis ad partem affectam concitari. Noti isti spiritus
otalgici Minfichti & Barbette sensum doloris sub-
inde augere deprehenduntur. Quando autem ex
voto discussio stagnationis & inflammationis non
succedit, sed ex pulsatione in auribus increbescen-
te, feбри majori ac deliriis intercurrentibus, suppurati-
o phlegmones instare colligitur, ad fœtus progressi-
sumus ac cataplasmata ex radice althææ, fol. malv.
fl. melilot. chamom. sem. fœnugr. lini, crocô, me-
dullâ panis triticei, vitell. ovor. &c. Res in vado
est, simulac pus album, leve & æquale effluxerit,
febris ac deliria remiserint, somnus placidus & pro-
fundus fuerit secutus, cum signis coctionis in urinâ.

Tinnitus aurium frequens apud nos *Tinnitus*
malum, de quô primô Historiæ anno egi- *aurium.*
mus, sed circa finem hyemis hoc & sequentibus
an-

annis longè fuit frequentissimum. Huic hypochondriaci potissimum apud nos obnoxii agunt. Celeberr. Wedelius *lympham elasticam halituosam, rarefieri aptam ac minus placide motam* accusat, & præter pilulas ex resinâ turpeth. scam. extracto agar. pulv. rad. jalap. cinab. nat. ol. foenic. commendat mixturam ex Ess. carminat. ʒij. Tinct. ʒt. balsamic. ~. Ol. cephal. aa. ʒj. ol. citr. gt. ij. ut & pulv. stomach. Querc. c. ʒij. conch. pp. cinnab. nat. hepat. rub. Dresd. aa. ʒj. ol. mac. gt. j. Tentavimus in rebeli malo efficaciam horum remediorum, sed apud nos quidem illa expectationi non usquequaque satisfecerunt. Irrito internorum usu fatigati nostratium quidam majorem à topicis externis, quæ tamen multo parcius quam olim commendare sivevimus, præstolantur opem, sed frustrà; Imo sat in proclivi esset exemplis docere, quam noxia fuerint. Hic autem non possumus non atro notare carbone eos, qui auribus non probè à sordibus purgatis varia in notabili quantitate, & quod mireris, frigida, crassa, lenta ac viscida intrudunt, & paucis interpositis horis nova subindè, non absterfis prioribus, infundunt, id verò cum damno ægrorum fieri certum est.

Febris maligna.

Unus & alter hõc tempore etiam febris malignâ detinebatur. In iis, quibus ea funesta fuit, maturè admodum tremulum in mani-

manibus ac labiis motum observare licebat; is brevi post ingravescebat; scilicet mirè incipiebant manum dimovere, palpabant, quasi aliquid captarent. Ferè taciturni jacebant demissis palpebris, & dum dormire viderentur, aliquid submurmurabant, nunquam tamen cessantes à gesticulatione manuum, ex quâ etiam eos delirare concludebamus. Biduò ferè ante mortem taciturna hæc infania in turbulentam mutabatur, exiliebant, clamabant, rixabantur; paucis tamen ante fatale momentum horis iterum ad sanam redibant mentem. Nec minus periculosè circa initia Martii ex malignis febribus decumbebant sanguinei quidam in floridâ ætate constituti. Ab initio statim variis obnoxii erant per intervalla vicissitudinibus. Modo per horam unam atque alteram omnia erant tolerabilia, mox iterum graviori æstu & anxietate urgebantur, sed remissiones illæ ac exacerbationes non in stata incidebant tempora, quod aliàs continuis solenne est, quæ circa noctem exacerbantur, horis matutinis remissione ægros in spem erigunt meliorem. Increbescebant vices illæ circa dies criticos. Maxima virium fatifcentia ac deliria metum augebant; & quod rei caput est, absentia excretionum ac imprimis sudoris blandi quippiam boni sperare vetabat. Urina cerevisiæ nostræ ferè similis. Tempore æstus intensio-

ris pulsus fortior ac celerior cum vivaciori in vultu colore, tempore verò instabilis illius ac fluctuantis remissionis pulsus multò debilior erat, ac color etiam vultûs minuebatur. Tribus aut quatuor ante ineluctabile fatum diebus, angustiiis in pectore, & faucium siccitate ac ardore querentes audire licebat. Ultimis diebus rubescebat vultus, interdum etiam oculi, dolor capitis augebatur, mens deliriis gravioribus distracta hærebat. In reliquo corpore habitus strictior erat. Inferiores partes parùm calebant, integro etiam ferè die ante mortem frigebant. Antequam penitus malignam hujus febris indolem cognovissemus, & ipsi Hippocratis autoritate suffulti credebamus, ac aliis etiam persuadere nitebamur, non adeò esse metuendum, sed hæmorrhagiam criticam expectandam. Fefellit nos hæc spes, & ut verum fateamur, ad hanc usque horam, quâ hæc scribimus, ancipites hæremus, quidnam potissimum Medico agendum incumbat. Illud quidem evidens est, quod miasma vel in massâ sanguinis diffusum, vel principalioribus visceribus infixum hærens, indicet eliminationem per poros totius corporis, quod commodissimè per placidum sudorem efficacioribus alexipharmacis excitatum, & per aliquot dies continuatum impetrari novimus. At nos omnes, qui lectis ægrorum cum debitâ curâ & attentione assistunt, ob-

obtestamur, ut liberè edisserant, quam vanè sæpè ars præfidiis suis ad hunc scopum collineet? Resistere videtur ipsa natura, quæ operosis moliminibus ferè tamen frustra hæmorrhagiam narium moliri videtur, stricture verò inferiorum partium, quæ ad hæmorrhagiam concitandam requiritur, auctiorem transpirationem, lenes sudores, ac maiores peripheriæ totius remoratur ac impedit. Quapropter in eas sæpius cogitationes incidimus, Medico, si sub initium morbi advocetur (contingit autem hoc quam rarissimè) incunctanter ad V.S. & eam quidem largam (quam tamen in malignis aliis omnibus non tantum tutò omitti posse, sed & oportere, sumus persuasissimi) esse confugiendum; & hanc præmissâ sanguinis evacuatione, Sydenhamii methodo, quæ post V.S. calidiora aliàs nobis in malignis non adeò probata, commendat, insistendum, & si hac viâ negotium non successerit, ultimo etiam raninas aperiendas, nullâ utique temeritate, cum certò si aliter procedas, ægro sit per eundem. Verùm de hac re alibi. Hoc tempore medicinam fecimus adolescenti cuidam, febre continuâ correpto & periculosissimè decumbenti. Accedebat ad cumulum malorum aphonia, quæ tametsi nos non adeò terreret, cum viderimus puerum septennem per triduum, alium verò paulò adultiorem integrum octiduum voce privatos fuisse,

se, & tamen iterum pristinam recuperâsse valetudinem, percellebat ac turbabat tamen vehementer, quod instar attoniti jaceret omnibus viribus exhaustus. Oculos subindè aperiebat, iterumque claudebat. Cum quasi conclamatum esset de eo, primo quidem largiter ex naribus sanguis effluxit, deinde etiam pituitosa saburra per vomitum ex ventriculo sine ullo emetici stimulo in enormi quantitate fuit eliminata. Excludâ criticè opprimente materiâ per nares & ventriculum ephebus ad mentem rediit & locutus est. Idoneis confortantibus summo languori ac debilitati fuit prospectum, quo factobrevi post ex voto convaluit. Suris cum pectore communicationem quandam intercedere, alibi notatum fuit, & certè Baglivianam observationem de insigni vesicatoriorum usu in furis, quando ægri asthmate torquentur, cum conjunctissimo Collegâ nostro D. Klaunig quantivis esse pretii in Praxi experti sumus; nunc tribus annectere verbis lubet, quod furis etiam cum capite arctior sit necessitas, quam vulgò creditur. In feбри acutâ graviora conticuisse deliria oborto in furis dolore memoratum est Hippocrati & etiam à nobis visum; rursus dolore in illis cessante, scilicet nullo prævio sudore accensas fuisse deliriorum faces itidem memoriæ proditum à nostro sene, ac semel etiam à nobis observatum est. Hac-

te-

tenus verò sensum Hippocraticorum verborum *in Coac. dolores circa suras mentem emouent*: affecti non fuimus, quia nobis nullum fuit oblatum ejus rei exemplum in febribus acutis cum tremulo partium motu conjunctis, de quibus Hippocrati ibidem sermo est. Extra febrim autem in rustico propemodum quinquagenario melancholici temperamenti durâ egestate pressus, qui aliquoties consilium meum imploravit, singularem hanc circumstantiam notare datum fuit, quod præsentē dolore gravi pollicis pedis sinistri, qui per intervalla aliquoties in anno recurrit, ac in æstu ei ferè continuus est, mente sibi non constat, dolore autem illo cessante rationis usu pro modulo suo optimè polleat.

Arthritis & calculus multos excruciant, potissimum verò sanguineos illos, quorum functioni assidua & pigra sessio indivulsè est connexa. Certè apud Vratislavienses non exiguus est eorum numerus, qui totos dies aut domi, aut in auditoriis causarum & curiis sedent. Videas non paucorum limen à matutinis statim horis obsideri à turbâ hominum, & quorum janua

Manè salutantum totis vomit adibus undam. Sunt, quorum otium à prandio moribus nostris largo, & ubi res domestica permittit, vinoso statim interpellatur, totumque tempus pomeridianum

rursus sedendo ac scribendo consumitur. Achi maturè admodum nephriticorum & arthriticorum castris aggregantur. Sæpè miratissimus huic hominum generi vel mediocrem constare posse sanitatem, cum adeò nulla inter assumpta & motum servetur proportio. Nam non in curiâ tantum, sed ditioribus etiam in viâ sedendum, & pessimo mori manus dederunt, vehiculum perpetuò conscendendi. Si ut olim tantillum itineris, quod bis aut quater in die repetendum est, pedibus conficerent, poterat sedentaria fatigatio hâc incessûs agitatione discuti. Sed quid est tanta curruum frequentia per strata viarum nostrarum quotidie diffundit, ut nisi pedibus equorum obteri, aut conspurcari luto platearum velint, etiam ad vectationem cogantur decurrere. Huc nempè ventum est, ut videamur usum pedum amisisse, quem restitui frequentia pristina non dubiè censendum interesse sanitatis hominum. Martialis insaniam adscribendum putavit, si homo juvenis & validus alienis pedibus ambularet per urbem, Philippum quendam infectatus hoc epigrammate:

*Octophoro sanus portatur, Avite, Philippus,
Hunc tu si sanum credis, Avite, furis:*

ut ex togatorum militiâ non ultimus Petrus Xylander quondam Regi Catholico in sanctiori senatu à consiliis &c. in epistola ad Plempium conquere-

ri-

ritur. Hæc vivendi ratio etiam alios morbos post se trahit.

Non paucis hujus ordinis hominibus molesta etiam est ventriculi anxietas *Ventriculi dolor.* ac dolor, qui post cibum assumptum invalescit eâ de causâ, quia ventriculi distensio à sumto cibo necessario sequitur. Nec verò solet mitescere, donec cibus concoctus per pylorum descendit. Credibile est, hanc ventriculi debilitatem & inde resultantem molestiam non parum augeri per compressionem ejusdem post ingestum cibum legendo ac scribendo, ut jam olim observavit Platerus.

Mirè etiam flatibus obnoxii sunt sedentariam hanc vitam agentes, ac multi Vratislavien- *Flatus.* ses alii. Paulò est obscurius, unde flatus, id est, halituosa substantia expansionibus apta tam facile in ventriculo & intestinorum voluminibus cumuletur. Hoc certum est, quod hîc locorum cibi, qui facile in halitum dissolvuntur, frequentissimè apponantur. Multi vescuntur frigidis & humidis e.g. lacte, fero lactis, jusculis aqueis &c. Rursus alii delectantur viscidis, ac multorum deliciæ unicæ sunt pisces; plurimi inhiant pomis, fructibus horæis, & inter viliores non pauci fabis & pisib. &c. *quorum spiritus levi de causâ exhalant.* Tandem dulcia ac mellita, ut & massæ farinacæ cum fæcibus cerevisiariis paratæ ac pingua quævis in frequen-

quenti apud nos usu sunt. Cerevisia quoque nostra crassa his annis ac turbida fuit multoque sedimento foeculento foeta. Admodum verò est simile ex cibis his ac potu nostro halituosam substantiam evolveri in illo intestinorum angulo, in quò bilis, succus pancreaticus, lymphæ intestinalis & quicquid ex poris oesophagi & ventriculi destillat, confluunt, & aliquo motu fermentationis seu effervescentiæ, ut scholæ multæ crediderunt, agitantur. Sed cum experientia affatim testatur, eos etiam, qui ab his aliisque ejus commatis cibis abstinunt, nihilominus flatibus infestari, rationi non repugnat credere, eos sæpius ex reliquiis alimenti non ritè concocti, ac mucos in ventriculo & intestinis semper obvio excitari. Dùm vero omnis dies docet, multos homines affatim ingurgitare cibos, quos flatulentos dicimus, & iterum, dum certè non desunt, quorum canalis alimentarius mucos satis est repletus, qui tamen aut nulla planè, aut satis levia à flatibus experiuntur incommoda præ aliis, qui minimum in cibis flatulentis commissum errorem multis molestiis expiant, necesse est, aliquam in tubo intestinorum tam disparis conditionis hominum reperiri diversitatem, adeoque intestina ipsa plurimum sanè momenti ad generationem flatuum conferre, prout hoc, vel illo modo comparata sunt. Quod si autem ad vivum omnia re-

feces,

feces,deprehendes facilè in intestinis eorum, qui flatibus vexari levi datâ occasione solent,majorem inesse flacciditatem ac remissionem tensionis illius, quâ motum peristalticum absolvunt, scholæ tonum vocant, & quidem multò significantius. Putare ergò licet, flatus excitari, quando in intestinis reperiuntur fermentescibilia ad diffusionem & expansionem elasticam apta, & intestina in hac illâve voluminis sui parte non ita tonicè tensa sunt, ut halituosæ fermentescibilium diffusioni obnitantur, sed ita flaccida existunt, ut expansioni facilè amplius concedant spatium. Quodsi præterea fermentescibilia in intestinis præsentia hisce irritatione, acrimonia,acore,aut alio modo infesta sunt; absque dubio spasmodicæ contentiones ad amovendum & eliminandum ea, quæ molesta sunt, in intestinis fiunt, unde fit unô eodemque tempore, ut in hac intestinorum parte tonus intendatur, in alterâ verò remittatur.

Quando verò portio intestinorum illa, quæ relaxatam partem excipit, etiam spasmodicè contrahitur, & hoc pacto illa à flatibus propter tonum remissum debilitata pars intestini utrinque & in superiori & inferiori regione cingitur à strictis & spasmodicè contractis intestinorum partibus, fieri profectò aliter nequit, quin flatus incarcerentur, & tormina ac dolores distensorii & quasi ruptorii sentiantur, dum nimirum flatus vi

suâ elasticâ contentioni intestinorum renituntur. Arduum verò est definire, an halituosa illa substantia, quam flatus dicimus, aqueæ, an verò aëreæ sit indolis, quamvis sciamus in posteriorem sententiam propendere non paucos, quod 1) hujus generis corpori competat rigiditas, cujus ratione etiam vim elasticam exercent, illi verò partes sint molles & lubricæ ac flexiles, nisi in glaciem densentur: 2) quod ad flatum requiratur insignis rarefactio, cujus adeo capaces non sint aqueæ indolis substantiæ. Si itaque hos autores sequimur, cibi illi, qui à Fieno, & ante hunc à Celso flatulenti dicuntur, hoc nomen merentur, quod copiosiores intertextum gerant aërem, ac emittant, ad quam rem dilucidius explicandam experimenta Boylii multum conferre possunt. Si per omnia hæc Philosophia esset vera, caro bubula omnium maximè esset flatulenta, eò, quod teste Boylio, ex nullo propemodum alimento major aëris copia educi posset; at verò ignoramus, annon experientia repugnarent, qui carnem bubulam omnium maximè flatulentam profiterentur. Sed his missis nos rursus ad flatus revertimur. Benè res habet, quando deorsum spontè erumpunt; si verò aliter fiat, & ad ventriculum connitantur, major subest difficultas, nisi per ructum elidantur. Quod si verò his viis non procedant, sæpius contingit, ut ventri-

tricolus, ad quem flatus propulsi sunt, sese nimium constringat ad flatus perhanc constrictionem expellendos, cui violentæ contentioni non rarò jungitur summa respirationis difficultas, cum gravissimis anxietatibus præcordialibus, vertigine tenebricosâ, tinnitu & strepitu aurium, frigore extremorum, ita ut ægri & circumstantes suprema instare credant, cui molestiæ generi valdè obnoxii sunt hypochondriaci ac ii, quibus hæmorrhoides negotium faciunt. Nec immunes sunt ab hac calamitate mulieres abortum passæ, & quibus menses non ritè procedunt. Verbo, incommoda à flatibus vel congenitam, vel contractam aut ex morbo e. g. dysenteriâ, vel spasmodicis contractionibus sæpè reiteratis flacciditatem ac debilitatem ventriculi & intestinorum præsupponunt. In gravioribus à flatu angustis eò ante omnia laboravimus, ut obstructions tollerentur, & pravæ alimentorum reliquiæ, pituita viscida, fæces alvi induratae &c. è corpore eliminarentur, quod quidem commodissimè per clysteres obtinuimus. Peto Hispanico enematibus admixto vim maximam educendi flatus non sine veritate adscripsit doctissimus Glissonius. Efficaciam fumi tabaci per instrumenta fumiductoria in Angliâ & alibi eò modo parata, prout ea depingi fecit Stisserus, intestinis immissi in rebus summè angustis summam,

ut plurimis in hac civitate constat, experti sumus. Profectò si ea fumi virtus viro doctissimo V. F. Plembio fuisset æquè cognita, non excidissent ei hæc verba, lib. *de togat. valetudine tuenda* p. 137: *Audiodio nuper in Angliâ excogitatum esse, & populo persuasum, atque adeo nunc esse in usu, ut fenum tabaci per tubulum flatu ingerant in eam partem, quâ ciborum onera & reliquia redduntur. Quid non moliuntur insani in hoc gyrgatho? &c.* Non multum solliciti fuimus de flatibus contemperandis & mitioribus reddendis, in quam rem etiam ex mente Glissonii Medico est incumbendum. Et ille quidem eâ fini commendat carminativa vinosis mixta, ratus, ea haud minimum levaminis, quoniam blando suo fotu flatuum ferociam mitigant, in dolorifico hoc malo afferre posse. Enim verò cautum in eorum usu Medicum esse oportere, certum est, tum quod calida sint, tum quod stricturam in partibus intestinorum jam antea tensis, augere possint. Solis phlegmaticis, qui cerevisiæ usu delectantur, in dosi moderatâ ac blandioribus aquis mixta sic dicta carminativa, nec adeò frequenter repetita prodesse experti sumus, si interpolentur nitrosa cum cinnabarinis & absorbentibus, quæ sola utramque paginam apud sangvineos & cholericos hoc in passu absolvunt. Vix autem Medicus anodynus, hypnoticus & narcoticus e. g. theriacâ, philonio romano, opio &c.

in-

indigebit ad fibras præter modum irritatas iterum placandas, multò minus ad eas ita disponendas, quo minus arctè comprehendant, sed facilius dimittant & traduci sinant flatus, dummodo cinnabari & nitro peritè uti didicerit. Securius etiam mitigationem fibrarum irritatarum ab oleosis & gelatinosis, quàm opiatís sperare fas est. Nulli verò fuerimus auctores, ut ad exemplum Glissonii adstringentia ad torporem intestinis inducendum, eademque ad flatuum dissipationem coarctanda temerè ægris exhibeat. Nam ut jam ante monitum, in omni flatu adest aliqua intestinorum coarctatio. Eximium planè usum habuerunt sacculi ex emollientibus & paregoricis, in quorum exteriorum usu commendando Aurelianus alicui nimius non immerito videri posset. Inter carminativa, ut hoc adhuc addamus, egregiè locum & dignitatem suam tuetur extractum radicis pimpinellæ oleo carvi imbutum, in phlegmaticis. Spiritum Fri ritè præparatum insigne esse medicamentum testari possumus. Dedimus etiam cum effectu Essentiam cortic. Ciant. ac millefol. cum tantillo ~ Exci anis. &c.

Sub finem Martii regnabant catarrhi, *Catarrhi* varii generis, destillationes narium, epiphoræ, palpebrarum superiorum laxitates &c. Proderant diuretica ac inter reliqua succinata. Egregium est sequens in exiguâ quantitate ægris oblatum:

Rx. ol. succin. 3j.
 ☉ succin. volat. 3ss.
 M.

Digestione leni opus esse, quivis facile intelligit. Proderant & sudorifera serosis humoribus per cutis poros excutiendis destinata. Mihi tum in usu fuit sequens:

Rx. ▽ beton. ʒiiij.
 serpill. ʒj.
 cephal. 3vj.
 ℞ lign. sanct. 3j.
 ☐ri compos. 3ss.
 Ess. lign. sassafr. ʒj.
 syr. corallor.
 beton. aa. 3ss.
 M. D.

Tumores Tonsillarum.

Multi etiam tumoribus paristhmiorum vexabantur, aliisque morbis serosis, de quibus prolixè agere, non attinet. Non possumus tamen evporiston Joelis cataplasma in tumore tonsillarum præ reliquis satis laudare, quod, nisi fallimur, paratum ex farina hordei, sem. lini, scœnugr. aa. ʒij. coctis in æqualibus aquæ & aceti partibus ad consistentiam pultis, huicque massæ per setaceum trajectæ ol. chamom. q. s. admiscetur.

Constitutio aeris per Aprilum, Majum & Junium.

Initia Mensis Aprilis serena & accepta erant; at reliquos ejus dies propemodum omnes transegimus inter varios ventorum, nebularum, pluviarum, nivium ac frigoris alternationes, etiamsi interdum per aliquot ho-

horas nos gratior refocillaret aër. Eadem aëris erat inconstantia ineunte Maio usque ad quintum ejusdem Mensis diem, quo veris amœnitate frui coepimus. Non tamen perpetua ea nobis fuit felicitas, nam aliquot diebus nonnulla à ventis incommoda experti fuimus; sed eò gratior, quò calidior die vigesimo nos afflavit aura; pluviae quoque, quæ 23, 24, 25, 26 die decidebant, non erant ingratae. Sub finem omnia ridebant & erat formosissimus annus. In multis Junii diebus pluit, ac in paucis admodum sol nobis illuxit serenus; nam tametsi 6, 7, 10, 11, 18, 19, 22, 26, 27, 28 non plueret, cœlum tamen nubibus erat obductum. Fulgura ac tonitrua cum ingenti tempestate nos terrebant die 16, ac eum sequenti impetuofus imber cum grandine effundebatur. Durabant morbi, quos ante enumeravimus, communes valdè erant tusses, gravedines, raucitates.

Passim etiam grassabantur Epilepsiae puerorum. Plures, quam præcedentibus annis scabie foedabantur. Nunquam meminimus, tot homines omnis sexûs, & ferè etiam dixeris, ætatis, morbillis laborasse, quam quidem hoc ipso tempore. Sub finem morbi gravissimâ vexabantur tussi, quæ laxantibus bis terye repetitis debellanda fuit.

Morbi hoc tempore grassantes.

Multi

*Dolores po-
dagrici.*

Multi adhuc exquisitissimis doloribus podagricis fatigabantur. Memini tum cataplasma ex radice quâdam arefactâ cum vino decoctâ pedibus illustris Podagrici à Chirurgo Castrensi applicatum, post horæ circiter spatium acutissimos dolores sine ullo ægri damno penitus sustulisse. Tametsi verò tum temporis, quænam illa esset radix, resciscere non possemus, brevi tamen postea innotuit, esse eandem, quam Johannes Raicus in tractatu de Podagra Medico-Chymico anno superioris seculi 21 edito p. 48 & 49 commendat, quam alii ambrosiam, alii cervariam, germanice *Hirsch-Wurzel* appellant. Cum verò cervariæ nomine à Tabernæmontano & argentina Mompeliaca p. m. 356 & chamædris major, p. 769 vocetur, in neutram verò quadret descriptio Raici, diu perplexi hæsimus, quænam ea esset radix, sed dubium illud exemit nobis Bernh. Verzascha p. 468 scribens: *Etliche setzen dieses Kraut auch zu dem Peucedano oder Haar-Strang. Es hat eine Wurzel mit groben langen Haar / das über sich gegen den Stengel stehet / bedeckt / auswendig schwärzlich / inwendig weiß / an dem Geruch und Geschmack hitzig und starck.* Hanc ipsam esse radicem, quam designat Raicus, patet ex hoc, quod & ipse agnoscat, quod Tragus eam velit esse speciem Peucedani *parte herbarii sui c. 148.* Nec dubium est, quin cer-
varia

varia sit libanotis altera quorundam, item Daucus
 felinoides major, saxifragia Venetorum &c. Accu-
 ratius adhuc eam describit celeberr. Rajus *in histo-*
ria Plantarum lib. 9 c. 4 p. 413 docens: *Radices plu-*
res digitales in unam coire, quæ sensim attenuata pedes
duos aut tres horsum, illorsumque vagatur altius hu-
mo depacta, foris nigricans, intus alba lentam mucila-
ginem vulnerata manans, sapore resinaceo, aromati-
co, grato ad pastinacæ Germanicæ accedens saporem,
substantiâ teneriusculâ &c. Hæc radix ex mente
 Raici 1) abundat sale adeò corrosivo, ut ferrum pe-
 netret. 2) habet Δ purum anodynum. 3) prædita
 est \times io subtilissimo anodyno: Enim verò hæc noti-
 tia hætenus podagricis nostris nullam attulit utili-
 tatem, quod radix hæc nostris non sit cognita offi-
 cinis. Eum autem in finem hæc à nobis comme-
 morantur, ut ii, quibus alibi eâ utendi occasio sup-
 petit, vires ejusdem periclitentur, & uberio-
 rem de effectu ejus cognitionem Medicis non invi-
 deant.

Cum variis etiam oculorum affectibus *Affectus*
 colluctati sumus. Non leve nobis dede- *culorum.*
 runt negotium pustulæ in annatâ post variolas &
 morbillos reliquæ, quamvis neminem latere queat,
 quod omnia ea, quæ corneæ inæqualitatem ac
 scabritiem inducere possunt, etiam generandis ejus-
 modi excrescentiis apta nata sint. Meminimus,

H

quod

quod multoties etiam sine prægressis variolis aut morbillis tales pustulas conspexerimus. Initio interdum vix magnitudinem seminis cannabini æquant, hærentque in corneâ non aliter ac guttula aquæ. Credibile est nutritii humoris exudantis partem quandam esse transparentem hanc materiam subtilissimæ membranæ inclusam. Illa vero post intervallum temporis interdum satis breve turbatur, & affluxu ex vasis sangviferis uberiori aucta in crassiusculum pus abit. Jam verò fieri aliter nequit, quam ut pustula à puris subtili falsedine rumpatur, ac pus effundatur. Quod quando contingit, remanens membrana cum antea pure distenta ac elevata esset, in se rugosa collabitur, & cuticulæ ita adhæret, ut sensim ei adnascatur, ac cum eâ coalescat. A novâ subinde materia affluente, cui rugosus ille situs faciliorem præbet aditum & domicilium, illa fibrillosa accretio augmenta capit, & si ab angulis oculorum, majori imprimis prodit, ut certè frequentissimè ab interiori oculorum cantho prognascitur, sæpè ita invalescit, ut non tam corneam tunicam, sed ipsam etiam pupillam tegat, ac specierum visibilium, sicut scholæ vocant, accessum prohibeat. Speramus non adeò fore improbabilem hujus texturæ ex succo alibili generationem considerantibus, & ipsos nodos & cicatrices eidem debere natales, illos quidem, ubi erosio perio-

stis,

stis, hos quidem, ubi carne, cuteque vulnerata nutritius liquor copiosius effluit. In curâ universalibus præmissis, ruptâ pustulâ ad extergentia septica, & quæ rodendo agunt, illicò progressi sumus. Nunquam enim probavimus consilium eorum, qui fotui & suffumigiis multum tribuunt, edocti à Wedelio, quod ab intempestivis fotibus studiosus aliquis cataractam reportaverit, in *Amæn. Mat. Med. p. 133*. Nota sunt collyria Foresti, Riverii, Claudini, aliorumque, sed nunquam censuimus, tantâ esse opus farragine. Initium ferè fecimus vel à pulvere ex ovorum testis parato, vel osse sepiæ, vel etiam matre perlarum alioque terreo. Ubi vidimus, hæc aliaque minus sufficere, quemadmodum certè rarò sufficiunt, illicò ad alia progressi sumus, scilicet ad vitrum antimonii, crocum metallorum, Alum ꝑis coeruleum &c. vitrum ꝑij. & crocum metallorum in pulverem redeimus, vino, vel aquâ rosarum aut euphrasiæ diluimus, pulverem, qui in fundo subsedit, oculis cautè inspersimus, & cavimus, ne partes oculi illæsæ tangerentur. Vitrum ꝑij est paulò segnius. Crocus metallorum oculum premit, eique pondere suo molestus est. Efficacissimum est vitriolum ꝑis in aquâ rosarum solutum, at vehementer urit, quapropter necessarium, ut brevi post oculo aqua rosarum cum saccharo Saturni instilletur. Novi-

mus lapidem medicamentosum Crollii non sine utilitate fuisse adhibitum. ☉ laterini virtutem in dissolvendis laxioribus epigenesibus extolli ab aliis probe recordamur, sed istud nos quidem in oculis hactenus nondum adhibuimus.

Strabismus.

Hac occasione liceat nobis addere, quod experti fuerimus in quibusdam junioribus Strabismum posse corrigi, in aliis verò, quicquid etiam egeris, laborem omnem inutiliter impendimus. Et omni quidem dubio vacat, in his conformationis vitium subesse debere, nam etiam diuturnæ consuetudinis vis tanta in puerulo esse non potest, ut nullâ contrariâ consuetudine immutari queat. Vitium autem illud congenitum in nonnullis consistere videtur in hoc, quod humor crystallinus pupillæ non rectè opponatur, sed in utroque oculo vel ad latus, aut sursum, aut deorsum vergat & declinet. Eo ipso autem fit, ut ille non secundum lineam rectam, sed obliquam rebus videndis opponatur. Apud alios vitium non tam in vitioso humoris crystallini situ hæret, sed in pravâ musculorum oculos moventium dispositione ac conformatione, quâ fit, ut oculus non in situ æquali contineatur, & præterea necessaria musculorum synpraxis lædatur. Quando enim hæc pervertitur, & hic vel ille musculus antagonistam suum superat eidemque præpollet, eo ipso, dum oculum

ni-

nimis in suas trahit partes, visionem distortam efficit, ac si in utroque oculo id eveniat, strabismus inducit. Enim verò si strabismus à vitioso musculorum in oculis motu originem trahit, ut quæ diximus, fidem faciunt, in aprico est, quod per pravam consuetudinem infantes in strabismus incidere queant, dum nimirum vitiosè oculos movere assuescunt. Illustre est apud Sennertum exemplum de puellâ, quæ metu novercæ malignæ post fornacem sedens limis oculis adventum ejus observans, strabismus contraxit. Non immeritò itaque parentes strabismus metuere possunt, quando infantes in cunis jacentes oculos vel ad hunc, vel ad illum loci situm continuè movent, & quasi fixos habent, dum enim, ut jam innuimus, perpetuò vel sursum, vel deorsum, vel ad dextram, aut sinistram partem flectunt, sensim oculi illi situi assuescunt, & eodem, nisi valde in contrarium nitaris, permanent, ac strabones evadunt, & quidem brevi temporis spatio; nec enim fides abroganda clariss. Boneto, qui testatur se vidisse strabismus ortum in puero ex illustri familiâ oriundo citra ullum morbum præcedentem, & strabismus quidem spatio unius hebdomadis consummatum. Aliàs & hoc compertum est, strabismus suo modo esse hæreditarium. Novimus parente strabone ortos liberos cum eodem oculorum vitio. Ex omnibus

hisce liquet, humani quippiam passos esse nostros antecessores, ex quorum mente omnis strabismus vel à spasmo, vel à paralyfi proficiscitur. Et tametsi omninò sit vero consonum, à convulsione & resolutione nervorum ac musculorum oculos distorti atque exinde obliquum aspectum oriri, facillimum tamen ipsis fuisset strabones notare, quibus liber esset motus musculorum in oculis, hoc est, quorum oculares muscoli neque paralyfi, neque spasmo laborarent. Strabismus congenitus nulli subjacet curæ, ille verò per pravam consuetudinem contractus non adeò facilem admittit medelam. Novi applicatam larvam faciei puerulorum foraminibus ad locum oculorum perforatam, & lucernam directè oppositam fuisse, ut hoc pacto visui directo assuefacerent oculos, quod remedium ex antiquis *Paulus* commendavit *lib. 3 c. 22.* & post Paulum ex recentioribus *Jonstonus* noster in *Ideâ univers. Med. lib. 8 c. 8 p. m. 433*; sed omnis ille labor frustra impenditur, nisi per aliquot menses continuetur.

Hæmoptysis. Porro fidei nostræ etiam sese commiserunt hæmoptoici, inter quos fuere, qui ante eruptionem sanguinis conquererentur de dolore sub costis nothis in hypochondrio sinistro, eoque satis exquisito, ut etiam medentes redderent dubios & perplexos, an rejectio sanguinis dolorem brevi secuta

ta per stomachum fieret, vase brevi scilicet aperto, ac in ventriculum hianti & sangvinem effundenti, ita ut lien fons sangvineæ scaturiginis hujus esset, an verò ex pulmonibus per arteriam asperam latex vitalis prorumperet? Nam ita describunt hunc suum dolorem, & locum adeò apertè designant, ut dubium nullum superesse possit, sedem exquisiti sensûs in liene esse, eumque & à stagnatione sangvinis, & compressione, contractione, stricturâque visceris ac vasorum sangviferorum illius oriri. Nihilominus omnes circumstantiæ aliæ nos convincebant, sangvinem ex pulmonibus ferri, ut vel hinc videre liceat, quantum stricturæ & coarctationes viscerum ac vasorum abdominis conferant ad hæmoptysin. Communicata fuit ab amico methodus nova effrænam etiam coërcendi, ut aiebat, hæmoptysin. Vocata ea in usum, & eximie profuisse deprehensa est. Eam cum Practicis communicare haud gravabimur. Mistura sequens horâ septimâ matutinâ & tertiâ pomeridianâ exhibita est dosi 40 gutt.

Rx. Ess. millefol.

mum. exot. aa. ʒss.

scordii.

Tinct. bezoard. aa. ʒj.

Tinct. pilde cynogloss. gt. XX.

M.

Horâ

Horâ verò 10 matutinâ & horâ 6 pomeridianâ hæc :

Rx. Tinct. ʒij.
 ℞ CC. aa. ʒjß.
 M. eadem dosi.

Vesperidata fuit ex pulv seq. ʒj.

Rx. bol. armen. pp.
 ▽ figillat.
 mum. veræ.
 sangu. Drae.
 spermat. cet. aa. ʒij.
 spec. Diatragac. frigid. ʒj.
 spec. m̃pil. de cynogl. ʒj.
 M. f. pulv. subtiliss.

In eruptione violentiori ex spec. de hyacinth. ʒn. quocunque tempore oblatus est; si verò hoc medicamento ferocia effusionis non mitigaretur, ut subinde mitigata non fuit, mox hoc pulvere domita est:

Rx. spec. m̃pil. de cynogl.
 ocul. ʒ pp. aa. ʒj.
 M.

Præterea pulvis bufonum sacculo inclusus sub axillarum alterâ gestabatur. Vitriolum album sole calcinatum aquæ calidæ immissum, ac sanguis erumpens in illud vas effusus est. Hæc cura non vulgaris ingenium inventoris, quisquis ille fuerit, acutum abundè declarans, ex voto bis terve successit.

*Menses tarde
 erumpentes.*

Vernali hoc tempore suscepimus curam multarum foeminarum, partim earum,

rum, quibus menstrua nondum fluxerant, etiam si
 14to ætatis annum jam excessissent, si, ut fre-
 quenter usu venire solet, propter retardatum hunc
 fluxum valetudo earum læderetur; (eas enim, quæ
 illibata fruuntur sanitate, etiam si ad 20° ætatis an-
 num ac diutius, imò per totam vitam lunare tribu-
 tum non persolverint, nullis torquendas esse reme-
 diis, certi sumus, ac rem hîc acu tetigisse censemus
 Helmontium, qui credit, has foeminas tantum sal-
 tem sanguinis producere, quantum ipsis pro con-
 servando corpore necessarium est) partim etiam i-
 starum, quibus ex voto antea menses successerant,
 sed iterum substituerant. Plures sunt hîc locorum
 virgines, quibus justo tardiùs non sine gravi ea-
 rum incommodo menstrua purgatio erumpit.
 Causas si scisciteris, variæ sese offerunt. Plebejæ
 crassis ac viscidis saturantur alimentis, frigidam in-
 gurgitant, & quod caput rei est, in locis frigidis &
 humidis ac uliginosis educantur, (rem norunt, qui
 egenæ plebis habitacula apud nos viderunt) & ali-
 quanto adultiores linteorum exterfione aut aliâ
 manuariâ operâ vitam tolerant, in iisdem domici-
 liis, in quibus nati sunt, commorantes. Fortuna-
 tiores, quibus liberalior contingit educatio, maturè
 vitæ sedentariæ affvescunt, dum iis imbuuntur arti-
 bus, quæ hunc sexum ornant, id est, vel filum acu
 ducunt, vel dulcedine musices captæ instrumenta
 musica animant, aut etiam in lingvis exoticis Polo-
 nicâ,

nicâ, Gallicâ, Italicâ discendis occupantur. Quantilla est etiam illa exercitatio corporis, quam culinaria negotiola mediocribus (nam nobiliores hæ etiam curæ non exercent) nuptias anhelantibus imperant. Mensa verò, quæ his nostris apponitur, irritat famem & saturas etiam ad edendum cogit. Farinaceo butyro frixa unicæ multarum deliciæ sunt. Quando autem per tempus palato suo obtemperarunt, juscula & calidos cibos fastidiunt, & deinceps non nisi frigidis ac crudis ventrem implent. Aliæ, quæ ad hos scopulos non allidunt, parum admodum bibunt. Somno etiam nimium temporis tribuitur à plerisque. Nonnullæ non noctem tantum, sed & optimam diei partem, horas scilicet matutinas ad octavam, imo nonam usque somno dicant. Non est exiguus numerus eorum ex utroque sexu apud nos, *qui alium sibi diem, aliam à naturâ noctem faciunt, qui ad faces & cereos vivunt, qui tadas solem sibi statuunt, ut ingenuosè, Carolus Scribanus S. J. in Antverpiâ p. 6.* Nimium sordida res est, ut pergit ibidem & pag. seq. *vulgari viâ vivere, facereque, quod facit populus: quare publicus dies relinquendus, deligendus proprius ordoque rerum mutandus; tanquam aut natura, aut conditor Deus à ratione aberraverit.* Hæc autem vivendi licentiâ non tantum sanguis lentus & crassus evadit, sed & serum ac lymphæ mucescit, ac ad stagnationem dis-

disponitur. Atque hinc lerna malorum, præcipuè autem lumborum, scapularum, capitis totiusque corporis gravitas & dolor tensivæ lassitudinis, cibi fastidium ac mensium retardatio. Rursus reperire licet, quas propter diætæ leges temerè violatas immeritò accusaveris, quibus tamen nihilominus non licet adeò esse felicibus, ut tempore à naturâ destinato manent menses, licet sint plethoricæ, ut exinde suspicio suboriatur, etiam sanguinis abundantiam nimiam in quibusdam mensium fluxum remorari. Non defuerunt, quibus sanguinis immoderata ex naribus & pectore profusio sæpius repetens impedimento fuit, quo minus ordinario tempore iis menses fluere. Non licuit nobis hactenus perspicuè & clarè per experientiam cernere, quod viarum angustiae in juvenculis exitum menstrui sanguinis impediverint, nam tametsi captu facillimum, quomodo unus alterve ramulus artiarum tumoribus, cicatrice &c. arctari queat: difficillimè tamen assequi datur, quomodo tam numerosæ arteriae tum in uterum, tum in cervicem ejus desinentes hòc modo stringi & comprimi possint, quò minus sanguis ex osculis in uteri & vaginæ cavitationem stillet? Multò autem minus patet, quomodo vaginæ & colli uterini tanta possit esse angustia, ut exeunti sanguini repagulum objicere valeat, imperforatas si excipias. Cæteroquin in vulgus

usque notum est, quod hæmorrhagiis sæpè obnoxia vivant, qui exilibus admodum vasis præditæ sunt. Facilius deprehendere licet, in quibus haud sufficientem sanguinis motum internum arguas, cum ubique obviæ sint, quæ præ mœroribus ferè contabescant. Variæ etiam causæ reperiuntur, cur jam consuetus mensium fluxus supprimatur, sed ferè communes magisque vulgares sunt enormiores in diætâ errores, crudorum alimentorum ingurgitationes, his enim, dum sanguinis tenuitas & fluiditas sensim labefactatur, pedetentim fluxus mensium imminuitur ac tandem prorsus supprimitur. Pedum ac inferiorum partium refrigerationes, vel jam fluentes vel instantes menses simul & semel cohibent. Non disparis efficaciam est terror vehemens ac improvisus in obstruendo fluxu mensium. Novi duas nobiles præcipuo apud nos loco natas, quarum alteri, cum apoplexia matrem, alteri verò idem morbus patrem ex improvise mensium tempore eripuisset, ambæ ex panico hoc terrore in pertinacissimam mensium obstructionem inciderunt, & prior quidem à Collegâ nostro non conscio menstruæ hujus purgationis eodem die pilulas purgantes acceperat, quarum efficaciam idem terror ita retudit, ut nullæ sequerentur sedes. Post fata illustrissimæ matris menses satis largiter fluere soliti, non amplius comparuere, & post non
adeò

adeò longi temporis intervallum hæc nostra febris malignâ petechiali correpta Deo piam reddidit animam, nihil proficientibus medicamentis, quæ ultimis morbi diebus cum ordinario exhibebam. Posterior priori felicior aliquot mensium labore tandem ab obstructione hâc, quam per terrorem incurrerat, liberata fuit. Ex solerti observatione constat, quod succulentis & sanguineis haud rarò menses satis parcè fluant. Hæc res, ut subinde fit, ad medicos defertur. Hi, si minus provido consilio, ut aliquando contigisse recordamur, fortiora emmenagoga, jam jam exitum molientibus mensibus exhibeant, tantum abest, ut copiosiores inde profluant, ut potius omnimode cohibeantur. His præmissis de curâ aliqua addamus. Quantum ergo concernit istas, quæ ætate maturâ evacuatione menstruâ justò diutius carent, atque hinc malè habent. In iis, si sint plethoricæ, curam ferè auspicati sumus à V.S., quam in pedibus circa novilunium celebravimus. Pridie verò novilunii exhibuimus laxans, ubi plerumque pilulas nostras cephalico-hystericas cum obsoleta, sed efficaci tamen mass. pilul. Ruffi in admodum moderatâ dosi mixtas præscripsimus, & multoties vidimus non sine lætitiâ ex voto hâc ratione fuisse menses provocatos. Egenis & minus nauseabundis species hieræ simpl. Gal. ordinavimus, ac re ipsâ comperimus verissima esse illa Roderici à Fonseca

in Consult. Med. c. 18 p. m. 136: Nullum medicamentum est praestantius ad ciendos menses ipsa hiera simpl. Galeni. Pediluvia etiam serio commendavimus. Quod si hac via resitantes non prolicerentur menses, ad emmenagoga ac sangvinem attenuantia nos convertimus, sed ad illa quidem non nisi circa novilunium progressi sumus, & vel Ess. myrrh. ꝑ. vel Elix. Propr. f. acid. vel Elix. balsam. Langii in vino ad 20 vel 25 vel 30 guttas alvô non obstructâ in vino vel aquâ pulegii vel artemis. obtulimus. *opil.* Beccheri efficaciam jam anno hist. nostræ primo laudavimus. Volatilia, *□*rinosa in sanguine attenuando plurimum valent, si prudenter iis fueris usus. Martialia aperientia etiam laudem merentur, e. g.

Rx. Croc. ♂t. aper. gr. vj.

□ lat.

⊖ artemis. aa. gr. xv.

M. f. pulv.

Qui per aliquot dies non sine utilitate sumitur. Amavimus per tot annos contra communem sententiam exiguas martialium doses, si quando necessitas voluit, ut ad illa confugeremus. Ac pariori adhuc manu limaturam martis dedimus, quam crocum, ferè tribus aut quatuor alcohol chalybis granis contenti, cum etiam ex collegis quidam j. ingerere non vereantur. Bonum factum! abundamus suo quisque sensu. Pulveri cachectico Quercetani more Wedeliano *◊* cinam guttam ad-

adjecimus, aliàs nunquam ferè imitati eos, qui
 ~ ΘΧci vinos. cum ̄ succin. rutæ, sabinae connu-
 bium tantoperè amant. Plusculum, ut ingenuè
 fateamur, tribuimus nodulis ex *herbis uterinis* ar-
 temis. rorismar. meliss. matricar. major. organ.
 calamenth: *ex floribus* chamæmeli, matricariæ,
 Keyri, calendulæ, summit. aneth. *radicibus* pimpi-
 nell. levistici, galang. mei, acori veri, cichor: *aro-*
matibus cinamo. cassiâ lig. croco, mac. ac *laxanti-*
bus helleb. nig. fol. fenn. &c. Nemo, quantam of-
 ferant noduli hujuscemodi utilitatem apud nos
 credere potest, nisi qui multoties fuerit expertus,
 tum in iis, quibus menses statò tempore non com-
 parent, tum in illis etiam, quibus, postquam fluxe-
 runt, iterum pèr incongrua alimenta, suppressi fue-
 runt. Emeticis, quorum abusum etiam alias dete-
 stamur, ferè non eguimus. Pediluviiis verò ac bal-
 nèis aquæ dulcis tantò crebrius usi sumus, quæ et-
 iam ipsis medicamentis palmam dubiam faciunt
 apud eas, quæ per refrigerationem ac moram in
 locis humidis aut retardatos menses expertæ, aut
 horum suppressionem incautè, ut diximus pèr sæpè
 ita fieri, incurrerunt. Paulò ante commemora-
 vimus, menses statò ordine fluere solitos aut ab-
 rupte & impetuosius sisti, aut paulatim minui,
 ac tandem penitus aboleri. Sicubi prius hoc con-
 tingerit, sanguinei temperamenti foeminæ febrili-
 bus

bus exæstuationibus, & spasmodicis agitantur motibus, simulac menses fluere desierint. Quæ verò paulatim fluxum amittunt, proniores sunt ad catarrhos suffocativos, astmatha, cardialgias, tumores pedum, ventriculi ataxias ac inflationes, hypochondriorum tensiones, pertinacissimos capitis dolores, hemicraniam, vomitus, tusses siccas, artuum dolores ac viscerum obstructions &c. Ad priores illas vocati sine morâ enemata svasimus, & quidem blanda, sine stimulo ex emollientibus & carminantibus; hisce junximus illicò Eff. pimpinell. cum guttâ unâ alterâve Tincturæ croci, & decantatas Beccheri ex selectioribus extractis pilulas, quibus factis, sæpissimè febrilis alteratio cum convulsivis commotionibus conquievit, tametsi non illicò menses iterum manaverint, quod tamen interdum fit, modò terror non illicò post assumpta alimenta mensium successum turbaverit, uti omnia majoribus involuta sunt difficultatibus, nisi vomitus spontè sequatur, aut arte excitetur & moderatè pellentia exhibeantur. At res aliter comparata est cum iis, quibus sensim menses subsistunt ex erroribus in diætâ commissis. In illis utramque paginam, quantum nobis per experientiam constat, absolvunt purgantia sæpius repetita, unde quidem fit, ut instantibus mensibus augeantur symptomata, sed & sæpissimè menses revocentur, quos sperare

re non licet illâ vice, ubi ad medicamenta idonea symptomatum malacia consequitur. Purgantibus interpolavimus in minus sanguineis Ess. aromat. DK. Elix. bals. Lang. Elix. vit. D. Tralles amici quondam nostri & Collegæ, & tandem moderatis pellen- tibus naturam sui admonuimus officii tempore illo instante, quô aliàs menses manare consueverant. Eludit tamen pertinacia mali sæpè artem, & optimorum remediorum vim enervat, quod potissimum fit, quando lumbrici in intestinis oberrant, ac tum frustra quidem omnis impenditur labor, nisi cum uterinis & emmenagogis anthelmintica sociantur.

Quibusdam gravidis per mulie- *Fluxus sangui-*
bria sanguinem fluere solere pervul- *nis in gravidis.*
gatæ res est notitiæ. Non unius verò generis est fluxus ille sanguinis; interest verò prægnantium, ut cujuslibet indolem Medicus accurate habeat cognitam perspectamque. Cum verò hos disparis conditionis fluxus tum hisce diebus, tum alio tempore sæpissimè observaverimus, operæ erit pretium, eosdem breviter percurrere. Et initio quidem notum est, nonnullis ac potissimum plethoricis menses fluere, aliis usque ad quintum mensem, aliis verò toto gestationis tempore, & quidem absque omni & foetus & matris noxâ ac damno, quâ de re consuli meretur Co-

lumbus *lib. 12 de formatione fœtus p. 250.* Et his quidem absque doloribus ac torminibus placido cursu manat rivus sanguinis ex genitalibus, non cum impetu exundat, nec grumos facile vehit. Tantum abest, ut ullis artis præfidiis ad inhibendum hunc sanguinis effluxum, opus sit, utpotius per adstringentia quævis in abortûs periculum mulier conjiciatur. Neque enim ullo modo negari potest, quod sanguinis nimia moles in utero fœtum sæpè obruat, illumque vasis umbilicalibus disruptis foras propellat, quod contigisse illustri Matronæ Clariss. Virzschæ *Observ. 82* non immerito suspicatur. Neque etiam ullum minatur vel matri, vel fœtui periculum, quod non rarò brevi post conceptionem statò mensium tempore per horarum paucarum intervallum emicat sanguinis stillicidium, ac altero etiam mense interdum recurrit. Enim verò aliud judicium ferendum est, de fluxu illo sanguinis, qui vel sub finem secundi, vel etiam tertii quartive mensis gestati uteri prodit. Tametsi enim primum à typo evacuationis menstruæ neque quantitate, neque exeundi modo abeat, quinimò sub hoc schemate duobus aut pluribus mensibus sese sistat, grave abortûs periculum portendit. Et abortus quidem tum instare censendus est, cùm fluxus ex tranquillo (præterlapsis nonnunquam aliquot diebus) in vehementem præcipitemque laticis vitalis mu-

mutatur profusionem, quæ non rarò adeò invalescit, ut ægræ animo linquantur, & extremis frigentibus jam jam expiraturæ videantur, quod etiam certò eveniret, nisi plerumque post aliquot horas immaturus foetus excluderetur. Attentam verò considerationem illa insolita animi dejectio, quæ ante vehementem istam hæmorrhagiam sese exerere solet, meretur, ex quâ solâ instantem abortum & graviora symptomata tutò prædixeris, etiam si tibi cognitum non sit, an mammæ sint extenuatæ, aut cujus generis lac ex his fluxerit, an latera cum ventre superiori arctari fuerint visa &c. Eo autem majori dignæ sunt commiseratione, quod imposterum, nisi uterus quam optimè expurgetur, iterum eodem, quo prius mense, iisdemque mensis diebus eadem fata experiantur, quod etiam erumpente sanguine, prægressâ lumbi coxæque insolitâ gravitate sibi ominantur, licet spasmi uteri admodum sint leves. Quando itaque confertim erumpit sanguis, metusque abortûs non vanus est, ut rarissimè tum esse solet, Medico sit religio impetui sanguinis exundantis adstringentia, tanquam aggerem objicere. Nos analeptics ac emulsionibus gratioribus & minus flatulentis vires conservavimus, orgasmum repressimus, & elisâ uteri farcinâ (sæpè enim post primum abortum cum gravidæ sese esse arbitrantur, in-

K 2 for-

formem gestant quandam moleculam) huius catharsi viribus debite reparatis, sedulo vacavimus. Tandem sub finem etiam gestationis, nonnunquam usu venire consuevit, ut sanguis ex genitalibus feratur, ac mature fluxus illius insolescat. Ne hic cum periculo gravidæ erraremus, sollicitè attendimus, an hic sanguinis rivus ex utero, an verò vaginâ tantum & uteri collo oriretur, (ex utroque enim locò hîc ipsos etiam menses scaturire posse, cum illustri Dn. Schroëckio *in Schol. ad Observ. 91 Helwigii* persuasi sumus, non obstantibus & rationibus & experimentis Clariss. Regneri Graaf *tract. de organis mulier. generationi inservientibus c. 9 p. 124*) si ex vagina stillaverit sanguis, salva res, nec opus fuit magna festinatione. At longè aliter iudicavimus, si ex ipso uteri fundo sanguis manaverit. Tum enim fluxus certissimum est indicium separationis placentæ ab utero, quæ simulac hinc fuerit avulsa, nunquam amplius cum eo coalescit, nec ullo modo sperare licet, fore, ut ante editum foetum fluxus sanguinis sistatur. Ne ergo falleremur ministerio manuum obstetricis usi sumus ac exploravimus, essetne internum uteri orificium apertum? Ubi nunciatum nobis fuit, istud orificium hiare, non amplius duximus esse dubitandum, quin sanguis ex utero ipso erumperet, & tum quantocius partum promovimus, veriti, ne per
ina-

inanem expectationem ex nimia hæmorrhagiâ vires fatiscerent, ac mulier sub partûs laboribus exspiraret, quod in hæmorrhagiâ continuâ & magnâ facile evenire potest. Quodsi verò illa per intervalla in exiguâ quantitate recurreret, nec gravidæ vires valdè dejiceret, expectavimus, donec natura partionem moliretur, quod in Mercatoris Itali conjugē aliasque sæpè à nobis observatum fuit. Incidère, fatemur, casus, ubi effluxus sanguinis admodum fuit insolens, & jure metui poterat, ne non esset ferendo ægra, tum ob eam, quæ præcessit evacuationem, tum ob eam, quæ edito foetu, reſeratis uberius viis, sequi posset, non tamen deseruimus ægras, sed in ancipiti hoc casu aliquid ausi sumus & circumstantibus explicavimus, quod sine acceleratione partûs & matri & foetui necessario sit pereundum, ac vidimus sæpè matrem, postquam enixa fuit, servatam, nec meminimus, gravem hæmorrhagiam facile secutam fuisse. Et profectò, si post partum per aliquot horas analeptici circulatio sanguinis conservari potest, periculum mortis ex hæmorrhagiâ uteri cessat. Conf. Mauriceau *dans ses Observations sur la grossesse & l'accouchement des femmes.*

A multis hòc tempore vernali propter frequentem seminis excretionem Seminis ex-
cretio. consulti sumus. Alii conscientiæ suæ hinc me-

tuebant, alii sanitati. Illos ad Theologos remissimus, ac præsertim ad lectu dignam St. Athanasii *Epistolam ad Ammum Monachum*, quæ habetur in *Synodico Beveregii Tom. 2 p. m. 36* in quâ inter alia hæc etiam habentur verba: *Quod enim ô dilecte & religiosissime, habet peccatum, vel immundum naturalis excretio, ut si quis vellet etiam crimen facere eos, qui per nares emittuntur mucores, & quæ per os, sputa &c. iussimus etiam eruditos legere Canonem quartum Petri Archi-Episcopi Alexandrini in eodem opere p. 13.* Cum iis vero, quos sanitatis cura hæc de re sollicitos esse cogit, ita egimus, ut ante omnia erueremus, an tabes dorsalis metui posset, an fortè hæmorrhoides essent suppressæ, an hypochondriaco malo laborarent, an unquam calculo vel podagrâ fuissent correpti &c. nam his morbis detentos frequenter polui, tum à nobis ipsis observatum, tum ab aliis est annotatum. De homine, qui tabe dorsali affectus ita scribit Hippocrates *lib. 2 de morbis: Inter dormiendum, sive cum uxore dormiat, sive non, veneris ludibria experitur.* Hypochondriacos præ cæteris turbari hæc excretionem, exemplis à Mercuriali & aliis fuit comprobatum. Obscœnis somniis vexari, quibus hæmorrhoides suppressæ sunt, scribit Hollerius *lib. 1 de morbis internis cap. 55 in scholio.* De nephriticis & arthriticis Schenckii

ckii *observatio* prostat. Pro diversitate horum affectuum diversa etiam suggestimus consilia, omnibus verò svasimus, ut à cibis calidis, acribus, salinis, vino generoso, cerevisiis & osis, fœculentis abstinerent. Meminimus adhuc probè, quod quoties seni cuidam in catarrhis, quibus crebrò infestabatur, exhiberemus pilulam de styrace D. Sylvii pondere gr. j. toties in nocturna phantasmata ac pollutiones inciderit, ut vel hinc colligere licuerit, opium symbolam suam ad stimulandam feminalem excretionem conferre. Turcæ, teste Alpino *de medic. Indorum*, opium adhibent, *ut habeant de nocte impudica somnia*. Compertum quoque habemus mentham semen ita colliquare, ut fluat, quod insinuavit Martialis *lib. 10 epigramm. 48*, dum mentham vocat destupatricem, & herbam salacem:

*In quibus est lactuca sedens & sessile porrum,
Et destupatrix mentha & herba salax.*

Non obscure eò ipsò innuens menthæ inesse vim accendendi Venerem, & excitandi spontaneum feminis profluvium. Hinc Aristoteles *sect. 20 problem. 2 mentham*, ait, *in bello ne comedas, nec feras*, cujus dicti occasione Gabriel Naudæus Vir clarissimus eleganter de usu menthæ disquirat in eruditissimo de *studio militari opere lib. 1 p. m. 296*

&

& seq. Vitandus est etiam decubitus supinus, quem
 adeò multum conferre ad pollutionem *sect. 10 pro-*
blem. credidit Aristoteles, ut concluderit etiam, bru-
 ta animantia pollutionibus non infestari, eò, quod
 nunquam supra dorsum & renes jaceant. Quà
 in re ab eo dissentire novimus Johannem Bene-
 dict. Sinibaldum *lib. 5 Geneanthropeia tract. 2 c. 2*
probl. 4 p. m. 669; huic enim probabile videtur,
 quod bruta in somno ejiciant genituram, rariùs
 tamen hoc contingere autumat, tum ob corporis
 raritatem, tum etiam ob simplicem frigidumque
 victum, nec non durum ac nullis stratis munitum
 accubitus &c. Internorum usum e. g. notas pas-
 sim castitatis essentias, & syrupum ab Altomari,
 quem Sinibaldus *l. c. c. 3 p. 677* describit, ac o-
 mnium validissimum vocat, Otrosa &c. com-
 mendavimus, sed experti sumus frustra adhiberi,
 nisi animus ab omnibus libidinosis cogitationi-
 bus avocetur, & perpetuis laboribus corpus refræ-
 netur & subigatur. Levissimum etiam est subsi-
 dium, quod ab externis quibusdam e. g. unguen-
 to Comitissæ, de Alabaastro, Cerussâ, refrigerante
 Galeni, laminis plumbi super renes gestatis vulgò
 expectatur. Enim verò etiamsi hic æstus in re-
 gione renum parum temperaveris, vanus tamen
 fuerit labor, nisi occultum libidinis ignem in inti-
 mis cordis penetralibus flammantem extinxeris.

Inter

Inter plebejos & melioris etiam censis homines non defuerunt, qui de incubo seu ephialte conquererentur: *Incubus seu Ephialtes.* Es hätte sie der Alp oder das Nacht-Männlein gedruckt. Et non minus apud nos quam apud Anglos superstitio inolevit, *passionem hanc reverà à Demone induci atque à malo spiritu incumbente istam in præcordiis oppressionem & gravamen inferri,* ut loquitur de *animâ brutor. parte patholog. c. 6* Willisius. Quantum nobis per experientiam hujus anni constitit, gravi admodum molestiæ sensui obnoxii sunt adolescentes & juvenes in cœnâ mirum in modum crassis cibis ventriculum refercientes ac onerantes, inter provectionis autem ætatis homines, vel cacochymiâ, vel cachexiâ aut malo hypochondriaco laborantes. Una alteraque puella admodum plethorica ante liberum mensium fluxum prægravantem quandam in præcordiis molem tempore somni in decubitu supino sibi molestam fuisse itidem affirmavit. Quotquot unquam de pondere ejusmodi thoraci inter dormiendum incumbenti (nam nullo modo iis hanc phantasiâ excusseris) locutos audivimus, unanimi consensu narrarunt, se, postquam evigilarunt, cordis tremorem & diaphragmatis vibrationem eamque celerissimam percepisse; in eo verò nequaquam convenerunt, quòd modò sub hac, modò sub illâ specie,

cie, id quod sibi incubuisse credunt, apparuerit. Tametsi verò in ultimo *hist. nostra anno* sensum ponderis ab aëre in pulmonibus retento derivaverimus, nec hodiè adhuc nos hujus sententiæ poeniteat, ac cur supino corporis situ id fiat, explicare conati fuerimus, addendum tamen censemus, sanguinem stagnantem à consortio aëris in formandâ hâc thoracis pressione non esse excludendum. Credibile verò est, sanguinem hoc in casu intra ipsos pulmones stagnare, ejusque refluxum per venam pnevmonicam ex parte impediri, tametsi nihil vetet etiam concedere, quod ex dextro ventriculo cordis non satis vegetè interdum ille propellatur, ac in eo moram aliquam trahat, quod contingere tum variis aliis de causis potest, tum potissimum, quando spatium omne pulmonum latice hoc vitali nimis repletum, & ad excipiendum eum, qui affluit, incapax est, id quod plethoricis quibusdam puellis contigisse arbitramur, quæ incubo mensibus nondum fluentibus vexatæ fuerunt. Sentitur itaque ejusmodi moles pectori incumbens tempore somni in situ corporis supino, quando cor motum suum cum difficultate insigni absolvit, sanguis in ventriculis cordis & vasis pulmonum sangviferis stagnat vel remoram patitur, ac aër pulmonum vesiculis inclusus per expirationem non redditur. Sentitur verò tantò gravius illa

illa moles, quò magis cor, diaphragma situ supino nimis versus vertebrae lumborum extensum, ac muscoli intercostales (nam respiratio manet, si credimus Pecqueto, etiamsi omnes muscoli in pectore & abdomine penitus abscindantur) laborant & vim movendi exerere conantur. Attenta consideratio experimenti Vesalii *lib. 7 de human. corporis Fabric. p. 827.* De nervorum phrenicorum ac recurrentium ligatorum, vel abscissorum efficaciam ad vocem brutis vel intercipiendam, vel adimendam ac abolendam affatim docere potest, quantum incommodi læsiones nervorum istorum partibus spiritalibus afferre queant. Voracioribus ac ingluviei deditis evacuantia profuerunt. Robustioribus, nisi quicquam obstaret, emetica dedimus, paulò debilioribus verò purgantia. Plethoricis puellis venæ sectio debito tempore in pede celebrata summam attulit utilitatem. Et quoniam Ephialtes in junioribus sæpè recurrens epilepsiæ, in senioribus autem apoplexiæ metum incutit, prudentiæ leges requirunt à medente, ut venientibus pro virili occurrat malis & tum omninò suspicio est, genus nervosum pati, quamvis dolendum, quod modus læsionis ferè notitiam nostram effugiat.

Scorbutici verè tales (Scorbuti enim *Scorbutus.* vocabulum à recentioribus scholis nimis latè ex-

tenditur, & ferè sicut apud Aristotelicos iustitia universalis complexus est omnium virtutum; ita scorbuti nomen apud multos neotericos tantum non omnes morbos suo ambitu comprehendit) multi per integros decem annos, quibus inclytæ fundationi Tharullianæ olim præfuimus, & incredibili ægrorum numero pro virili succurrimus, nostrum auxilium implorarunt. Scorbuticis verè autem talibus accensuimus 1) illos, in quorum gingivis indicia putredinis, exulcerationis ac foetoris præstò erant: 2) quorum artus maculis vel parvis subnigris, vel majoribus purpureis, violaceis, sublividis &c. foedabantur. Ac nusquam profectò vivam magis scorbuti imaginem spectare nobis licuit, quam in militibus, ut anceps belli alea fert, vulneratis ac mutilatis, quos dura egestas ad bellum inidoneos non sine nationis Germanicæ opprobrium ostiatim stipem petere cogit. Hi quemadmodum in castris quondam insalubribus ac interdum putridis cibis ac aquis corruptis in aëre uliginoso vitam sustentarunt; ita cum truncati castra amplius sequi non valent, passim in pagis & oppidis palabundi latrantem stonachum vili pane, lardo rancido, piscibus lacustribus lentibus, pisces, fabis, coepis, brassica muriatâ, halecibus &c. placant. Dum autem ita passim oberrant, tristarum sanguinis evacuationum, si non ex vera phle-

phlebotomo aperta, certè tamen ex vulneribus illatis immemores ac securi sensim scorbutum contrahunt, pessimam, ut monuimus, diætam observandò. Dictu autem arduum est, quot scorbuto invalescente, fatigentur symptomatibus miseri. Vidimus alios, quibus vomitus & conatus vomendi ex improvise recurrebant; rursus alios, qui crebris exercebantur diarrhœis ingesti cibi quantitatem multum excedentibus. Falleris, si illis ex efficacissimis stomachicis, his verò ex theriacalibus & adstringentibus aliquod promiseris auxilium. Lac calidum præmissis per aliquot dies absorbentibus, mirum, quam egregium sit in vomitu & diarrhœâ scorbuticorum remedium. Initio saburrham vitioforum humorum ex pravis assumptis, in primis viis suspicabamur, ac emetica & purgantia indicari credebamus; at hypercatharses etiam lenissima pharmaca excipientes, nos docuere, quanto cum periculo à vulgo medicorum drastica illis obtrudantur. Ex adstringentium usu in leipothymiam, ad quam mirè proni sunt, incidunt. Efferas vernali, aut annuo illo, quo vulnerati quondam fuerunt, ac multum sanguinis profuderunt, tempore in orbem redeunti patiuntur hæmorrhagias, quas si cohibere satagas, in angustias inexplicabiles eos conjicies. Erysipelas vagum crebro experiuntur. Artus, imo totum aliquando cor-

pus varii generis maculis est conspersum. Maculam nigram majorem in tumorem elevatam per tibias diffusam plus simplici vice cum chirurgo conspeximus. Pustulæ prurigine molestæ colore vario lecti calore provocatæ iis sunt perquam familiares. Tubercula dura ac varicosa, de quibus alibi, nisi fallimur, diximus, sese nobis obtulerunt. Pedes obsessos foetidis ulceribus meminimus, inter quæ periculosissimum est crustosum, quod post maculam nigram erosâ cute foetido pure initio sordidum, deinceps verò celeriter in sphacelum abit, ita ut ægri non sentiant immissa chirurgi instrumenta. Ulcera reliqua manantia in seram durant ætatem, & emplastris siccantibus tractata, aut gravioris morbi, aut mortis occasio evadunt, materiâ ad nobiliora viscera regurgitante. Pustulam citrini coloris in ulcerus gangrænosum siccum, quod neque pus, neque saniem redderet, & latius cum exitio militis serperet, quondam advertimus. Enimverò si non ad peripheriam corporis motus vergat, & maculæ illæ, quod interdum fit, evanescant, gravissima alia mala Scorbutici incurrunt. Quidam anguntur asthmate convulsivo, difficulter respirant nullâ præsentis pectoris angustia, nullâ præsentis tussi, sibilo, stertore &c. Convulsiones totius corporis his in locis paulò rarius scorbuticis molestæ sunt, nihilominus

nus viro juveni medicinam fecimus, cui variis intestinorum cruciatibus ac lancinationibus noctu diuque per multos menses torto convulsiones supervenerunt, comitanti & convulsiones & colicos intestinorum dolores, feбри. Nec reperiuntur adeò multi, qui ex scorbuto paralytici sint; maxima verò turba est eorum, quibus non tantum obtusus crurum dolor, sed & tensivus ac mordax cum punctorio & erodenti gressum reddit impeditum ac difficilem, cujus generis molestiæ in nonnullis manuum & digitorum extrema etiam occupant. Nihil crebrius audias, quam flebiles de contusoriâ crurum lassitudine, & manuum etiam ad motum quemvis ineptitudine, ac arthriticis simillimo in articulis cruciatu cum levi partium resolutione conjuncto. Omnium maximè adversa hæc premunt miseros, cum principium agens in expellendis heterogeneis ad peripheriam corporis est occupatum, quando autem labor hic non ex voto succedit, pertinacissimæ cephalalgiae, vertigines tenebricosæ, exquisitissimi dentium dolores, pleuritis notha & sexcenta alia mala, quibus etiam præsentibus maculis non vacant, noctu diuque illos exagitant. Ineffabiles angustias & sævam cardialgiam observavimus aliquoties, antequam hydatides seu vesiculæ sero impuro turgidæ in cute prorumperent; his verò efflorescentibus protinus sym-

symptomata omnia evanuerunt. Cum scorbutici in febrem incidunt ardentem, horrendis ac insuetis symptomatibus exagitantur. Præter spem enim & expectationem typumque febris non tantum præcordialibus anxietatibus opprimuntur, sed in aphoniam, convulsiones, asthma, sæva deliria incidunt, ut de animi deliquiis, cardialgiâ &c. jam nullam injiciamus mentionem. Cessant verò symptomata, postquam purpura scorbutica in cute apparuit. Non adeò pridem antequam erumperent hæc scorbutica exanthemata in horribiles convulsiones lapsus est vir in consistente ætate constitutus. Alius, sed multò intemperantior feбри correptus cum diarrhœâ, tertio quartoque morbi die deliravit, importunâ suâ loquacitate aliis molestus, at duabus ante eruptionem noctibus mentis alienatio tanta fuit, ut crederetur furere. Portentosa certè & sensibus & menti ejus sese objectare ex sermonibus feris innotescebat. Accedebat nervorum subsultus, quo non nervi modò ipsi, sed & artus, præsertim manus & brachia jactabantur, tandem toto corpore vehementer contremuit, jam jam epilepsiam instare credidisses. Postquam in horruisset, protrusæ fuerunt ad ambitum corporis maculæ scorbuticæ, brevi post, represso delirio somnus obrepfit, & æger iterum convaluit. Illud scorbuticis affectibus est quasi

quasi peculiare, quod levibus profectò ex causis & occasionibus invalescant ac vehementia symptomatum usque ad summum vigorem citò perveniat. Cum verò terroris omnia sunt plena, & extrema quæque ab omnibus metuuntur, non tantum symptomatum vehementia subito remittit, sed & prorsus desinit. Præterea in eo à cæteris morbis differunt affectus scorbutici, quod illi statâ quasi & fixa durationis, decursûs & reditûs tempora fervent, hi vagi propemodum sint, inconstantes & ad nullas temporum leges adstricti, quamvis tempore æstivo magis ferociant. In sanguinis motu ac vitiâtâ ejus texturâ, dyscrasiâ humorum causam scorbuti quærendam esse, facile patet. Alii aciditatem stypticam, tanquam fontem viscidæ ac viscosi sanguinis, alii acrimoniam causticam, & colliquantem, alii salinas corruptiones accusant. Juxta Willisium *tract. de scorbut. p. m. 99 & seq.* sanguis in affectione scorbuticâ ita alteratur, ut vinum, quando nimium fervens degenerat in rancidum spiritu ejus depresso, sulphure verò ac sale exaltato, ac persuasus est vel à fervore sanguinis, ob exaltatum ejus sulphur, vel à falsedine & tardâ circulatione, quâ fit, ut fœculentiæ visceribus affricentur, varia scorbuti symptomata derivari posse. Qui Helmontium in oculis ferunt hoc in passu, ut Gremsius ac Horstius alique, lie-

M

nem

nem accusant, frivola quidem ratione, ut cognitum est iis, quibus doctrina de fermento ventriculi ex liene oriundo penitus est perspecta, sed antiqua traditione nixi, cum jam in Celso *lib. 2 c. 7* legamus: *Quibus magni sunt lienes, his gingivæ male sunt & os olet, aut sanguis aliquâ parte prorumpit. Quorum si nihil evenit, necesse est in cruribus mala ulcera & ex his nigre cicatrices fiant*, quibus verbis scorbutum delineasse videri posset Celsus. Nobis non vacat prolixè ad examen aliorum revocare opiniones, ac profiteamur nos cum iis facere, qui in explicandâ scorbuti naturâ ad impeditiorem abundantis sanguinis motum, ac hinc dependentia humorum vitia utroque oculo in curâ respiciunt. V. S. in scorbuto non commendat Barbette *lib. 4 c. 3*, sed jam ostenderunt Willis & Conringius eam non posse simpliciter in scorbuto damnari. Nos sanè pereximiam ex illâ utilitatem ægros malo non inveterato percepisse vidimus. Certè illud tempestivâ V. S. debito tempore celebratâ consecuti sumus, ut symptomata multum de ferociâ pristinâ remitterent, nihilominus ingenuè fatemur, nos nunquam in corporibus exsuccis, & ad sceleti formam ferè redactis eâ fuisse usos. Abstinuimus etiam ab illâ, qui nocturnis sudoribus diffluunt, nam ferè exciderat, scorbuticos sub levissimis tegumentis etiam hyeme

me sæviente immodico sudore fatigari, ut jam ante nos observarunt alii, & disertè quidem Eulgalenus *p. m. 200.* Nec præsentibus maculis scorbuticis sanguinis missionem facile alicui svasimus. Drafticis purgantibus ac emeticis res scorbuticorum in deterius labuntur, vernali tamen & autumnali tempore alvum nodulis ex laxantibus & antiscorbuticis compositis, blandè subduximus. Succus fumariæ cum sero lactis mistus egregiè multis contulit. Rhabarb. orient. itidem subindè usi sumus. Sudorifera validiora ægris lecto obrutis nunquam imperavimus metastases & exacerbationes mali, imo etiam paralyfin veriti. Neque unquam credimus, solidam fuisse causam Gvil. Romano, Medico Naumburgensi, cur adeò propter virtutem sudoriferam Lap. bezoar extolleret, & cum Decocto lignorum in sudore expellendo æquipararet. Ad hæc pretium lapidis bezoar tantum est apud nos, ut egenorum, qui scorbuto maximè laborant, facultates ei emendo non sufficiant. Nec decoctis lignorum abusi sumus, nisi quod exiguam radicum & lignorum portionem interdum reliquis antiscorbuticis adjecerimus, & cum sero lactis decoqui curaverimus. Cæterum tametsi subinde locum apud nos habuerint ista medicamenta, quæ sanguinem crassum ac viscidum attenuant ac grumescentem resolvunt,

quæque lympham spissam in motum cient, quô nomine alibi volatilia, Æna urinosa in moderatâ dosi commendavimus, nec radices helenii, pimpinellæ, ari, in attenuandâ lymphâ spissescenti debita laude fraudari queunt; nos tamen omnium maximè antiscorbuticis inhærendum esse putavimus. Vulgata antiscorbutica non promiscuè applicavimus, salino-amara & volatilia frigidioribus & pituitosis scorbuticis præscripsimus, gnari, quod biliosæ complexionis homines Ætu cochlear. nasturt. Ess. strobul. pini &c. offendantur, ac usu edocti amara acidiusculis mixta palmam reliquis præripere ac excedentem simul calorem moderari. Conf. Sylvium *p. m. 869.* Cùm autem sæpe contigerit, ut ignoti, nec unquam nobis visi remedia antiscorbutica requirerent, iis quidem accipiendam in diffusioribus vehiculis e. g. potu Thée, lacte vel sero caprino, decocto leniori ferè commendavimus Mixturam celebris quondam Practici D. Konerding:

Rx. Ætu cochlear.

Mixt. f. aa. p. iiij.

Ess. nasturt.

chamædr. aa. p. j.

succ. cochlear. p. ij.

Solas autem guttas, quam immensis etiam præconiis divulgantur à Chymicis non multum prodesse posse hoc facilius cum doctiss. Pechlin. *in.*

Ob-

Observ. p. 179 credidimus, quod in ventriculi phlegmate magnâ sui parte attritæ *halitum duntaxat aliquem in sanguinem transmittant*, *cujus vires jam ante debilitata corrigenda salsugini* (aut sanguinis texturæ vitiatæ) *non sufficiant, aut protinus in illâ fluidi peccantis copiâ opprimantur.* Cæterum portionibus istis, cum quibus misturam prædictam D. Konerding. aut aliam quamvis adhibendam esse diximus, nullis syrupis saccharo coctis blandum conciliavimus saporem, memores prudentis moniti Horstiani, scorbuticos hisce curandos non esse. Invaluit apud nos usus infusi trifolii fibrini, quod sine additione sacchari, instar infusi Théé calidè à multis optato cum successu bibitur. Nasturtium aut cum beccabunga in lacte coctum & per aliquot septimanas absorbentibus præmissis haustum in muliere quâdam reliquis omnibus remediis factum fecisse scimus: Lac ebutyratum aliquis Sacerdos sumptis 20 aut 30 guttis ~ cochlear. copiosè superingestum magnis quondam efferebat laudibus. Martialia, cum scorbutici ferè semper sint hypochondriaci, etiam locum in nonnullis ægrishabent. His, si quando indiguimus, ferè solo pulvere Wedeliano antiscorbutico sine laudano opiato contenti viximus, iste verò ex bezoard. martial. & succino componitur. Luculenta ex diætâ humectante & refrigerante commoda plus sim-

plici vice observavimus, & ortas inde inducias paulò longiores, cum nullis remediis hunc morbum ita expugnare licet, ut nunquam redeat. In curâ ulcerum & affectuum scorbuticorum, simplicia, quæ hinc inde Eugalenus, Reusnerus, Wierus, Joel &c. commendant, teste repetitâ experientiâ, optima sunt. Ad gingivarum putrilaginem & exsionem præcavendam maturè vacandum est, *emendandis exprimendisque* gingivarum tumoribus; & hi, ut verè Pechlinus, *salis corrosivi stagnantisque sanguinis pleni non ante subsidunt, quam elutriato sanguine putrido & seroso acri, quo factò gingivis firmitas per amara adstringentia & balsamica*, quæ tum ab aliis, tum Sebizio *in Spec. med. p. 483 & seq.* recensentur concilianda est. Decoctum scordii cum alumine usto, ☉ fixo & melle rosato, quod Pechlinus laudat, multis profuisse certum est.

Ejectio medicamentorum non alteratorum.

Hoc tempore ac deinde sæpius feci Medicinam infantibus, qui non tantum liquida & potulenta, sed & pulveres absque ullâ mutationis notâ intra horæ spatium rejecerunt. Nuperrimè adhuc spectavimus illud in Patritii cujusdam filiolo, à quo pulvis antispasmodicus cum specifico cephalico mixtus ad præcavendum Epilepsiæ, quam ante biduum passus fuerat, novum insultum datus, vix elapsâ horâ secessit prorsus non mutatus, id quod satis mirari non poterit, qui

in-

intestinatorum longitudinem & flexum seriò penderit. Perplexos ea res nos tenuit hætenus. Quod modò allatum est exemplum, videtur svadere, quod internarum partium convulsionem transitus hic assumptorum absque minimo im-
 mutationis indicio præsupponat. Enimvero puerulum quendam, qui ex atrophîâ totus contabuerat, ac pulchrè paucis remediis cum ingenti parentum gaudio restitutus videbatur, præter votum, ut incerta hominum spes esse solet, in æstum cum diarrhœâ conjunctum post aliquot à recuperatâ sanitate septimanas incidentem tractavi, qui absque omni convulsionum internarum signo assumpta quævis & medicamenta per sedes eliminabat, penitus non alterata. An hic atoniam fibrarum & colliquationem accusabimus? Apud Cælium Aurelianum *lib. 2 tardar. passion. cap. 1* (p. 316 Ed. Lugd.) leguntur seq.

Perulo paralyfi vitiatò cibus nullâ digestionē mutatur, sed tanquam per infundibulum ad inferiora descendit & circum ventrem laxior locus efficitur inferius inflatiorque: quæ per ventrem egeruntur, aspera atque plurima erunt & neque fluida. Cornarius ut perulum Cælii exprimeret, margini adscripsit $\pi\eta\gamma\omicron\lambda$, & ut rectè monuit æternum eruditæ Germaniæ decus Thom. Reinesius *lib. 3 variar. lect. c. 18 p. m. 662* scribendum

*Paralysis Py-
 lori.*

dum est *πυλωρός* & hanc lectionem Clariss. Amman in nuperâ editione p. 346 secutus est *pyloro paralyti vitiato* &c. Itaque quando dextrum ventriculi os, quod in ventriculo conclusa, tantisper dum cocta sint, custodire debet, paralyti corruptum est, ex mente Aureliani recepti cibi & medicamenta protenus sine ullo alterationis vestigio ab alvo deturbantur, quod fortè sæpius fit, quam vulgo creditur, aut à Medicis hætenus observatum.

Paralysis faucium & œsophagi.

Paralysis, quæ fauces & œsophagum occupat, paulò est frequentior, quam in non paucis moribundis observavimus, de quâ Aurelianus l. c. legi potest. Triste, & cuius simile nec videre amplius optamus, præbuit nobis exemplum vir circiter quinquagenarius melancholici temperamenti, quod hâc occasione recensere liceat, tametsi casus hîc anno, cuius historiam damus, non contigerit. Is juventutem in aulâ egerat, postquam autem virilem ætatem attigisset, officio admotus est, quod eum toto die in scribendo occupavit, hinc verò solitudinis amor in eò crevit. Id vitæ genus cum per aliquot annos esset sectatus, subito apoplexiâ obruitur. Adhibitis idoneis remediis nihilominus *παράπληγία* lateris dextri successit, sed & ab hâc feliciter liberatus est, ita, ut ferè ad pristinum statum reverteretur.

tur. Præterlapsis aliquot annis membrorum stupor resolutionem denuò instare nunciabat. Et verò ita planè evenit. Improviso enim obmutuit, usumque pedis utriusque amisit. Ad ipsum vocatus sine morâ ad volo. Sensus utcunque erant integri, ratio etiam sibi quodammodo constabat, & innuebat sese me agnoscere. Maximo-pere etiam conabatur loqui, sed verbum nullum distinctè aut integrè proferre poterat, quam ope-rosè etiam illud moliretur, inconditus & confusus tantùm clamor erat. Linguam movebat, nec in eâ ullam coloris mutationem aut aliam quamvis differentiam deprehendere potui. Dum præscri-ptæ potioni avidè inhiat, ejusque zīj circiter ori infundit, miser experitur, se illam deglutire non posse, ac ita circumstantibus nobis patefecit, mu-sculos laryngi & pharyngi communes à paralyfi non esse immunes. Post injectos clysteres, aper-tas raninas & medianam, ut vocant, perfusam spirituosis linimentis diu multumque nucham, dor-sique regionem, post immissam per syringam varia morbo debellando idonea remedia, post fauces tum aliis, tum oleô cinamomi imbutas, ve-ficatoria applicata, aliaque molimina potum ali-quantò diutius retinebat, sed sensuum torpor ma-jor erat, manus quoque intumescebant; nihilo-minus liquida injecta non immutata reddere co-

gebatur. Id quod argumento erat, ipsum œsophagum gravissimâ paralyfi esse affectum, atque virtutem medicamentorum ad eum non fuisse diffusam, quæ tamen quadantenus in faucibus, ut ex deglutitionis rudimentis apparebat, sese exeruerat. Lugubris illa fors afflictissimum virum per octo dies pressit. Nullis verbis exprimi potest, quantis cum lacrymis & ejulatu, quam flebili gestu potum desideraverit. Altero morbi die iussus breviter in chartâ adscribere, quânam re potissimum affligeretur, inextingvibili se siti urgeri calamo interprete significavit. Truculentia affectûs tandem hominem occidit. Neque apparet, quomodo huic morbo occurri debeat. At alia res est, cum fibræ spirales in mediâ ventriculi tunicâ spasmo constrictæ sunt, ac muneri deglutitionis inservire nequeunt. Pertinax quidem & hoc malum est, & per multas, ut aliquoties experti sumus, septimanas recurrit, tandem tamen antispasmodicis selectioribus expugnari potest. Non tantum vulgus, sed & ipsi Medici de Paralyfi mussitant, cum spasmodica œsophagi strictura alimentorum transmissioni obicem ponit, qui tamen audiendi non sunt, ac eos ipsos post interval- lum aliquot horarum liberum relaxatâ istâ constrictione potulentorum & esculentorum ad ventriculum iter, ac sermonis usus non adeò quidem expedi-

peditus, non tamen planè sublatus redarguit & erroris convincit. Tum verò neque de paralyfi, neque de spasmo cogitandum est, cùm, quod etiam meminimus aliquoties à nobis observatum, cibus solidus absque difficultate, juscula verò ac liquida omnia non sine præsentis suffocationis metu deglutuntur. Discussis enim omnibus nihil vero similis occurrit, quam vitium aliquod in epiglottide hæerere, quod impediatur, quò minus rectè & accuratè tegat arteriam asperam. Dum itaque cibi solidiores epiglottidem validiùs comprimunt, absque suffocationis periculo in ventriculum demittuntur, liquida verò cum huic compressioni non adeò apta sint, fit, ut in arteriam asperam non ritè clausam delabantur, ac eò ipso spiritum præcludant ac suffocationis metum afferant.

Venæsectionis efficaciam in Raucedine notabilem hòc anno observavimus.

*Venæsectio in
Raucedine.*

Virgo religiosam vitam professâ sanguinei temperamenti & floridi corporis habitûs, cui menses ritè semper fluxerant, bis terve in anno raucedine corripitur. Illa nulli cessit remedio, nisi soli V. S. & quod me, ac nuper etiam meum in curâ illarum Religiosarum successorem D. Klaunig in admirationem rapuit, hoc est, quod, simulac sanguis ex pertusâ venâ effluere incipit, vox clarescat, & ab-

solutâ V. Sectione nullum raucedinis vestigium remaneat. Expertus sum etiam in duabus aliis virginibus, quantum V. S. in raucedine valeat, sed effectum non æquè prompto ac in sensus incurrenti. Impensè verò dolemus, quod V. S. successum in quinquagenario illo, cujus mentionem fecimus in Hist. M. A. 1699 p. 67 (editionis primæ) non fuerimus periclitati, sed potius nos strigosi corporis siccitate à generoso hoc remedio deterreri passi fuerimus.

Hernia. Vidimus hoc anno in viro hernioso scrotum magnitudine vastâ, illudque referebat figuram cucurbitæ oblongæ majoris. Sine dubio in illud sine fascia convenienti pendulum magna defluxerat intestinorum pars. Sed hoc peculiare & admiratione dignum censuimus, quod ob hanc Scroti portentosam magnitudinem & distensionem penis planè intrò retractus esset, ut in hypochastrio, seu superiori scroti parte nullum ejus vestigium appareret, præter foveam, quæ ad glandem intus latitantem pertingebat. Ex foveâ hâc urina effluebat, sed necesse erat, ut quotiescunque urinam reddere vellet, manu tumorem reprimeret & ita foveam dilataret. Hoc officio, nisi manus fuisset defuncta, urina in scrotum decidebat, & per ejus longitudinem destillabat. Ad hæc eum corpore incurvato mingere oportebat, nam
fi

si erectus urinam reddere vellet, lotium non rectâ procedebat, sed propter urethram distortam versus abdomen effundebatur, quod olim non tantum Imperatori Heraclio, teste Zonarâ, contigit, verum etiam aliis. Certè alicubi huic per omnia simile exemplum ante multos annos nos legisse recordamur. Verba Zonaræ de Heraclio hæc sunt: *Ferunt etiam pudendum ejus universum sursum urinam emisisse, eumque nisi tabula apponeretur, faciem suam comminxisse.* Non obscure totum hoc & vulgus, & ipse Zonaras ad vindictam divinam ob Monotheletarum hæresin & ductam in uxorem fratris filiam referebat. Hoc anno ac sequenti etiam famosus agyrta multos herniosos, quo fato etiam mihi vir ille, de quo jam jam locuti sumus, innotuit, cum castratione alterutrius testiculi secuit. Tametsi verò non in omnibus feliciter hæc temeritas ei cesserit, sed vel in ipsa crudeli operatione pueri quidam convulsi exspirarent, vel eâdem peractâ vomitibus & epilepsiâ fatigati charis parentibus tandem per mortem eriperentur; ea tamen multorum dementia fuit, ut vel semetipsos, vel suos imperito artificis cultro certatim subjicerent. Opposuimus huic nos torrenti pro virili, & ostendimus tum quidem temporis nobis præeunte Schradero in *Dec. 1 Observ. 6*, quâ anatomen cadaveris virilis ab Hornio 1669

instituti describit, & *Decad. 2 Observat. 1* quæ dissectionem herniosi sistit, ac Bidloo *Anatom. tab. 32*, quantoperè principiis anatomicis tralatitia herniotomorum de ramice opinio repugnet. Confirmati sumus postmodum in hac nostrâ sententiâ per suffragium Domini D. Bohnii summi anatomici in lectu dignissimo *de officio Medici opere c. 22 p. 523 & seq.* Accenderunt nuper nobis adhuc clarius lumen ingeniosæ observationes de herniis celeberr. Domini Mery *dans les Memoires de l'Academie Royale de sciences pour l'année 1701 p. 356 & seqq.* ut jam nulli ambigamus, herniotomiam vulgarem ignorantia veræ ramicum ætiologiæ ac conformationis processuum peritonæi & vasorum spermaticorum, originem progressumque unicè debere. Parum verò dissensiones nostræ apud multos valuerunt, ac ferenda fuit, perinde ut in aliis usu venire sivevit, vulgarium hominum temeritas. Hâc in re secuti sumus prudens monitum Fortunati Fidelis: *Si acriter illorum insaniam reprehendas, ad iurgia profecto, quod gravis Medici non est, devenias tandem oportet: si differendo falsas velis illorum opiniones studiosè nimis & accuratè deprimere, frustra id atque indecorè cum imperito homine ac rerum medicarum ignaro laborabis.* Hæc ille in *Medic. Patrocinio lib. 4 c. 5 p. 24.* Nos profectò quamdiu medicinam fecimus, nul-

nulli fuimus auctores, ut circumforaneorum crudelitati sese permitteret, sed quantum in nobis, fuit, laboravimus, ut herniosis per bracheria & debita remedia opitularemur. Pressimus in curâ vestigia celebrium Medicorum & Chirurgorum. Facilis est methodus, quam post tot alios nuper commendavit Dionis *dans le Cours d'operations de Chirurgie démontrées au Jardin royal p. m. 288 & seqq.* Novum illud herniarum genus, quod detexit Mons. Littre *in Memoires de l'academie des sciences pour l'année 1700 p. 384 & seqq.* nostram in observando diligentiam hactenus effugit. Mirabile illud est & aliorum quoque industriæ commendandum. Describitur verò in modò laudatâ *Academia Regia scientiarum Historia* his verbis: *Une portion d'intestin s'engage dans un anneau, mais non pas entiere, Il n'y a qu'un des coter du canal de l'intestin, dont la membrane, quelque cause que se soit, s'enforce dans l'anneau, s'y allonge peu à peu, & forme à la fin un tuyau sans issue, droit & simple, semblable à une branche, qui se jette à coté de son tronc &c.*

Curæ Vernales, de quibus aliquid dicendum restat, apud Vratislavienses in Curæ Vernales. magno habentur pretio, & quondam Medicis non ingratae erant. Nostri certè antecessores studiosè videntur inculcasse utilitatem, imò & opinionem

nionem de necessitate earum fovisse, nam florentibus tùm incolarum rebus, ut fando accepimus, & hodiè adhuc quidam, quamvis oppidò rari, veteris consuetudinis, ut ipsimet prædicant, retinentiores munusculo testantur, Medici V. S. celebratâ unctiores domum redibant. Brevi autem ambitu ferè apud nos cura, quam vocant, Majalis circumscribitur, nempe purgatione & V. S. absolvitur, & illa quidem non omnibus æquè necessaria judicatur, hæc verò ab iis præcipuè, qui pristini in ornandò Medicò moris sunt servantiores, sine piaculo & periculo maximorum morborum omitti non potest. Nos, qui nunquam, absit arrogantia dicto, aliorum commodis insidiam struximus, quique res Medicorum hisce temporibus ferreis nullatenus reddere cupimus deteriores, conscientia nostræ dictamen secuti etiam cum damno nostro pro renatâ ostendere coacti sumus, curationes illas vernaes nequaquam omnibus, qui olim illis usi, esse necessarias aut utiles. Neque hîc substitimus, quinimò hallucinari demonstravimus eos, qui purgatione semper opus esse contendunt, cum evidens sit, noxios humores, non solâ purgatione, sed & per urinam ac sudorem è corpore eliminari posse. Sed nonne etiam abunde constat, quod multi non evacuationibus, sed correctione humorum indigeant?

His

His annon præscribenda ea sunt, quæ humores corrigunt ac temperant? Hinc non pauci evidentiâ rerum convicti sententiam mutârunt, ac ferè in oppositam lapsi sunt, quasi V. S. ac purgatione nunquam, sed solâ sangvinis depuratione, ut loqvuntur, esset opus. Enarrabimus breviter, quomodo ad multorum votum curas has administraverimus. Quando & Venæ sectione & purgatione opus esse agnovimus, hanc contra multorum sententiam illi postposuimus, & à V. S. initium fecimus. Venæ sectionem autem necessariam esse judicavimus 1) Plethoricis. Nam quantum plethora periculum minitetur, nemini in medicinâ versato ignotum esse potest. 2) quibus consvetæ sangvinis evacuationes v. g. menses in foeminis, hæmorrhoides in viris suppressæ fuerunt, ac in utroque hoc casu V. S. in pedibus svafimus. 3) Iis, qui hæmorrhagiis enormioribus obnoxii sunt, ad præoccupandas violentiores sangvinis effusiones, quod multis ex voto successit. 4) Quorum sangvis viscidus & crassus est, multoties experti, quod, quando sanguis à naturali suâ fluiditate abit, ac in vasis stagnat, si accedant frictiones & medicamenta resolventia, insigni usu sese commendet V. S. imprimis si in hypochondriis & abdomine tensiones variæ sentiantur, ubi iterum V. S. in partibus inferioribus ma-

gis è re esse, quam in superioribus, compertum est. Tandem 5) ex cacochymis etiam illis, qui biliosæ calidæque sunt complexionis, sed fere tum demum, si per multos annos sanguinis depletioni fuerint adsveti. Tribuendum hîc multum est consuetudini, præterquam enim, quod verè nocere queat, teste experientia, in assvetis omissio V. S. id etiam damni in medicum redundat, quod pravo ejus consilio, si quando in ægritudinem deinceps ejusmodi cacochymus incidat, morbus unice adscribatur. Itaque in hujusmodi circumstantiis V. S. haud illibenter admisimus. Quamvis enim negari nequeat, quod cum vena fuerit aperta, sanguis bonus malusque nullo delectu fluat, certum tamen est, & experientiæ fide comprobatum, à boni etiam sanguinis jactura in quantitate non adeò magnâ, nullum imminere corpori periculum, dempto autem ex parte vitioso sanguine, id quod ex eo reliquum est, melius corrigi ac superari posse. Contra receptum verò morem, non in Majo, sed in Martio, ubi dicto fuerunt, qui consilium implorarunt, audientes, vernaes has V. S. instituimus. Nec dubitavimus, V. S. floridis senibus, etiam septuagenariis, ubi nostris consiliis locus datus est, svadere. Enimverò dici non potest, quantopere non tantùm hi, sed iis ætate minores, puta sexagenarii, imò & quin-

quinquagenarii à V. S. falsis excoecati præjudiciis abhorreant. V. S. præmissâ, ubi opus fuit, purgantia fuere exhibita, non tamen omnibus eadem. Utut enim electivè, quæ vocant, purgantia non admittamus, usu rerum edocti, quod e. g. rhabarbarum non tantum bilem, sed & serum, jalappa non serum modò, sed & bilem, ac helleborus non tantum fœces adustas, sed etiam bilem ac pituitam, ac denique catharticum quodvis justâ dosi omnis generis humores ex corpore faciat exire: negari tamen non potest, alia aliis evacuantia magis conducere. Mirè Vratislaviensibus placet formula pilularis, unde etiam celebri Poëtæ ac inclyti senatûs Præsidi de Hoffmanswaldau elegantissimi versus nati sunt. Primum autem obtinent locum apud nos pilulæ cephalico-hystericæ, quarum compositio hæc est:

℞. Extr. colocynth.

res. jalap. aa. ℥ss.

℞ dul. ℥ij.

Extr. helleb. nig. ℥iiij.

castor. (quod communiter omittitur, nisi expresse additio præcipiatur) ℥ij.

Sufficiunt validioribus gr. xij. xv. ad summum xvij. vel xx, quamvis etiam vij. viij. grana quosdam satis commoveant. Non semper tamen eadem chorda oberravimus. Tum temporis in-

creberrimo nobis usu erant etiam sequ. formu-
læ:

℞. ꝑ. de hier. c. agar. vel Extr. panchym. Croll. gr. xv.
gumm. Mxi in aceto solut. ℥ss.
Extr. trochisc. alhand. gr. j. vel ij.
c. f. q. Elix. propr. f. l. a. pilulæ.

℞. Extr. agar. vel resn. agar. gr. xij. vel xv.
Magist. gum. de Peru gr. vj.
℥l. ☿ri gr. ij.
c. syr. de stœch. f. l. a. pilul. consperg.
pulv. liquir.

℞. ꝑ. de lapide Lazul. ℥j.
Magist. gum. de Peru gr. v. vel vij.
☿l. ☿l. gr. iij.
c. f. q. Tinct. ☿t. ☿f. aut syr. de epithym.
f. l. a. pilulæ.

Nemo nisi expertus credere potest, quantoperè
ultimæ hæ strigosis corporibus, ac ita dictis me-
lancholicis profint. Cave itaque propter anti-
quam massam, quæ multis modò non est ad pa-
latum, eas despiciatui habeas.

℞. Extract. rhabarb. ℥j.
Res. scam. gr. vj.
c. f. q. syr. de cich. c. rhab. f. Pilul.

Olea destillata nec pilulis nec reliquis purgantibus
per decem fere annos addidimus, tùm quod pur-
gantium vim retundant, tùm quod secus ac multi
alii crediderunt, evacuantibus sociata, tormina
excitent. Pulveres nostri purgantes ex diagryd.
aut rad. jalapp. pulveris. cum ☿l. ☿l. & diaph. &c.
com-

componuntur. Ultra 12 grana diagryd. vix dedimus. Sæpius adjecimus pulveribus purgantibus duo aut tria grana ☉ri fulminantis, neque enim negari potest, quod hæc viâ & virtus purgantium extollatur, ut in minori dosi operentur, & tormina egregiè præcaveantur. Convicti sumus de veritate nostræ sententiæ ex eô potissimum, quod idem purgans in majori dosi exhibitum absque ☉ fulminante segniter, & cum multâ intestinorum torsione sedes excitârit, ipsissimum autem illud præscriptum uni eidemque Sacerdoti in minori dosi, sed duobus croci ☉lis granis mixtum absque ullo molesto in intestinis sensu pluries alvum laxârit. Cœpit ante annos aliquot calx illa ☉is nonnullis Practicis esse suspecta, quod infanti cuidam fatum accelerâsse crederetur. Vocatus Medicus ad infantem diris torminibus exagitatum, cum ex lactis acescentis cum bile ac succo pancreatico in intestino duodeno congressu, vel fortassis ex solo lacte congrumato sensum ardoris & doloris derivaret ac epilepsiam metueret, ad imitationem Cl. Lentilii pulverem, nisi fallimur ex ☉ro & ☉ fulmin. præscribit. Sumpto medicamento tanta fibrarum atonia ac motuum in intestinis ferocia secuta est, ut omnia, quæ infanti infunderentur citius ab alvo (ita mihi narrârunt, qui infanti adstiterunt) deturbarentur, quam fundum ven-

tricoli attigisse adstantes conjicerent. Ictu oculi citius omnia secessisse matris vox erat. Hâc diarrhoeâ exhaustus infans interiit. In Medicum culpa conjicitur mortis, ac fama ejus vehementer, ut fieri solet, oneratur. Indubium est, quod infantes absque ullô pharmacô sumptô ejusmodi diarrhoeâ colliquativâ non rarò conficiantur. Nec esset, cur causæ suæ, si coram tribunali medico disceptaretur, anxie metueret medicus, cum vitiosa ista materia, quæ torminibus ansam præbebat, sive in ventriculo, sive in intestinis hæret, proscriptionem ac eliminationem ex corpore indicaverit. Hanc verò etiam Lentiliano pulvere exterminari potuisse non adeò multi fortè inficiarentur medici. Ille, qui curæ præfuerat, à Pharmacopœo peccatum fuisse, aut alium quempiam offerendo pulverem, aut commisso in præparando oro fulmin. errore, contendebat, quâ de re nostrum non est judicare. Quicquid tandem de hoc casu dicatur, nos serîo affirmare possumus, nullum ex usu calcis hujus cuidam, quantum nobis quidem constat, ægro natum incommodum & audemus spondere, nec ex usu istius in posterum noxam esse metuendam, modò q̄is tantillum, quod ducato fuerit admixtum providè amoveatur (ne particulæ gææ cum croco ois commisceantur) & deinceps cum ☉ aut alio salino in mor-

mortario orichalceo ☉ fulmin non subigatur, ac tandem à medico debito tempore & loco adhibeatur. Verum hæc obiter. Prætereà nobis familiarissimo in usu est potio ex ∇ laxat. Viennens. ☉ eff. ꝑri, speciebus diaꝑri ac fyr. quodam e. g. regio, domestico, de cichor. c. rhab. diafer. Andernac &c. ut quondam fuit Sydenhamii. Ex speciebus diaꝑri Myns. ꝑ sufficit, raroque ad 3^a ascendimus. Grana 8 vel 10 Resinæ jalapp. vel scammon. in vitell. ov. soluta & cum ∇ viol. fl. acac. &c. ac julep. ros. borrag. &c. mixta sufficienter evacuant. Emulsio hæc grata est, nec nostratum delicatius istam respuit palatum. Noduli quoque ex radicibus, herbis ac laxantibus à quibusdam expetuntur. Addidimus hisce ut plurimum semina anisi, carvi & aromatum quiddam, ut tranquillius agerent & sine stomachi injuria. Infusorum horum vires facile & innoxie intenduntur, si singulis dosibus liquor. ꝑ ꝑsat. gt. 30 adjeceris, quò ipso etiam tormina præcaventur. Bolos & Electuaria plurimi inter nostros fastidiunt. Pridiè purgationis quidam digestivis, ut vocare mos est, non malo utique consilio & successu utuntur, quorum loco sicciores, quibus frustra interdum opinionem de necessitate purgantis excutere fategeris, ad lubricandas vias, liberalius haurire jussi sunt jusculum, cui rad. alth. incocta, id quod
ab

ab ipsis cum maximâ eorum utilitate factum est. Non tamen nostrô nos defunctos credidimus officio, nisi etiam pro virili correctioni humorum incumberemus. In hac autem humorum correctione non habuimus ante oculos nostros multiplicia illa craseos humorum vitia, quæ nimis sollicito studio veteres, quos aliàs tam libenter defendimus, quam alii impetunt, in scriptis suis explicant, multò minus sexcentos illos salinos recentium sapes, acidum, falsum, ponticum, austereum, causticum, colliquativum, amarum &c. ac horum omnium innumerabiles inexplicabilesque misturas & gradus; sed 1) visciditatem & crassitiam, 2) autem istam falsedinem, quæ ad salis culinæ acrioris, aut acetositatis indolem propius accedit, fere unice respeximus. Præter medicamenta nostra commendavimus ægris placidos corporis motus ac sufficientem per potum dilutionem, unde uberiores, quam ex remediis ipsis perceperunt utilitates. Nuper hîc locorum, ut illud obiter addamus, cœpit innotescere cura quædam sordida per lotium vaccæ vernali tempore in floriferis pratis pastæ sub ortum solis affatim haustum, quam Galli, quibus initia debet, rem turpem pulchro velaturi nomine vocant la cure de mille fleurs, occasione, nisi fallimur, sumpta ab aquâ omnium florum. Fœminam 50 annorum

rum ascite laborantem, remediis aliis parum proficientibus hâc curâ fuisse restitutam D. Klaunig compertum habet. Cæteroquin nobis hætenus adeò felicibus esse non licuit, ut totam sanguinis massam jam vapescentem in integrum restituere licuerit. Novimus, qui sesquipedalibus verbis per arcana sua hoc pollicentur. *Miramur & istos, & nostri nos pœnitet.* His enim mysteriis plus quam eleusynis initiati non sumus. Sicut enim lac acescens, vinum rancidum &c. arte in pristinam naturam restitui non potest, ita forte nec sanguis illis analogia respondens, ubi semel mistura & compages ejus vel soluta fuerit prædominante quâdam ejus parte, vel per interpositionem materialium noxiarum graviolem subiit mutationem, notis medicamentis in antiquum reducitur statum. Non ignoramus Paracelsum olim jactâsse, à se inventum tale medicamentum, quod omnia vitia sanguinis mutet, & illum in optimam convertat temperiem, sed dolemus, quod si unquam tanti arcani conscius fuit, humanum genus ejus cognitione privârit. Quantum sibi mortales obstrinxisset Helmontius, si eos docuisset, quodnam illud sit, cujus subtilissimo ac penetrantissimo impulsu fermentativo, quodvis heterogeneum & excedens promptè è sanguine separaretur. Neque enim iis pollicem premimus, qui di-

P

cta-

etatoria auctoritate decernunt, ejusmodi medicamentum his dotibus ex parte praeditum nullum inveniri posse. Palma in medio posita est. Hoc tamen asserimus, nullum ad hunc usque diem remedium nobis innotuisse hisce facultatibus instructum, omniaque illa, quæ hic & alibi vendita fuerunt, licet vires eorum magnificis verbis deprædicarentur, tanti nominis mensuram non implevisse.

*Constitutio aë-
ris in Mense
Julio, Augu-
sto, Septem-
bri.*

Per omnes ferè Mensis Julii dies aut venti spiraverunt, aut pluviae, imò imbres impetuoosi deciderunt; & ut non de tonitru, fulgure &c. quicquam dicamus, 15, 16, 17, 18, 19, 26. magna aëris erat inclementia. Nec Augusti initia erant blandiora partim propter pluvias, partim propter auram frigidiorē. Et cum dies ab 11 usque ad 14 nobis illuxissent sereni, reliqui ad 21 usque ventis molesti, ac pluvia turbidi erant. Tandem post nubila phœbus nos respexit; quippe aëre gratissimo ferè in finem usque mensis usi sumus. Cum Septembris ingressu ventorum ac pluviarum injurias iterum experiebamur, at tædium nostrum per aëris serenitatem iterum fuit abstersum, usque in 12. Hunc qui excipiebant 13, 14, 15 & 16 iterum propter pluvias decedentes non adeò grati fuerunt. Secuti deinde iterum sunt quinque dies admodum sereni, quibus,
ut

ut mortalium res vicissitudinibus obnoxia, successerunt unus ventorum tumultu, alii pluviis infesti. In ultimis duobus aer satis temperatus.

Multi hoc tempore longis ac tædiosis fatigabantur febribus, sine dubio, quod ^{Febres diurnæ & alii morbi.} per pluviosam tempestatem plurimæ aquosæ superfluitates in corpore cumularentur. Infantes ac pueros Epilepsia premebat, quod argumento est, ex imbribus cerebrum graviter affici, ac pravis gravari humoribus. Gutturis ac faucium tumores adolescentibus ac juvenibus erant familiares. Cacochymici ulceribus sordidis ac mali moris cruciabantur. Ita etiam in his plagis septentrionalibus locum obtinet *Aphorismus* Hippocratis 16 lib. 3, qui ita habet: *morbi in pluviarum multitudine magnâ ex parte sunt febres longæ, alvi profluvia, putredines, morbi comitiales, & apoplexiæ & angina*, quamvis hoc tempore apoplexias & anginas non tractaverimus, imò nec putredines, si per eas cum aliquibus interpretibus intelligas partium solidarum corruptiones, gangrænam & sphacelum.

Præterea verò morbis hoc tempore ^{Vomitus.} grassantibus jungebantur vomitus, imò sine complicatione aliorum morborum, etiam multi assumpta vel quantitate nimia, vel qualitate ventriculo molesta per vomitum rejiciebant. In ul-

timis hisce vomitibus compescendis non prope-
rabamus, modò ii, qui vomerent, facile tolera-
rent, & non vehementer angerentur, non essent
herniosi, phthisi vel tabe affecti, hæmoptoici aut
hæmorrhagiis aliis obnoxii, asthmatici vel angusti
admodum pectoris, aut tandem morbis aliis ex-
hausti. Omnium minimè verò moras traximus,
quando singultuosæ præcordiorum & hypochon-
driorum concussiones cum vertigine & deliquiis,
ut & deliriis conjungebantur, horum vomitus
compescendos illicò esse putavimus. His parum
præsidii erat in roborantibus ventriculum, aut sto-
machicis, sed plurimùm in theriacalibus. Ulti-
mi hi vomitus cum semper nobis essent suspecti,
ægris quietem imperavimus, & usum alexiphar-
macorum cum regimine sudorifero. Eandem
ferè methodum servavimus in nimis febricitan-
tium vomitibus, quibus multi torquebantur non se-
cus ac febricitantes in anno proximè elapso. Cum
enim ab hinc tribus ferè lustris in acutarum ma-
lignarumque febrium vomitibus eandem, quam
in pestilentibus spondet Sydenhamius, ex alexi-
pharmacis & sudoriferis percepissemus utilitatem,
huic viæ constanter posthac institimus etiam in
aliarum febrium vomitoriis defatigationibus, imò
in nausæ paulò graviori: ac spes nostra minimè
nos fefellit. Subjunximus rebus jam tranquillis
ad

ad exemplum Riverii in malignis acetositatem citri, tùm ad temperandum sanguinis æstus, tùm virulentiam miasmatis expugnandam. Ab aromaticis omnibus & præcipuè ab oleis destillatis cinamom. menthæ & opio sedulò cavimus. Externè Theriacam in formâ emplastri non raro ordinavimus, consilium D. Ludovici sequentes. Ex eò solò in Pictore hypochondriaco internorum usum abhorrenti in febris acutâ ita invalescentibus vomitibus, ut non vanus esset metus morbi iliaci, stupendum vidit ac deprædicat effectum D. Klau-nig. Non rarò etiam imposuimus emplastrum de crustâ panis, mastichinum & oleo menthæ, (cum jam Hippocrat. *lib. 2 de dieta, textu 26* testetur, mentham vomitum sistere) aut caryophyllo-rum malaxatum. Præsenti ope sese etiam com-mendat Ω vini camphoratus cum \pm fl. tunicæ mistus. Nec emplastrum de galbano cum cam-phorâ prorsus rejiciendum est. Usus mulsi cum ruta in vomitu singultuose in Polono mulsi a-mantissimo absque effectu præscripsimus, com-mendatum olim ab Heurnio *lib. 2 method. ad Pra-xin. c. 21*. Porro etiam multi ex tussientibus, quorum non paucos hisce diebus reperire licebat, facilè ea, quæ in capacitate ventriculi hærebant, per vomitum expurgabant, sive id contingeret propter viscerum abdominis compressionem in

tussi violentiori, five propter nervorum communem, (in aprico est, pulmones à pari vago antequam ventriculo inferatur furculos conspectiores recipere) five tandem propter nexum arteriæ asperæ per tussim irritatæ, cum œsophago, cujus superior pars pharynx digito, aut alio quovis modo sollicitata vomitum, aut vomendi conatum provocat. Tussis & per consequens etiam vomitus à tussi dependens laxantibus lenioribus bis terve repetitis sedabatur. Prægnantes multò gravius quam alio tempore, etiam post medium gestationis tempus vomitibus delassabantur. Pilulis Beccheri potissimum sublevabantur; Ess. etiam roris marini quibusdam cum utilitate fuit propinata; nec destituit spem Mistura ex

Ess. millefol.

cort. Ot. aa. p. ij.

Elix. ℞l. Mynf. p. j.

in vino, cui summitates roris mar. fuerunt immixtæ, exhibita.

Appetitus depravatus.

Varia depravati appetitus paradigmata & in virginibus ante mensium fluxum, vel in eorundem suppressione, ac in gravidis, quin etiam in illis foeminis, quibus menses ritè fluebant, itidem his mensibus spectavimus. Cura ardua, quod proxima mali causa non adeò sit cognita. Menstruorum suppressio picam inducere

non

non potuit, quod, ut jam diximus, etiam mulieres ab illâ immunes, res absurdas, una e. g. vivum Lucium, altera carbones, tertia corium cordubense &c. impensè appetierint. Et quot quæso non deprehendere licet foeminas mensium suppressione per semestre spatium laborantes, inter quas tamen alio tempore vix una insuetis his, ac hominis alimento non destinatis rebus unicè delectetur? Humor corruptionis non explicatur. Hysterica pathemata, utut in excludendo hâc malô partes aliquas sibi vindicare queant; sola tamen malaciam parere vix admiserit Hildanus *Cent. I Obs. 37* non obscure innuens ex ulcere circa fauces in muliere appetitum vitiosum esse ortum. Nos ex diversitate appetitûs diversitatem humorum peccantium pravo appetitui ansam suppeditantium conjectando assequi conati sumus. Cum verò affatim conjecturarum, quæ potius turbant, quam erudiunt, in medicina sit, nos hâc vice subticemus, donec dies nos meliora edoceat. Debile etiam fuit lumen, quod ab opposito certorum ciborum fastidio aut nativo aut adventitio petere licuit. Nam quantum ad congenitum fastidium pertinet, ejus causa ad matris gravidæ imaginationem refertur, sed teneras contigit nobis tractare puellas pulvere laterum, cretâ, filamentis linteorum

rum avidissimè vescientes, quorum desiderio matres gravidæ non tenebantur, quamvis non nesciamus contrarium exemplum legi apud Tulpium *lib. 2 Observ. 24*, scilicet quod vitiosus halecum matris gravidæ appetitus in infantem ita transierit, ut ejulatu, quos nondum poterat verbis, halesces appeteret. Ascititiam autem aversionem quod concernit, negari nequit, quod sæpe solum erroneum de pravitate hujus vel illius cibi judicium per consuetudinem confirmatum pariat nauseam; sed ejusmodi præjudicium multis annis radices agens in stolido illo appetitu rerum noxiarum non cernitur. Deinde pendet illa constans certorum alimentorum nausea aliquando inde, quod eadem ipsa alimenta aut minus mundè præparata, aut in nimia quantitate ad repletionem nauseabundam avidè ingesta fuerint, cujus rei memoria perpetuò præsens aversionem istam constantem fovet. Sed quid hinc eruas, quod faciat ad illustrandam appetitûs istius noxii causam? An absurda olim nitidè eleganterque cum multo palati lenocinio præparata, eademque ante annos aliquot cum voluptate assumpta faciunt, ut ex solâ perceptæ voluptatis jucunda recordatione desiderium fruendi iis denuò reviviscat? Sed quicquid tandem de curâ picæ sit, bene est, quod gravidæ nostræ innoxie peregrina ac prorsus aliena comederint?

derint? Non datum est, nosse, quos syrupus de agre-
stâ ceras. acid. ribium, berber. &c. à vitioso isto ap-
petitu revocaverit. Nec majora incommoda eae
sunt perpeffae, quae ab omnibus remediis abstine-
bant, quam illae, quae studiosissimè & syrupis istis &
tragæis stomachicis ex speciebus aromat. rosat. & ca-
ryophyll. diaxyloaloe, rosat. novell. &c. utebantur.
Enimverò puellae & foeminae non gravidæ petulan-
tiam hanc suam gravidè luebant, præcipites enim
in cachexiam, obstructionem mensium &c. de-
volvebantur. Ab his corporis malis non nisi laxan-
tibus sæpius repetitis, abstergentibus, vomitoriis le-
vioribus, absorbentibus, anticachecticis, stomachi-
cis &c. sublevabantur. Relabuntur autem facilli-
mè in pristinos mores ac morbos restitutæ, nec nisi
expertus crediderit, quanti sit laboris efferum hunc
cicurare appetitum. Notum est non Medicis so-
lum, sed & præcipuis quibusvis, quænam sint acta
hic locorum ad avocandam supremi subsellii heram
ab immoderatâ prorsus ceræ ac cereorum ingluvie.
Cerei primùm manibus mortuorum inserti, ac
deinde ori etiam in præsentia ejus, nisi fallimur, im-
missi, succo colocynth. imbuti fuerunt, non desic-
re tamen esse unicæ ejus deliciæ, quibus avidissimè,
modò nancisci posset, & cum summo jucunditatis
sensu frueretur.

Cholera. Homo cæteroquin satis robustus cholericæ temperamenti incidebat in ferocem affectum Cholericum. Cucumeribus, ut non paucorum mos apud nos est, ventriculum distenderat, ac turbidam cerevisiam ingurgitarât ad ℥. vj. circiter. Post prandium abjectâ tunicâ ad labores sese accincturus, à suorum quodam irritatus vehementer excandescit, sed iracundiam diffimulat. Post duarum horarum intervalla gravitatem maximam & angustiam immanem cum dolore in ventriculo percipit. Turbatur etiam caput, mens percellitur. Brevi post præterlapsis quinque circiter à prandio horis nauseat, ac animi defectionem sibi imminere narrans frigore percellitur, succedit æstus, ita tamen ut horripilatio quanquam non adeò frequens intercurrat. Supernè ac infernè magno cum impetu ac summis cum anxietatibus humores erumpebant. Tametsi verò stomachus & intestina mirè torquerentur, immanior tamen cruciatus, prænuncians instantes vomitus & sedes ab eo sentiebatur in regione lumbari dextrâ, ubi intestini duodeni situs, idque documento est, istud præcipuam hujus morbi esse sedem, ac malo invalescente inflammari. Ferè convicti sumus præsentis hujus tragoediæ spectatores, vomitus in cholera à motu intestinorum peristaltico inverso nequaquam pendere, cum ea, quæ nobis præsentibus in
ma-

magnâ quantitate supernè deiciebantur, nulla excrementorum indicia ac stercoreis notas præ se ferrent, omnique foetore carerent. Probabile est choleram ex duobus morbis componi, vomitu & fluxu alvi. Cum humorum verò copia, quæ utrâque viâ expurgatur per œsophagum, inquam & per intestina, sæpè tanta sit, ut incredibile videri queat, eam omnem in primis hisce viis hære, suspicio nascitur ex massâ sanguineâ non minimam sentinæ hujus partem per arteriæ celiacæ ramos ad ventriculum, per mesentericam, tum superiorem tum inferiorem ad intestina confluere, & per vomitus ac sedes ex corpore sursum deorsum exturbari. Huic ægro præscriptus illicò fuit Pulv. seq.

℞. Crystall. mont. ppt.

Corall. rub. ppt. aa. ʒij.

℥ depur. ʒss.

Cinn. nat. gr. vjjj.

Camphor. gr. jj.

M. f. pulv. div. in 4. pt. æqv.

Pulverem hunc ad corrigendam materiam acriorem in ventriculo ac intestinis, ex cucumeribus corruptis & cerevisiâ fœculentâ & serum, si ita vis, acidum, aut aliâ acrimoniæ specie imbutum, nec non ad bilem temperandam, sique eam cum veteribus tenuem in hoc morbo accusare placet, incrassandam, ac quasi coagulandam, & ad præcavendam inflammationem utilem esse multoties experti sumus: CrySTALLUM montanum & Corall. fere sem-

per in hoc casu prætulimus alabaſtro, ebor. uſto, lap. 69. mat. perlar. &c. tametſi nec illa rejiciamus. Potum tenuem non minus bilem, quam humores acres cæteros diluentem commendavimus. Veteres ſolicite aquas lactucæ & nymphææ extollunt, Aretæus etiam aquæ frigidæ cyathos duos aut tres non abhorret; nos poſthabitò etiam iuſculo ex pullis gallinaceis Sydenhamii, decoctum hordei elegimus, ſatis certi, hòc ipſò & acrimoniam bili- oſam involvi, ejusque muciditate inteſtina adver- ſus acrium injuriam præmuniri. Non tamen per- miſimus, ut ſumpto pulvere ſtatim decoctum hoc ſuperinfunderet æger, ne venticulus irritatus illicò medicinam excuteret. Sub noctem Theriacæ Androm. 30. in aquâ cinamomi diſſolutam acce- pit. Externè. 2. Vini camphoratus fuit adhibitus. Cum per intervalla 18. horarum ter pulverem ac ſemel theriacam ſumpſiſſet, multùm de ferociâ ſuâ remiſerant ejectiones, itaque Eſſent. Theriacal. uſui pulveris denuò repetiti intercalavimus, ut &, vo- mitum magis ac magis ceſſante, hauſtulum vini Ca- narienſis. His paucis medicamentis malum fuit debellatum. Uſus deinde per biduum eſt gelati- noſis juſculis, ac ex voto convaluit. Anodyna in largiori doſi more Sydenhamii non propinavimus, etiam in aliis caſibus, &, ſi remedia, quod multoties factum eſt, ab ægris rejicerentur, ea denuò ac ite-
ra-

ratò iis obtulimus, sed ad dimidiæ ferè horæ spatium à sumptis remediis potum illis interdiximus. Ex adstringentibus, scilicet pulv. compos. ex ∇ sigill. Goldberg. bol. armen. croc. σ t. adstring. gum. Arab. & ras. N. M. ac parum theriac. coelest. in ∇ torment. bistort. cum syr. Myrtin. præcordiorum anxietates cum puncturis acutissimis in hypochondriis usque ad animi defectionem auctas fuisse, meminimus. Nec Cydonites, seu ut vulgò vocant, vinum Cydoniorum multò melius se gerit, si sub morbi initio exhibeatur, at morbo jam debellato ventriculum egregiè roborat, ob hanc profectò virtutem Cydonia à Sebizio *de alimentorum facultatibus* eximiè celebrantur. Cæterum Vratislaviæ quò fervidiores sunt tempore æstivo solis ardores, eò frequentiora Cholerae exempla cernere licet.

Fluxus Cæli-
cus.

Fluxus alvi coeliacus cum diarrhoeâ hoc tempore erat morbus prædominans, quo infantes, pueri ac adulti passim imò & senes infestabantur. Fæces, quas reddebant, cremore seu chymo permixtæ erant, haud multùm albicabant, id quod indicium præbebat, bilem in duodeno cum chylo fuisse permixtam. Hoc alvi profluvium tormina non comitabantur; nec æstuabant, aut adeò sitiebant ægri, mirè tamen enervabantur ac contabescebant. Pulsus tantùm in paucis quibusdam celer & frequens existerat,

tanquam febris affligeret. Ante dejectionem fedium abdomen distendebatur, ac venter inflabatur. Non meminimus, quod hoc tempore dejecturis leviusculæ lipothymiaë seu animi defectiones obrepserint cum frontis sudore, quod aliàs factum esse novimus. Non uno alterove die durabat hoc malum, sed post duas aut tres septimanas demum adhibitis idoneis remediis conquiescebat. At tamen non nimis erant frequentes sedes per diem, sexies, ad summum octies vel decies alvum exonerabant. Appetitus non prorsus erat prostratus, nec tamen per omnia salvus, sicut istius mulieris, de quâ Forestus *lib. 22. Obs. 26.* Ex residuo autem appetitu, ut & chylo cocto colligitur, ventriculum suo fungi officio, nec ei culpam omnem imputari posse. Re attentè consideratâ patuit vitium hære in crustâ intestinorum villosâ (quam velamentum bombycinum Hornius appellat:) per quam tanquam filtrum cribratur & transcolatur chylus. Vitium autem illud aliud esse non potest, quam quòd pori istius peristromatis humoribus lentis ac pituitosis sint obducti. Dùm itaque blennâ viscidâ ac tenaci velamentum bombycinum est incrustatum, chylus non admittitur, sed cum fæcibus alvinis exturbatur. Præterea affectus hic noster abundantiam pituitosorum humorum in massâ sanguineâ præsupponere videtur, nam frequentia se-

sedum per tot dies durantium, satis innuit, causam non soli pituitæ in intestinis stabulanti adscribendam esse, tametsi aliàs facile largiamur, largam in intestinis reperiri humiditatem excrementitiā, *qua*, ut veteres efferebant, *eorum tunicis imbibita laxitatem efficiat.* Persvasi igitur eramus, pituitam aliosque noxios humores ex massa sanguinis per arterias meseraicas in intestina effundi, ac deinde cum chylo & fæcibus per sedes eliminari. Non exclusimus etiam glandulas, quas Wepferus tunicæ tendineæ, Bayerus verò & Bechlinus carneæ intertexi notarunt, quamvis Wepferus potissimum de glandulis ventriculi loquatur. Nec enim negari potest, ex ductibus illorum lympham subindè viscidam in tubulum intestinorum illabi. Maximi usûs erant in curando hoc affectu pulveres digestivi ex ocul. \mathfrak{z} . \mathfrak{z} $\text{O} \cdot \text{l}$. arcan. dupl. sale absynth. ad mucum viscidum incidendum. In infantibus ac pueris absque omnibus aliis satisfaciebat pulvis laxans Ludovicianus ex pulvere jalapp. & \mathfrak{z} dulci eâ dosi, quâ grana hujus seriei annorum usq; ad quintum respondebant, illius enim (scilicet jalappæ) grana vjjj. infanti quatuor annorum tutò, si iste non adeò debilis sit, exhiberi queunt. Subjunctimus ejusmodi laxanti in hoc casu medicamentum sine pari Tinct. $\text{O} \cdot \text{l}$. \mathfrak{z} t . \mathfrak{z} f sat . D. Ludovici, ac ferè nullis aliis indiguimus. In adultioribus, præ-

mis-

missis salibus aperientibus, rhabarbarum bis ferè præscripsimus, deinde in usum traximus ea, quæ emollitas per pituitosos humores fibras roborare possunt. Eminent præ reliquis ætialia cautè cum aromaticis mista v. g. limat. æt. cum trageâ quâdam gratiori. Nec enim vidimus ullam causam, cur limatura hæc cum lumbricis terrestribus exsiccatis aliisque, prout quidem Ravellio placuit, miscenda esset, quamvis lumbricos in usum adversus puerorum vermes duxisse videatur, falsâ utique innixus hypothesi. Egregiè etiam profunt Elix. menthæ, Ess. acori, absynth. comp. si recte fuerit parata, & rad. cichorei condita in delicatioribus. Adversus febrim non erat peculiaribus medicamentis opus, nam ut jam diximus, illa non erat notabilis, aberant etiam animi deliquia. Externa pauca adhibebantur, & illa ex adstringentibus minimè composita. Convaluerunt quantum scimus, omnes nostrâ hæc methodo curati. Ast etiam alius generis fluxus coeliacus datur, qui tantum non omnes in mortem præcipitat. Nimirum contingit, ut chylus etiam ritè percolatus per poros velamenti bombycini in glandulis mesenterii subsistat ac in casei formam coaguletur. Prædictæ glandulæ à copioso chyli fluxu intumescunt, quô ipso subsequenti transitus præcluditur. Non autem solum in tumorem per exiguæ istæ glandulæ extolluntur, sed

sed diuturniori morâ liquoris mucilaginosi emolliuntur & vim tonicam propellendi receptum chylum liquamen amittunt. Hoc ubi contingit, quemadmodum in tenerâ ætate, dum frigidus potus noctu ingurgitatur, crebrò solet usu venire quovis anni tempore, chylus inspissatur, in cremam aut in caseosam substantiam induratur. Fieri tum aliter nequit, quam ut coeliacus fluxus ob iter chyli impeditum excitetur cum ventris torminibus & atrophîâ totius corporis ob denegatum humoris nutritii ad ductum thoracicum per pancreas mesenterii liberum com meatum. Exinde ægri ejusmodi atrophîâ consumti in sceleti formam rediguntur, & emaciati prorsus expirant. Post mortem, ut notum est Professoribus, innumerae glandulae, quas vel lynceus oculus vix in sanis detegere potuisset, in conspectum veniunt turgidæ & duræ, quarum alia fabæ, alia nucis avellanæ, alia tandem nucis moscatae magnitudinem æquant, in quô casu laudata antea medicamenta eam, quam prædicavimus efficaciam in priori illâ coeliaci affectûs specie minime exerunt. Pauperes, qui fructus fugaces crudos ingurgitabant, passim in lenteriam incidebant.

Lienteria.

Adeò hisce mensibus alvi profluvia quæcunque, excepto ita dicto hepatico fluxu, quem non vidimus, præ reliquis morbis erant commu-

R

nes.

nes. Lienteria hoc tempore maximè omnium dependere videbatur à lubricitate ventriculi, seu laxitate fibrarum ex pituitosorum humorum flacciscentium admistione. Maximè verò omnium atonia pylori accusari meretur. Iste enim ex diuturniori morâ & commercio cum phlegmate enervatus, alimenta non retinet, sed potius ante debitum concoctionis tempus eadem elabi finit. Hoc verò quando contingit, cibus non valdè mutatus (aliquam certè mutationem commistio salivæ cum alimentis in masticatione parit) per alvum celeriter egeritur. Neque necessarium esse videtur ad producendum hunc lientericum fluxum, ut *particula pituitosa ventriculo & intestinis adhaerentes valdè lævem & glabram faciant eorum tunicam interiorem*, ut credidit Craanen *Prax. Med. reform.* c. 75. sed transversarum fibrarum in ventriculo debilitas ab emollitione enata sufficit, quo minus assumpta in ventriculo servantur, donec in chymum fuerint dissoluta. Et fortassis Galenus non adeò malè taxavit veteres, quod lienteriae tale nomen indiderint ἀπὸ τῆς τῶν λειότητος, cum vitium non intestinorum sit, sed ventriculi; itaque non necesse est, lævitatem cum Doctissimò Virò D. Craanen non solum in ventriculo, sed & in intestinis comminisci. Cæterum palpabile videtur, quod ita constituto ventriculo, prout eum in Lienteriâ com-

comparatum esse diximus, salivalis humor (menstruum vulgò vocant) iners ac ad dissolvendos cibos ineptus esse debeat. Festinavimus curam, quæ non magis ardua est, quam in coeliacâ, nec periculum præsentius, quam hæc minitatur. Omnino enim hîc subscribimus Doctiss. Medico Ludovico Mercato in lib. *Consultat. XII. p. m. 66*, eos decipi, qui arbitrantur, longè minus esse periculum in coeliacâ, quam in lenterîâ. Nec nos movet speciosa, quam allegant, ratio, quod in hac omnimoda sit coctionis privatio, in illâ verò diminuta, privatio autem semper deterior sit diminutione, nam rectè iis respondit vir prælaudatus, eos ignorare, privationem coctionis in lenterîâ adesse hæc præcipuè de causâ, *quod alimenta non retineantur*, at in coeliacâ, eâ præsertim, quam vulgò describunt, sed tamen à nostrâ illâ, quæ hoc anno, ut diximus, grassata est, in non paucis discrepat, graviora coctionis vitia deprehendi, nam alimenta, etiam si detineantur, cruda tamen excerni & magis putrida, quò diutius detinentur. Non attigissemus hæc, nisi quosdam ex nostris in aliâ versari opinione nobis innotuisset. Medelam hujus temporis Lientericis rhabarbarum in justâ dosi bis exhibitum, & stomachica tonum ventriculi restituentia attulerunt. Inter stomachica illa præcipuum locum obtinuerunt ex mastich. absynthio menthâ

ac ligno aloës præparata, quæ & moris immaturis ficcisque, ac eo ipso acerbis ab Altimaro, & gallinarum ventriculis à Foresto tantoperè commendatis prætulimus. Nec minus utilia deprehendimus Zingiber & N. Mosch. condita. Egregiè etiam profuit ipsa Theriaca in vino dissoluta. His exhibitis non indignimus alumine, cujus dextro usu nihil esse præstantius in lenteria Frid. Hofmannus arbitratur, præsertim si diæteticæ leges ritè observentur. Decoctum radic. chinæ dilutum loco potûs ordinarii haustum reliquorum remediorum usum, mirum dictu, quam efficacem reddat. Colophonem curæ imponere licet per prudentem martialium usum.

Arthritis. Unus & alter puer ab insultibus arthriticis hoc tempore non erat immunis. Succum lumbricorum efficacia alibi à nobis debitè fuit celebrata in articulari morbo, sed prorsus mirandam esse in arthritide puerili, aliquoties posthac deprehensum fuit. D. Pezoldo occurrit puer nobilis 10 annorum, patre natus arthritide frequenter exercito. Hunc ipsum arthritide vagâ miserè tortum post frustra ferè propinata diapnoica, diluentia, præcipitantia, cinnabarina & nitrosa feliciter ac brevi restituit remedio à Clariss. Ludovici indicato, scilicet succo lumbricorum in calido infuso trifol. fibrin. beton. salviæ & sabinae exhibito. Inde sud-

dores largos acidum olentes cum subitâ ac insperatâ euphoria fluxisse vidit. Et nos ferè etiam ex pulvere lumbricorum non multò minorem utilitatem percepisse arthriticos, in hac tenerâ ætate, quibus succum lumbricorum in paulò amarioribus infusis nullâ arte obtruseris, multoties experti sumus. Quamvis nulli dubitemus, aliàs palmam succo præ pulvere offerre, si ægri non fuerint nauseabundi, & occasio utendi suppetit in aliis quoque morbis. Insignissimum effectum certè eidem D. P. notare licuit in Juvene ex Ducatu Wurtembergico 22 annorum, qui ex variis duram militiam stipantibus laboribus, pessimâ diætâ, ac ultimò ex potu frigido post iram suppressam in gravia symptomata, atrophiam insignem, vertiginem, arthritidem, impotentiam artuum, tubercula glandulosa variarum corporis partium delapsus; iste verò præmissis universalibus, præcipitantibus, resolventibus &c. ex continuato usu succi lumbric. cum memorato brevi ante infuso eminens levamen sensit, & post aliquod interjectum tempus cum sanitate ex integro reconciliatus est, ita ut post duos menses succulentus & carnosus evaderet ac *ζωτικὸν ἀνέσθαι* recuperaret. Proficius admodum huic eidemque juveni fuit non sine merito à Celeberr. D. Schlevogtio doctrinæ & experientiæ rarioris medico commendatus ex sabinâ & filice suffitus.

*Febres inter-
mittentes mali
moris.*

In scenam etiam prodibant febres quædam intermittentes admodum similes iis, quæ anno proximè præterlapso à nobis fuerunt tractatæ. Disputatum fuit, ut alibi innuimus, inter doctissimos medicos, an ex verè intermittentibus quædã malignæ sint, & videas alios hoc affirmare, alios verò negare. Malignas ejus generis febres multis præclaris medicis videre licuit, Petro Salio Diverso, Sennerto, Paulo Neucranzio, Johanni Rhodio, Simoni Pauli, Henrico Meibomio, aliisque pluribus. Agnovit etiam eas Galenus, indicavit Mercatus Claudinus & Minadous. Et hoc anno nobis quoq; hîc intermittentes malignas aliquoties observare contigit, sed non adeò frequentes, quam anno nono hujus seculi tempore æstivo. Quin imò annotatum est à Medicis in illis locis, ubi pestis in viciniâ nostrâ hodiè grassatur, ante luis pestiferæ ingressum intermittentes mali moris fuisse grassatas. Illarum quas tractavimus & hoc anno 1702, & jamjam præterlapso, 1709, ferè typus hic fuit. Initio ægri meridiano tempore levem sensere horrorem, quem calor illicò excepit non adeò magnus, sed cum summâ lassitudine & debilitate virium conjunctus & in sequentem diem usque ad quintam & sextam matutinam protractus. Pulsus summè languidus erat. Altero die non tantum remissio, sed vera intermissio observabatur, nihilominus de
ma-

maximâ virium prostratione conquerebantur, & artus sibi omnes quasi contractos esse ingeminabant. Tertio die ferè circa vespertinum tempus sensum frigoris per dorsum, ut ajunt, decurrentis percipiebant, & statim in magnum incidebant æstus, qui per noctem usque ad octavam, imò nonam & decimam durabat. Et hoc die tertio verè adhuc intermissionem aliquam observare licebat. Sequentibus autem tribus aut quatuor diebus crescebat calor ac debilitas cum maximâ virium dejectione & reliquis symptomatibus mox describendis, ut facilius exacerbationem caloris statis temporibus, quàm intermissionem veram notare posses. Sed quod notatu quàm dignissimum esse arbitramur, his, quos diximus, transactis diebus juxta nostram curandi methodum post septimum, modò citius, modò tardius rursus intermissiones apparebant, & quotidie quasi luculentiores, donec vel in tertianas, vel quod tribus evenisse memini ultimo hoc anno, in quartanas manifestè degenerarent. Lingua toto morbi decursu mucô viscidô (albo plerumque) erat obducta. Gravissimè urgebat nausea. In quibusdam ventriculus ad vomitus concitabatur, alios verò inanes vomendi conatus maximoperè torquebant. In his cardialgia major quam in illis, ac priores facile animo linquebantur, cum leviter commoverentur. Inappeten-

tentia & nausea ciborum erat longè maxima, sed quod mireris, sitis minimè clamosa. Limpidam ferè desiderabant, reliqua potuum genera fastidiebant. Tribus aut quatuor prioribus diebus immanis capitis dolor iis infestus erat, qui utut sequenti tempore non cessare videretur, quia morbus de vehementiâ non remittebat, nihilominus veteres de ejus cruciatu querelæ parcius audiebantur. Vigiliæ ferè perpetuæ & inexpugnabiles. Urina sub initium propemodum naturalis, crescente morbo saturatè rubra, eô autem adultô plerumque turbida erat. Alvus ferè adstrictior. Tantum in uno diarrhœa, quantum memini, animadversa. Purpuram, post incredibiles anxietates & jectigationes erupisse itidem recordamur. In quinquagenariæ viduæ, quæ in sterili matrimonio vixerat, corpore post summam pectoris oppressionem Effere effloruit. Superato etiam morbo tardè ægri pristinas recuperarunt vires. Hisce nostris febribus admodum noxia fuerunt emetica & purgantia drastica, quorum usus, ut fama fert, nonnullis fuit lethalis. Ad imitationem Neucranzii *de purpura curatione p. 413*, quando necessitas illud exigebat, ab initio leni sumus usi pharmaco, curiosè vitatis fortioribus. Alexipharmaca & bezoardica cum otro mista, sacra ægrorum nostrorum anchora fuerunt, non tamen

ne-

neglecta humectantia & analeptica. Quoad intermissio aliqua observari potuit, sub declinationem paroxysmi exhibita fuit Essentia ex scordio & radicibus alexipharmacis ægrisque inculcatum, sudorem spontè manaturum continentiam corporis & quiete calidoque potu esse fovendum. Horâ unâ aut alterâ ante paroxysmum datus est pulvis ex bezoardicis & ꝑtro. Cum verò deinceps intermissio aut nulla esset, aut certè obscurissima, Essentiam quidem horâ 5 & II matutinâ dedimus, pulvis verò horâ quartâ & nonâ vespertinâ in usum fuit vocatus. Quibus sudores absque omni violentiâ horis matutinis placidè fluebant, iis nausea, vomitus, imò & deliquia multò citius cessarunt, quam aliis, qui jectigationibus quamvis lecto sepulti jacerent sudoris fluxum impediverunt. Irregularis etiam erat febris cujusdam præfidiarii militis, cujus curæ præfuit D. Pezold. Ejus paroxysmi modò tertianæ, modò quartanæ typum servare videbantur. Quartus accessus conjunctus erat cum ἐκλυσι & ἐφιδρώσι, sed mox comparebant ubivis in toto corpore & artubus confertissima tubercula satis dura, albida & prurientia cum summo levamine. Quia verò post triduum Medico inconsulto in aëre libero ac horridiori commorabatur, denuò ob despumationem turbatam incidit in grandes præcordiorum anxietates & dispnoeam, quibus liberabatur, cùm iterum

tubercula pruriginosa coloris rubicundi ac brunni erumperent. Post usum Mixturæ simpl. non camphoratae ista exanthemata evanescere, sed foedus cutis color cum pruritu pedumque tumore œdematoso per aliquot dies restabat. Cæteroquin ejus generis febres minimè raræ sunt, ut alibi innuimus, & visi sunt interdum ferè omnes domestici laborare ejusmodi febribus scorbuticis. Ita Patri-familias ædes declives & stillicidio adeò madentes, ut fungi in hypocausto nascerentur, inhabitanti, ut & consalinis ejus sub quolibet paroxysmo similia tubercula albida, prurientia & æstuosa efflorescebant. Quondam doctissimus Reinesius in tertianis epidemiis mali moris, pertinacibus, & miris symptomatibus comitatis ejusmodi tubercula pruriginosa, alba per totum corpus instar monticulorum subitò prorumpentia, subitoque disparentia conspexit *Epist. 2. ad Nesteros*. Febrium harum scorbuticarum cura requirit omninò antiscorbutica, quibus ex voto debellantur. Id quod prælaudatus Reinesius expertus est, l. c. scribens: *Feliciter mihi cessit habitare ratione febris ejusque causæ antiscorbutica alterantia exhibere, quod, quia non attenderunt alii, ludere scilicet & latere scorbutum sub typis febrium, etiam veteranos & exercitatos Medicos nihil se profecisse (& pertæsos agros reliquisse) conqueri memini.* Quæ longè verissima esse quotidianæ ferè experien-

rientiæ testimonio confirmamur. Hæsitavimus autem hactenus & ad hodiernum usque diem ambigimus, an fides adhibenda sit iis, quæ p. 4 idem Reinesius addit: *Universim autem verum est, scorbuticos etiam calidiora facillimè tolerare: nam & humor morbosus frigidus & viscus, quod plerumque hunc morbum fovet, ipsum frigidum est, & atonia flaccorque ventriculi, qui semper comitatur, calidis potius, quam frigidis corrigetur.* Si fidam rerum magistram consulueris, facillè comperies, multos scorbuticos calidiora ægerrimè ferre quando febricitant, & succo citri aliisque subacidis maximè refo-cillari. Sed hæc obiter.

Mulier quadragenaria cholerico-*Crisis per abscessum cuticulæ.* scorbutica in febrim continuam periodicam lapsa est, ac demum feliciter, observante D. Preus, per cuticulæ universi corporis secessum judicata. Adeò non soli serpentes exuvias suas deponunt. Frequenter autem cuticula abscedit in morbo, quem vulgò vocant Rosalia, antehac à nobis descripto, prout multoties vidimus.

Paulò rarior apud nos affectus, Alphus, *Alphus.* quo summa cutis colore punctis seu maculis albis, sed non continuis, nec invicem cohærentibus distinguitur. Vitiligine hac cutis subaspera & inæqualis redditur. Maculosâ hac corporis defœdatione non tantum quendam Medicum alibi jam

viventem, sed nonnullos etiam alios dehonestatos conspeximus. Ab istâ morpheâ nec membrum virile fuit immune. Sed benè est, quod superficie tenus duntaxat cutim quasi guttis quibusdam superaspergat, nec musculos corripit, quod in Leuce fit. Nulla verò cæteroquin molestia premit hominem. Vegetus sanè erat Medicus, vegeti & pauci illi alii à nobis conspecti. Ab his maculis non nisi colore distinctæ videntur illæ obscurè rubescentes, quæ multò frequentiores & paulo, quantum ad spatium, diffusiores, his religiosus quidam colum & brachia notatus, à D. Klaunig consilium opemque petiit. Vitium in humoribus latens corrigendum esse facile patet, ne si altiores radices agat, in deterius vergat, & gravem aliquem affectum inducat. Lepram quod minentur maculæ albæ, quorundam sententia est. Ex votò cessit Doctori prælaudato cura per trag. aromat. ʒjj & limat. ꝑt. subtiliss. ʒjj. Illâ manè ad 3 cuspides cultri sumptâ, Religioso ad sudorem usque corpus commovendum fuit. Post prandium ol. ꝑ per deliq. Monachus iste non solum usus est, sed & maculas sudore adhuc madidas eo ipso perfudit, hoc eventu, ut brevi pristinus cuti, absterfis his maculis, redderetur nitor. Quæ cura etiam in aliis, omisso externo & interno ol. ꝑ per deliq. aliorumque evporistorum usu per solam ætis limaturam cum pulv.

pulv. cinamom. & sacchari f. q. in rotulas redactam fausta ac secunda fuit.

Non tantum infantibus propter tormenta clamoris, sed & aliis nec non adultis familiare erat vitium Procidentia ani sive propter diarrhoeam epidemicum hujus temporis morbum; sive quod acria quædam, ac in nonnullis etiam ascarides in intestino hæerent, ac vellicando, stimulando, morficando, illud protruderent; sive quod musculorum tonus nimia humiditate esset quodammodo relaxatus. Notum enim satis est, quod, quando, aut robur musculi sphincteris, aut levatorum humiditate & mollitie remissum est ac elangvuit, podex hiet, & non ritè constringatur, vel anus aliquantisper protrusus (quod in omni excretionem contingit) non sursum retrahatur. Ex ultimâ hâc causâ multis fuisse his diebus prolapsum intestinum non licet dubitare. Tametsi autem prolixis quæstionibus in affectu in oculos incurrenti minimè opus sit, ut tamen in nostrâ sententiâ magis confirmaremur, non negleximus indagare, an magnus egerendi conatus ob fœces exsiccatas & induratas adesset, an calculo vesicæ premerentur, num aliqua paralytici vestigia obvia forent? Nihil autem horum in ægris nostris tunc deprehendere potuimus. Non tantum tollendæ hujus prolapsus causæ incubuimus, sed ante omnia eò

laboravimus, ut quam primùm anus in suum reponeretur locum. In adultis negotium repositionis non adeò difficile fuit, antequam intestinum inflammaretur ac intumesceret; nam faciliè vel ab ægro ipso, vel à Chirurgo linteò calidò blandè re-
trudebatur. Præsenti autem inflammatione usi fumus aut fotu, aut sacculis ex flor. sambuc. meliloti, chamomill. Verbasc. hyperic. summit. anethi ac sem. cumini in vino coctis optimo semper cum successu: sublato repositionis impedimento levi manûs operâ prolapsum intestinum in pristinum redit locum, sed ut diximus, illud ita faciliè expeditur in adultis. In Infantibus paulò aliter se res habet: dum continuò suò ploratu ac ejulatu intestinum protrudunt, frustra in repositione laboratur, nisi punctum illud temporis accuratè observaveris, quo intestinum motu suo vermiculari artis & manûs subsidium adjuvat. Difficilius opus est, anum in locum debitè repositum ita firmare, ne denuò procidat. Variis modis, quos omnes hîc commemorare non attinet, hoc assequi tentarunt hæcenus Medici. Inter remedia externa maxime extollit D. Klaunig unguentum Foresti, quod in foemina 30 annorum, quæ per multos annos hoc incommodi perpeffa fuerat, ut etiam illo tempore, quo alvum non deponebat, intestinum prolaberetur, mira, aliis omnibus irritis, præstitit. Unguentum verò illud sequens est:

✱ Gal-

℞ Gallar. immatur.

Nuc. cupress.

bacc. myrt.

balaustr.

Mali corii.

Cort. glandium.

Acaciæ.

Thur.

Mastich aa. ʒij.

Omnia exquisitissimè trita macerantur dies circiter quatuor in succis mespilorum & sorborum immaturorum, deinde siccantur igne & cum ol. rofat. sæpius in aquâ aluminosâ loti ʒijijꝝ ac ceræ albæ ʒj. f. Unguentum. Nos, ut nihil dissimulemus, unguentis omnibus ferè semper prætulimus vinum, in quo summitates absynth. cortex granat. acaciæ & alia simplicia à Foresto in unguenti formam redacta fuerunt cocta, eò, quod non tantum fibras intestini constringat, sed una eademque opera musculis relevatoribus robur addat. Nec rejicienda censemus illa topica, quæ lumbis & præcipue ossi sacro imponuntur. A claude suâ defraudandum non est celeberr. Ettmulleri Emplastrum ex Gumm. fagapeno, oppoponace aa. q. f. liquefacto præparatum & calidè ossi sacro impositum; quod amplius delucescet & ab unoquoque facilius concedetur, si in memoriam nobis revocaverimus, quod levatores ab ossium coxendicis sacrique ligamentis oriantur & sphincterimusculo, ad quem distincti descendunt, insertiones suas commisceant. Tor-

*Calculus in ure-
tere hærens.*

Torserat dolor fixus in iliô, nisi fallimur, dextro Virum quadragenarium per aliquot dies cum morsûs & ponderis in regione umbilici, tractionis verò ac tensionis sensu in testiculis, collo vesicæ ac pene. Per intervalla, dolore increbescente vomuerat. Petitur consilium. Medici in diversa abeunt. Colicum dolorem hic esse causatur, alter â solâ obstructione alvi, (nam jam aliquô tempore illa fuerat segnior) & flatibus in abdomine oberrantibus originem mali accersit. Nos, qui illud doloris genus in aliis aliquoties jam tractaveramus, â calculo in uretere hærenti natales omnis molestiæ deducebamus. Injecta fuere enemata varia, Balneum ex sapone veneto Vratislaviæ usitatissimum æger ingressus, sumpsit oleum amygdal. dulcium; Decoctum emolliens, juscula cum rad. alth. parata, emulsiones ex semine violarum, milii olis, aquis appropriatis, pulv. Volkammer. ac alia. Cataplasmata ex emollientibus externè dolentibus partibus applicata &c. At his omnibus studiosissimè per 8. dies exhibitis nihil profecimus. Postea valere jussis remediis post biduum derepente ab omni dolore noster liberatus fuit. Dum adhuc anceps hæreret, â quo morbo fuisset afflictus, & nostram de calculi præsentia opinionem datâ occasione falsè irrideret, post aliquot iterum dies subito ad urinam reddendam stimulatus duos cal-

calculos pisi magnitudinem superantes cum aliquô dolore exclusit, desiitque nobis insultare. Cum iisdem phænomenis, sed majori cum impetu, elapsis post abortum aliquot diebus, idem dolor ilium sinistrum in illustri foemina occupavit, sed non eodem cum eventu. Nam antecedentibus partûs laboribus exhausta, dum intensissimè ac pertinacissimè calculorum exclusionem, quæ antehac bis vel ter cum atrocibus symptomatibus, frigore, cui simile nunquam in hoc morbo vidimus, & æstu summo ac jectigationibus anxiiis, vomitu horrendo &c. ei contigerat, natura molitur, exquisitissimis doloribus ferendis non suffecit, sed in convulsiones iteratò incidit ac vitam cum morte commutavit.

Sæpius de ἀπραξία Genitalium Viri illibata fruentes valetudine ac satis robusti & torosi querelas ad nos detulerunt, hisque mensibus desiderio prolis fervens uxor nonneminis marito tergiversanti aut verecundanti consilium & opem petit. Causam hujus ἀδυναμίας tum in hoc casu, tum in aliis similibus quæsimus antehac semper vel in pene patratore, vel in inopiâ, aut inertia liquoris genitalis, & hanc quidem per alimenta commoda sublevare & corrigere, membro autem naturale robur ac tonum per tonica, nonnunquam etiam externa irritantia acriora restituere conati sumus. Et certe utrumque hoc sæpiusculè non

Impotentia in quibusdam viris robustis.

T

sine

sine successu tentavimus & perfecimus, cum revera vitium aliquod vel in verpo hæreret, isque spasmo aut alio morbo correptus esset, vel seminis penuriâ laboraret. At verò in his nostris feminis defectus prætexi non posse videtur, in tanta scilicet abundantia feri laudabilis ac sanguinis spirituosi, quæ in hominibus ejusmodi athleticâ corporis sanitate fruentibus, & lautè & opiparè viventibus in oculos incurrit. Nec vitium reperitur evidens in nervo, imò, quod magis est, ne in juventute quidem illi libidine ineptum reddiderunt, nunquam partes illas doluerunt, multò minus Gonorrhœâ laborarunt, & in rei hujus fidem ipsum DEum testem invocaverunt; & tamen lorum in aquâ, quando munus mariti obeundum. Res illamultoties nos habuit sollicitos. Curiosè itaque investigavimus, an esset quippiam in Conjugibus, quod averfarentur eosque à coitu alienos redderet. Nam notum est, ex confessione quotidianâ quorundam maritorum, quam ingrata iis sit cohabitatio cum uxoribus, quæ munditiei non student, quarumque anima olet. At in uxoribus Virorum, quos nostris, dum hæc scribimus, oculis obversantes habemus, profectò satis formosis, nihil est, quod fastidii quippiam parere possit. Placuit etiam indagare, an rixosæ essent, an aliquid contingeret eorum in thoro, quæ Alex. Benedictus *lib. 24. Pract. f. 6. 26.* his verbis

bis subindicat: *Scimus quosdam, cum in venere conjugali essent promptiores, facta inter eos de re tristi mentione, ita ab opere imperfecto sollicitos desurgere, ut velut inter mortuum langueret membrum genitale. Quosdam in coitu sordidum auditum verbum de venereo diverticulo deturbat, alios verecundia tenet, nonnullos metus ipse.* Excussimus etiam ad minimum usque pulvisculum reliquas circumstantias, sed nihil quicquam colligere ex omnibus illis potuimus, quod faceret ad validorum ac sanorum virorum in ætate virili constitutorum segnitiam nisi maioris impotentiam in opere maritali illustrandam. Itaque admiratione profectò dignum est, & aliquibus vix verosimile videbitur, reperiri tales viros, qui præsentī femine à quo totum corpus & partes genitales primos ad erectionem stimulos persentiunt, qui præsentī fluido illo nerveo cujuscunque demum indolis sit, qui liberè affluenti ad penem sanguine arterioso, illæsis membri musculis & rectè constitutis omnibus inepti sint ad formosarum blandientium ac oculos irritantium uxorum desideriis satisfaciendum! Si dixeris naturam in hujusmodi corporibus nimium esse intentam nutritionis œconomiae, functionibus autem individui propagationi inservientibus minorem impendere curam easque quasi negligere; redargueris inde, quod genitali laticē, teste experientiā, non hi viri destituantur,

tur, hinc verò necessariò fluit, quod alimenta evchyma & ad multiplicandum semen aptissima, non omnia in nutrimentum convertantur, sed omninò etiam ex substantiâ sangvineâ purior & selecta ejus pars glutinosa ac spirituosa separetur & à vasorum seminalium poris excipiatur, ac exaltetur. Consideravimus etiam ea, quæ de amplitudine & angustia arteriarum spermaticarum vulgò docentur, quorum summa hæc est, quod nimirum illi, quibus arteriæ spermaticæ ampliores, aut plures quàm ordinariò fit, obtigerunt (nam notum est, quod triplo majores aliquando in mortuis repertæ sint, & quatuor ejusmodi arterias in virgine observârit Kerkring *spicileg. Anat. obs. 32.*) ad venerea sint aptiores, ineptiores verò, qui hæc vasa angusta habent, ex quibus inferri non nullis posse videtur, in angustia horum vasorum, aut certè in arctiori textura pororum & meatuum testiculi latere causam hujus impotentiae. At verò jam ante diximus, nostros, de quibus nobis sermo est, non laborare feminis penuria, adeoque necessarium est, ut materia feminis per hæc vasa insufficienti copiâ adducatur, ac etiam in poris memoratis separetur, quamvis cæteroquin non inficiemur, amplitudinem ac pluralitatem arteriarum spermaticarum salacitatem augere posse. Ferè coincidit cum dictis, quod nuper à non nimine nobis responsum fuit, in illis viris præ mole corporis

poris & pingvedine vasa omnia fieri angustiora, ac semen supprimi, prout in succulentis nutricibus lac, observante jam tum Hippocrate, supprimi solet; enimverò refragatur quotidiana experientia, nos abundè convincens, quod alii obesi strenuè apud uxores suas mereri possint, ac in ejaculatione feminis cum aliis paria faciant. Henricus VIII. Angliæ Rex *multi succi abdomine adeò gravis ac segnis evaserat sanguine in pinguedinem versò, ut vix per ostia ingredi, ac neque sc alas posset conscendere, sed in cathedrâ positus machinis in superiora adium subveheretur*, ut scribit Thuanus *lib. 3. Historiar. ad ann. 1547, p. m. 84 & 85.* Verùm omnes historici contemporanei uno ore fatentur, quod *in voluptates solutior fuerit*, sexies nuptias celebrârit, prolem suscepit &c. Liberè itaque profiteamur, nos ignorare quidnam illud sit, quod principium corporis movens in istiusmodi viris avertat, quò minus semen jam à sanguine separatum ad generationis opus debite applicetur. Uxores ad fascinationem recurrunt, in quo consanguineas suas facile habent consentientes. Nos utut cum Borello pro imaginario malo ligaturas illas minimè habeamus, non tamen ad illas recurrimus, quando nullum veneficii ejusmodi vestigium cernitur, ut hîc fit, quoniam nec musculi, nec quicquam, quod ad erectionem virgæ requiritur, ullô modo debilitatum, aut immuta-

tum in nostrisprehenditur. Viguit, vigetque adhuc hodiè tum alibi, tum apud nos opinio, quod sectio venarum post aures, applicatio hirudinum frequens in odontalgis abhinc aliquot annis Vratislaviæ remedium faciat, steriles & ad venerem ignavos, traditione ab Hippocrate ad nostra usque tempora hæc de re fideliter propagata. Nicolaus Henelius, qui superiori seculo inter eruditos Silesiæ primum facile obtinuit locum, in docto variarum observationum opere, quod *otium Vratislaviense* inscribit c. 17 p. 133. laudat specialem illam rationem, quæ à non nemine reddita est, cur furibus ac aliis auricula altera vel utraque præsecetur, ratio verò ista hæc est, quod *auribus vena quedam promineat, quæ γούμρον contineat sperma, cuius venæ abscissione procreationis vis seu semen prolificum submoveatur, ne ejusmodi pessimorum hominum posteritas ullarelinquatur, quod fieret, si liberos generarent.* Hanc rationem confirmare nititur, ita scribens: idque non de nihilo esse, exinde apparet, quod Medicorum, etiam filii Hippocrat. autoritate confirmant, venis post aurem sectis homines fieri infæcundos, ad venerem ignavos, & impotentes: idèò nimirum, quod vel hujusmodi venarum sectio principem illam partem, ac seminis primum opificem promptissimè & insigniter refrigeret, vel quod plurima genitura pars à capite juxta aures in spinalem medullam procedat, citatrice

au-

autem per sectionem inductâ meatus iste sive transitus dure scat claudaturque: quæ ex Zachia & Langio mutuatus est. Huc doctissimorum Virorum asserto multiplicem & ferè quotidianam nostram experientiam opponere possumus, quæ & milites aure privatos, ac fures sceleratosque alios eò supplicii genere ac hâc deformitate corporis sceleris atrocitatem denunciantes, nec non eos, quibus à balneatore quodam vena post aures aperta, aut ab hirudinibus admorsa fuit, minimè propterea fuisse factos infœcundos, docet. Ut nihil jam dicamus de pervulgato illo in atrophîâ remedio, quod plebs nostra vocat *den Rôthe-Ruchen schneiden*: Unde tamen nulli familiæ adhuc invisa fuit inducta sterilitas. Juveni Coptho apud Prosper. Alpin. *lib. 2 de Medicin. Ægyptior. c. 10* maxima sanguinis copia per eas venas fuit detracta, unde insomnum per tres dies delapsus est, sed ab eò expurgatus ac convalescens, uxore ductâ, liberos procreavit.

Inter magnates ac plebejos quidam ex *Cardialgia:* abusu lactucæ, cucumerum, melonum, fructuum horæorum &c. incautâ refrigeratione opprimebantur dolore orificiorum ventriculi. Sedes atrocissimi cruciatûs erat vel in fine pectoris, ubi sternum adhæret mucronata cartilago, vel in spina dorsi circa undecimam vel duodecimam thoracis vertebra-

bram. Jam notum est, quod dextrum orificium, seu pylorus medio hypochondriorum spatio assurgens sub mucronatâ cartilagine situm suum adipiscatur eâ ipsâ in parte, ubi vulgò dicimus esse scrobiculum cordis, sinistrum verò in eâ quam designavimus thoracis regione, diaphragma penetret ac spinæ adsitum sit! Describebant verò hunc suum dolorem tanquam tensivum & compressivum, nonnulli quasi cingulò sese constringi aiebant, quibus paraphrasibus sine omni dubio spasmodicum orificiorum motum exprimere satagunt. Nam spasmodorum in œsophago & ventriculo præsentiam satis arguebant & impedita inter dolorum fâces, deglutitio, & tanta constrictio, ut post pauca quædam assumpta ventriculus nihil admitteret, quæque ingesta fuerant, cum ineffabili anxietate, angustia ac pressiois sensu ferret. Ructus dolorem leniebant. Idem malum a bile ortum, prout jam Hippocrates Cardiogmum ejusmodi descripsit, sæpius alio tempore tractavimus. Post injecta enemata & sacculos, antispasmodica cum stomachicis sociata egregiè profuerunt. Propter insignem efficaciam laudare possumus Tinct. rubram, quæ autorem habet notum Medicis nomen C. Bontekoe. Constat illa ex \ominus φ ri & \oplus fl. \ddagger pulveris. & de-ton. in crucibulo, huic \ominus i affunduntur ∇ menth. vel aliæ pro lubitu, post solutionem & filtrationem ad-

adduntur nonnulla aromata atque semina carminativa. Superatis aut mitigatis doloribus exhibuimus, quæ materiam morbificam lentore suo orificiis ventriculi adhærentem inciderent ac attenuarent, ut evacuatio cum euphoriâ tantò facilius suscipi posset. His factis ventriculum roboravimus, inter roborantia autem præcipuò locò commendavimus Tinct. \odot -l. \mathfrak{A} t. \mathfrak{F} f. D. Ludovic. ritè paratam, eamque in aqua Cinamom. propinavimus. Nec utilitate caruerunt stomachica amara e. g. Ess. absynth. c. D. Wed. Ess. anticacheet. Pont. &c. Vinum, cui chamomilla fuit infusa, cum insigni fructu quidam hauserunt. Non paucos reperias, qui commissò quòdam errore in cibis ante commemoratis aut aliis viscidis ac duræ digestionis, nec non cerevisiâ fœculentâ in immanes hosce cruciatus relabuntur; quod ne fieret, auctores eis fuimus, ut ad avertendum malum subito post ejusmodi erratum gr. X. piperis deglutirent. Nec sinapi laude suâ defraudandum est, rectè hoc etiam nomine à Paracelso commendatum; ac negari nequit, quin & egregiè fermentationem promoveat viscidumque resolvat. In his simplicibus non pauci, qui nostris consiliis obtemperaverunt, majorem esse efficaciam deprehenderunt, quàm in Essentiis carminativis, vulgò cognitis, in Ess. castorei, aut misturâ, quæ per aliquot annos strepitum excitavit, ex Elix.

Propr. P. f. acid. Ess. jamjam nominatâ castor. & ω
 Oxci anif. quam sævitiam Cardialgiæ experti quo-
 tidie bis integro ferè lustro usurparunt.

Urine suppressio. Paulò infrequentior est affectus, Urinæ
 suppressio; non defuerunt tamen exempla, ac
 hoc ipso anno alicui illustri matronæ eadem lethala
 fuit. Quotiescunq; verò ad ægrum suppressione
 urinæ laborantem vocati fuimus, prima semper
 fuit cura, indagare, an urina verè à sangvine & sero
 separata sit, & ubi nobis eâ de re ex certis signis con-
 stitit, sedulò inquisivimus, an in renibus, an in ure-
 teribus, aut tandem in vesicâ vel urethrâ causa sup-
 pressionis lateret? Aliquantò rarius contingit, ut
 partes heterogeneæ in sangvine ac sero ita implici-
 tæ & permistæ sint, quò minus urina inde per po-
 ros & canaliculos renum, pelvis cavitatem spectan-
 tes, secerni queat, quâ de re Willisius *in pharmac. ra-
 tion.* consulendus, aut serum solitò copiosius per
 alia corporis loca effluat. Illud autem crebrius
 usu venit, ut pori, per quos urina transcolari debet
 in renibus, reddantur angustiores modò *ab obstru-
 entibus*, sangvine scilicet coagulato, pure, pituitâ,
 calculis, modò *à comprimentibus*, inflammatione,
 tumoribus scirrhis ac aliis &c. modò autem *à con-
 stringentibus* in refrigeratione *regionis lumbaris* &c.
 In his casibus propemodum unicè ægri conquie-
 runt de dolore fixo & gravativo circa renes, spi-
 nam-

namque dorsi summâ cum difficultate flectunt, urget etiam interdum vomitus. Acutissimi verò & pungentes dolores premunt cum vomitu & stupore cruris, quando vitium ac præsertim calculus in ureteribus deprehenditur. Non minoribus molestiis miseri exagitantur, quando suppressio urinæ nascitur ex tumore circa ureterum in vesicam ingressum. Convulsis verò & spasmodicè contractis ureterum fibris musculosis propulsioni urinæ sine dubio inservientibus, urinæ suppressio ubique sequitur, sed non tot stipata symptomatibus. Vesicæ tunicâ exteriori seu musculosâ paralyti affectâ fibræ sese contrahere, expulsionemque urinæ moliri nequeunt, & tùm vesica sine dolore ullô tumet. Paralysis videtur esse, cur in morituris quibusdam, aliis longius, aliis autem brevius ante mortem urinæ fluxus inhibeatur. Tycho de Brahe, quem Rudolphus Imperator maximis præmiis ex Daniâ in Bohemiam invitârat, & copiosè lauteque habuerat, teste Balbino *lib. 7 sect. 6 c. 3. Miscell. histor. p. 255.* *Urina suppressione è retentione illius in convivio Rosenbergiano verecunda ac justo diuturniori orta, febrique & delirio comitata die 24 Oct. A. 1601 ætatis 55 cum bonorum omnium luctu obiit:* ut scribit Clariss. Vir Johannes Mollerus in *hypomnem. ad Alb. Bartholini librum de scriptis Danorum, p. 453 seq.* Credibile est, per detentionem urinæ

longiorem non saltem vesicam ita distendi, ut amplius ea contrahi nequeat, sed & figuram ejus in rotundam mutari, ac majorem versus orificium constrictionē oriri, quod genus suppressionis urinæ periculō non caret, ut rectè judicat Hildanus *de lithotom. vesic. c. 3.* & Panarolus Pentecost. *I. obs. 25.* Manifestior est Ischuriæ causa, quando vesicæ cervix aut urethra huic continua calculo in adultis, in recens verò natis concretâ pituitâ obstruitur, quo pacto iterum urinæ fluxus intercipitur. Cicatrices urethræ à gonorrhœâ virulentâ erosæ ac exulceratæ (quas vulgus Chirurgorum pro carunculis habet) urinæ fluxum remorantur. Malum hoc apud nos est, proh dolor! vulgatissimum. Per DEI gratiam verò Ischuriæ à venenis nobis prorsus sunt incognitæ. Nec visi nobis, qui culpâ vermium in urinæ detentionem inciderint. Quantamcunque verò adhibuerimus diligentiam, nondum tamen nobis innotuit, utrum muscoli abdominis, quorum efficaciam in promovendis excrementis infimi ventris minime in dubium vocamus, quomodo-cunque læsi suppressionis urinæ auctores esse possint, cæteroquin non ignari, quod ex tumoribus eorundem urinæ suppressionem consequi posse suspicatus sit Hildanus. In curâ nos ita gessimus. Postquam immisso cereô aut cathetere constitit, in urethrâ aut orificio vesicæ impedimentum esse, quò

quò minus urina effluere posset, ejus remotioni studuimus. In cicatricibus, aut vulgò ita dictis excrescentiis prorsùs catheterum usus est eximius. Novimus, qui in summis angustiiis constituti, immisso cathetere, illicò à metu convulsionum & mortis liberati fuerunt, apertâ scilicet urinæ viâ instrumenti hujus beneficio. Remotio verò cicatricum istarum aliam ac operosiores requirit curam. In tenellulis, quibus pituitæ culpâ in vesicæ orificio aut urethrâ lotium detinetur, vel sola optimè sese gerunt cataplasmata ex radice alth. fol. malv. fl. chamom. sem. lini, foenugr. bacc. laur. &c. composita, ut & sacculi in adultioribus, quorum unus pectini, alter perinæo imponitur. Sæpè voto respondit parietaria oleo frixa, calideque apposita, vel cum cepis in formam cataplasmatitis redacta. Sulphur lycopodii cum ocul. ☿ percar. accinnab. nat egregiè, quomodocunque tandem illud fiat, conducit. Profunt etiam sacculi in suppressione urinæ à diuturniori ejus retentione, sed mantis calidæ ministerium accedat necesse ad lenissimè comprimendam vesicam. Summa Balneorum utilitas hoc in casu est. In Ischuriâ à calculo majori in vesicâ hærente, exiguus est, quem medicamenta resolventia præstant, effectus. Chirurgico auxilio opus; & reverà non pauci ante biennium calculo vesicæ per cystotomiam ab operatore pe-

regrino celebratam liberati fuerunt. Modus operandi ejus per omnia, ut obiter hoc addamus, convenit cum illo, quem famosus frater Jacobus sub finem præterlapi seculi in Gallia exercuit, nimirum, teste Dionis p. 169. (verba ejus adscribimus, quod modum circumcellionis istius describere sit nostri operatoris rationem ac methodum adumbrare) *Il introduit dans la verge une sonde graissée, qui n'est point canelée, dont le bout luy sert à pousser de la main gauche en dehors l'endroit de la vessie où il doit faire son ouverture; puis prenant de sa main droite un bistouri long fait en forme de poignard, il le plonge proche la pointe de la fesse gauche deux doigts loin du périnée, & le poussant droit vers la region de la vessie, il l'ouvre dans son corps le plus près de son col qu'il le peut: il ne retire point le bistouri, qu'il ne l'ait ouverte autant que le demande la grosseur de la pierre. Il se sert d'un conducteur pour conduire la tenette, qui est à peu près semblable aux nôtres; & souvent avant que d'introduire cet instrument, il examine avec son doigt fourré dans la plage l'endroit, où peut être la pierre. Quand elle est chargée, il la tire promptement & rudement, ne réfléchissant nullement sur les mauvaises suites que peuvent avoir les violences qu'il fait pour l'extraire. &c. Confer celeberr. Mery Observations sur la manière de tailler dans les deux sexes pour l'extraction de la pierre, pratiquée par Fre-*

Frere Jacques. Dolendum verò est, quod non semper idonei adsint lithotomi, imò apud nos tanta eorum raritas, quanta fuit sub initium seculi 16 Lutetiae Paris. ubi ne unus quidem inveniebatur, qui hanc operationem aggredi ausus esset, quæ res Facultati Medicæ ansam dedit, ut ad Senatum supremum (Parlamentum vocant) recurrerent, & ab illo hominem calculo vesicæ laborantem ac propter crimina morti adjudicatum in id expeterent, ut in eo cystotomia tentari posset. Indulgentem Facultas habuit senatū, miserq; ille fortunam propitiam, nam & à morte & calculo feliciter est liberatus ex relatione Mery *lib. citat. p. 3.* Si nostri illi, qui promore ante tot secula recepto, munus externas administrandi operationes sibi solis vendicant, Hippocratem evolvisent, crederemus religionis juramenti illos prohiberi, quò minùs manus suas huic nostro operi admoveant, nam suos Hippocrates voluit dicere sacramentum, quod lythotomiam manibus suis celebrare nollent. Non approbavit sese nobis per omnia modus operandi hujus Empyrici; nihilominus fatendum est, quod non pauci ab intolerabili cruciatu fuerint ita sublevati, ut per biennium integrum negotiis suis vacare potuerint, sicut quondam doctissimus Hippocratis interpres Johannes Martin, Medicus Parisiensis ferri beneficio à tortore calculo liberatus, pristinum ægros;

ægros visendi vitæ institutum repetiit, quemadmo-
 dum in *elogio Martini* narrat Petrus Seguyn. Me-
 mori autem in pectore semper habuimus egregi-
 um monitum Celsi *lib. 7 de Medic. c. 26 p. m. 475* de
 hâc vesicæ incisione agentis: *Ad hanc curationem,*
festinare, inquit, cum præceptis sit, nullò modò convenit.
Ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in
omni vitio id experiendum est: sed solo vere, in eo cor-
pore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim
excessit, & si tantum mali subest, ut neque medica-
mentis vinci possit, neque etiam trahi posse videatur,
quo minus interpositò aliquò spatio interimat &c. &
rursus: Ubi ultima experiri statutum est, ante ali-
quot diebus victu corpus preparandum est, ut mo-
dicos, ut salubres cibos, ut minimè glutinosos assu-
mat. Ambulandi verò inter hæc exercitatione ut a-
tur, quò magis calculus ad vesicæ cervicem descendat,
&c. Hæc omnia, si ea quæ de ætate habet, excepe-
 ris, ut & utilissima præcepta Hildani in egregio libro
de Lythotom. observavimus. In paralyfi vesicæ,
 præsertim si illa comitata sit resolutione inferiorum
 corporis partium, quicquid etiam susceperis, frustra
 te laborasse comperies. Cùm calculus in ureteri-
 bus hærens Ischuriæ causa fuit, initio quidem
 membranaceas partes spasmodicè constrictas, ex-
 hibito oleo amygd. dul. aliisque relaxare ac emolli-
 re conati sumus, ac sopito dolore deinde subjunxi-
 mus

mus ea, quæ calculum modestè pellunt, id quod etiam factum, ubi concretum sabulosum adhuc renibus impactum est. A calidis pellentibus ol. succin. juniper. balsamo ꝯis terebinthinato, ꝯ terebinth. abstinuimus. Nec impetrare à nobis potuimus, ut Tinct. cantharidum, quæ ab empyricis quibusdam clanculum his, illis obtrudi, tanquam divinum aliquod remedium ab aliquo tempore cœpit, præscriberemus. Non major apud nos honos est Tincturæ calcis vivæ aliisque causticis pellentibus. Cum circumspectâ sollicitudine ꝯ minerales acidos ægris dedimus, usu edocti, quod exulceratis renibus noxii sint; quinimò etiam in periculo ejusmodi corruptionis renum ne quidem pulveres salinos ex arcan. dupl. ꝯ depur. ꝯ fol. ꝯri &c. quibus aliàs frequenter utimur, offerre ausi sumus. Spiritus acidus, si quando adhibuimus, in refracta dosi id fecimus. Erat hocce tempore nobis in usu ferè ejusmodi formula:

℞ ▽ heder. ▽ st.

asparag.

fragor.

petrosel. aa. ℥ijj.

Dœring. c. calcul. ℥jss

fyr. de alth. Fern. 3x.

ꝯ fragor. 3jss

Θ dul. 3ss M. f. Pot.

ut & puivis sequens :

X

℞.

Rx. sem. alth.

violar.

lithosper.

rad. glycyrrh.

lap. judaic.

spong. recent. quæ rosæ adnascitur.

oss. dactylor.

mespil. aa. q. v.

Quem in pellendo calculo & urina non inefficacem aliquoties experti sumus. Verùm de his agere non est hujus loci. Illud in Ephemeridibus meis annotatum invenio, quod artifici cuidam pulvis ex fol. genistæ 3j. nucleor. ceras. persic. aa. Nô. vj. in vino austriaco exhibitus in Ischuriâ à calculo sæpe recurrente unicè profuerit. Egenos iussimus tunicar. ex coëpis M^{as} in cerevisiâ tenui coquere & succin. albi pulverisati 3j. addere ac calidè bibere, quod multoties cum præsentaneo ab eis factum est effectum. Meminimus laudibus in cœlum usque elatum fuisse hisce diebus pulverem Cardiluccii contra calculum & Ischuriam. Iste verò sequens est, ut ille, qui multâ ejus notitiam redemit pecuniâ, nobis communicavit:

Rx. sem. 4 frigid. maj. excort.

papav. alb.

milii ʒis aa. 3j.

c. ▽ saxifrag. & petrosel. fiat Emulsio,

cui exsiccatae adde :

spec. diatragac. frig.

sem. mespil.

cynosbat. tro-
chisc. halicacab. ca-
rab. aa. ʒj.
millep. c. liqv. alcahest. Glaub. conspers. ʒʒ.
rad. pimpinell. pp.
☐ vegetab. five sem: lycopod.
☉ ononid. aa. ʒʒ.
facch. albiss ʒʒ. M. f. pulv. subtiliss.
cujus dosis est ʒj.

Ecce secretum hecatombe dignum. In Ischuriâ
ab inflammatione eximiam affert utilitatem V. S.
maturè celebrata & emulsiones, quibus ocul. ꝓ
ppt. lap. percarum adduntur. Cæterum in omni
urinæ suppressione expedit, ut alvus sit libera, atque
hinc nemini non nota commendatio clysterum,
quæ non tantum fœces educunt, sed & propter si-
tum intestini recti vices fomenti subeunt. Quæ-
ritur verò, num etiam purgationes conveniant?
Celeberrimus aliquis Medicus eas non ita simplici-
ter admittendas esse censet. *Quidam*, pergit, *Cassi-*
am hoc in affectu valdè commendant, & animam
quoque renum vocant, & pro singulari remedio ex-
tollunt, alii verò eam urinam ciere & acrem quoque
reddere re ipsâ se comperisse putant, ideoque haud
commodè in Ischuriâ in primis legitimâ adhiberi arbi-
trantur, quâ de re videri potest Clariss. Petrus Pi-
græus lib. 7 c. 4 it. Fabr. Hildanus Cent. 1. Epist. 34 &
35 & tandem doctissimus vir ita concludit: *Loco i-*
taque purgationis tutius & commodius clysteres, quo-

ties opus erit, adhiberi poterunt. Enim verò Collega noster D. Pauli observavit, quod in obstructione urinæ diuturniori, & tantâ quidem, ut musculosus corporis habitus in tumorem œdematosum jam elevaretur, nephritica cum laxantibus maritata, ac copiosè per aliquot dies ingesta, opem unicè tulerint: Et certè experientiâ convicti sumus, quod laxantia tùm quidem profint, quando vel massa humorum heterogeneis partibus ita abundat, ut secretio urinæ nulla fieri possit, vel serum ad alia corporis emunctoria copiosius affluit, ac ibidem stagnat. In aliis verò casibus purgantia potius damno esse, quam emolumento, sumus quam persvasissimi. Eorum tamen morem laudamus, qui sublata urinæ suppressione laxans accipiunt, quod illustri cuidam Polono, crebrius urinæ detentione afflicto, in usu erat. Ferè exciderat, quod in egenis post lapsum urinæ suppressionem viderimus, hanc verò à thrombo seu grumo sanguinis derivavimus. Multum solatii sunt experti miseri ex pulv. ad casum D. Ludov. ocul. ☿ & diaph. & sperm. ceti, ut & mistura ex essent. pimpinell. hyper. agri-mon. unguento carminativ. August. externè illito, quod in casu ab alto planè egregium est. Cæterum, quando in renibus calculus grandior, quam ut per ureteres in vesicam descendere possit, urinam supprimit, antiquis etiam in usu fuit alia manu-

nu-

nualis operatio ac incisio, nobis hodie ignota, quâ lapidem hunc, ad quem urinæ fluxus allidebatur, removerunt. Meminit ejus Hippocrates, sed quia locus ille nobis non incidit, sistimus testem prælaudatum jam ante Anatomicum & Chirurgum J. Mery in libro citato ita scribentem : *On trouve aussi dans le même Hippocrate, que l'on pratiquoit encore une autre operation de la taille, par laquelle on tiroit la pierre du rein. Mais soit qu'Hippocrate n'ait point décrit ces operations, soit que les ayant décrites, elles ne soient pas venues jusque à nous, non plus, que plusieurs autres de ses ouvrages, nous n'avons aucune connoissance de la methode, dont on se servoit de son temps &c.*

Per trimestre hoc spatium volvuli ex- *Volvulus*
emplum in foeminâ, quæ per totam vitam, quantum meminerat, alvo fuerat tardiori, conspeximus. De vago, sed exquisitissimo dolore circa umbilicum conquerebatur, & ob cruciatûs acerbitem mortem crebrò expetebat, quod de aliis Iliacis jam olim notavit Aretæus *lib. 2 de curatione acut. c. 5.* Prætereà fixum eumque acutissimum dolorem in ingvine dextro sensit, de quo acerbissimè etiam olim querebatur juvenis, qui post lac & vinum copiosè haustum, ac lactucam exæstuante corpore eodem die ingestam in passionem iliacam inciderat. Hæc verò doloris sedes confirmare videtur eorum

sententiam, qui patrem affectam statuunt esse ileon, aut potius finem ilei. Et certè ileon ita conformatum est, ut in ejus anfractibus excrementa crassa immorari queant, meatus quoque in fine angustior, quam in aliis locis, & si Hildanum audiamus *Cent. 1. observ. 61* facile in consensum trahit valvulam coli, eamque constringit, quò ipsò transitus excrementorum omninò prohibetur. Itaque in eâ sumus sententiâ, quod, quotiescunque à *faecibus induratis ab assumptis aut deglutitis chordapsus* oritur, ileon, aut potius ilei finis maximè omnium afficiatur, ac *περίτονδεσμον* sit hujus mali. Si verò aliundè volvulus oriatur v. g. à *compressione & strangulatione intestinorum* in herniis, quamvis & tum potissimum ileon affici notum sit, à *vicinarum partium tumoribus*, e. g. à *pancreate scirrhuso* apud Kerkring. *obs. 42*, à *tumore mesenterii* apud Hildanum *Cent. 1. obs. 51* & *ani* apud Tulpium *lib. 3. obs. 10.* à *coalescentiâ intestinorum post eorundem exulcerationes & erosiones* apud Barthol. *Cent. 6. H. A. obs. 38* non ibimus inficias, quod primò mali fomes etiam in aliis intestinis delitescere sæpè soleat. Hinc fortè motus Hippocrates intestinum expresse non determinavit, & si ad descriptionem ejus attendere voluerimus, sufficienter liquebit, illum in eâ fuisse sententiâ versatum, quod præcipuè colon in nostro morbo afficiatur. In historiâ mulieris ilio sæ
lib.

lib. 3. epid. ag. 9. labores seu dolores, inquit, circa hypochondria aderant, qui in inferioribus secundum ventrem locis cum torminibus assiduus urgebant. Notum verò satis est, quod sub nomine hypochondriorum regionem epigastrii pariter comprehendat Hippocrates, adeoque hanc suam descriptione indicet, maximè omnium pati colon, utpotè quod hypochondriorum & epigastrii regionem non exiguam occupat. Conf. Hippocrat. *lib. 3 de morb. sect. 5.* Sed nos ad nostram ægram revertamur. Admodum inquieta erat & crebrò sese jactabat, quod etiam aliis iliatis familiare, adeò, ut Coelius Aurelianus hoc malum arbitretur dici volvulum, quod, quos istud exagitat, præ doloris vehementia convolvantur, nec quiescere possint. Manifesta quarto morbi die inflammatoriæ febris aderant indicia. Nos præmissis sine effectu clysteribus, fomentis, lini-
mentis & cataplasmatibus venæ sectionem urgebamus, sed ad illam planè ægra sese persuaderi non patiebatur. Ad inflammationem itaque tollendam, & dolores leniendos conversi sumus, sed frustra laboravimus; cum per biduum artis præsidia nullum ei levamen attulissent, ab iis abstinere decrevit. Circa vesperam diei sexti vomitus enormes superveniebant, ac negato per tot dies per inferiora fœcibus exitu, per os stercorea ejiciebantur, motu peristaltico intestinorum inverso. Inter
mil-

mille tormenta ferè deficienti ac per tres dies variis vomitibus fatigatæ singultus accedens, cum incredibili æstu ventriculi spem faciebat, brevi adfuturam mortem tot votis desideratam, quam imperterritito animo exspectavit, fortior Calano Philosopho ex Gymnosophistis Indis, qui vel ex fastu, vel præ doloris colici vehementiâ in pyram sese conjecit & combussit, ut narratur, non tamen sine notabili circumstantiarum differentiâ à Diodoro Siculo, Curtio *lib. 10.* Arriano *lib. 7.* Valerio Maximo *lib. 1.* & Strabone aliisque. Ante mortem alvus soluta quidem est, sed sudor gelidus, frigus extremorum ultimam instare horam nunciabant, quæ etiam brevi post secuta est. In aliâ notavimus foeminâ iliacâ biduò ante mortem sedes nigras spontè erupisse, quod nobis signo fuit intestini sphacelati, nam inflammationem intestinorum in gangrænam & sphacelum subindè in hoc morbo abire, non tantum Sylvius, sed & alii testantur, & experientia convincit, nisi fortè volueris ejusmodi dejectiones à suppuratione intestinorum deducere, quò quidem respexisse videtur Aretæus, scribens: *lib. 2 acut. c. 6 Multi quidem vi tormentorum repente intereunt: aliis intestinum suppurat, deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ita deficiunt.* Pauperibus quibusdam pulverem Joëlis magnæ fidei ac experientiæ practici, sæpè iterumque justo

tem-

tempore datum Iliacis profuisse scimus; iste mirâ simplicitate sese commendat, & componitur ex *flor. luteor. chamamel. sem. malva* aa. ʒj. exhibetur cum tepido *flor. anethi* decocto. Nec minus nobis notum, quod ex usu jusculi carnis vitulinæ, in quo malva fuerat cum *flor. chamom.* decocta, aliquoties repetito, Vir iliacus pristinam recuperavit sanitatem.

Nunquam patuit nobis melius, quàm ^{*Caloris & frigoris subitanea vicissitudo.*} per trimestre hoc spatium, quantum improvisa ac subita mutatio aëris calidi aut tepidi in frigidiusculum aut quodammodo horridiorem, aut sicciore in humidum valeat in concitandis catarthis, flatibus, dolore ventriculi, diarrhœis, &c. Nam multo molestias hasce passim experiebantur, tametsi vix unus & alter statim Medicorum subsidium imploraret. Inter illos, qui damna perpessi sunt, numerandi opifices, quibus in more positum est cœlò paulò fervidiori abjectâ tunicâ etiam sub dio, si occasio ferat, & opificii genius requirat, exantlare labores; hi enim, si paulò sint teneriores, aucthonestius educati, in molestias ante memoratas incidunt, quas tamen diuturna consuetudo satis tolerabiles illis reddit. Hanc aëris vim alii paulò lautioris fortis in vere evidentius experiuntur, quando justo citius pelliceas vestes abjiciunt, & cum aliis levioribus commutant. Profectò non semel hac occasione in febres lapsi sunt. Omni-

um maximè improvisâ frigiditate valetudinarii plectuntur, ob organa quadam perspirationi dicata valdè imbecilla, tenuemque corporis habitum, ut ponderi supervacaneo ferendo non sufficiant, quin aliqua sensibilis humorum eruptio vel statim hominem opprimat, vel parti minus sane impacti (scilicet humores) diu excrucient, &c. ut observavit Listerus in *Comment. in Sanct. static. sect. 2. aphoris. 10.* Tantò magis mirandi sunt Mosci, de quibus hæc notatu digna leguntur dans la relation de trois ambassades de Carlisle p. m. 47. qu'ils sont tellement accoutumés au froid & au chaud, qu'ils entrent de l'extrémité de l'un dans l'extrémité de l'autre, sans que ce changement incommode leur santé. On y void de petits enfans sortir en chemise de leurs chambres chaudes l'hyver, & après s'être veutres quelque temps sur la neige dans l'extrémité du froid, retourner à un excès de chaleur, sans que ce changement de qualités contraires leur cause de l'alteration, &c. Plebs in Curlandiâ aliquâ ex parte ad indolem Moscorum hâc in re accedit, nam postquam & hæc in tuguriolis suis immodico calore, frictione, ac vapore ex aquâ candentibus filicibus, ex quibus fornaces eorum parantur, affusâ, sudores largissimos provocavit, illicò frigidissimâ aquâ corpus suum perfundit, ac ad labores consuetos redit. Lepidè describit hunc eorum morem J. A. de Brand in
Iti-

Itinerario germanicè per Henninium sub initium seculi hujus edito p. 76. seq. Plebs, inquit, in Curlandiâ hæc citra damnum sanitatis facit. Alia est ratio aliorum; nam quod subitanæm aëris calidioris cum frigidiori commutationem non omnes impunè ferant, docet exemplum Nobilis apud Clariss. Lentilium in *Miscell. Med. pract. part. I. p. 213.* Is mediâ hyeme, cum hypocauftum vehementius incaluisse, tunicâ solutâ, pectoreq; nudato subito frigidum aërem subiit, ab eoque tempore dolorem sentire cœpit, adeo debilitato pectore, ut etiam æstate ardentissimâ opus habuerit illud pulvinari fovere, quod nî fecisset, statim lancinans dolor omne spatium, quo sternum exporrigitur, occupabat. Nunquam planè dolor cessavit, quod si tamen pectore non probè munito in publicum prodiisset, exacerbatur, referente eodem Lentilio.

Dysenteria oppidò erat rara, nisi quod *Dysenteria.* eam in aliquibus ex morbillis ægrotanti sub morbi declinationem observaverimus, sed non nisi faustam ac salutarem.

Primo Octobris die cœlum nubi- *Constitutio aë-
ris in Octobr.
Novembr. De-
cemb.* bus obductum erat, spirabant venti, ac pluebat. Unô alterove die gratior aër, sed in septimum usque tùm ventis, tùm pluviis turbidus erat, ab 8. usquè ad 23. ferè semper amœna autumnalis aura nos fovebat. Per resi-

duos Mensis dies plerosquè nebulæ, venti, pluviae, aëris serenitatem modò magis, modò minus turbabant. In Novembris initio post ventum frigidum & pluviam terra pruina & frigore rige-
bat, at vis frigoris per pluvias & nives usquè ad 9. obtundebatur, quò aura coëpit esse verè brumalis. Nondum elapsò octiduò frigus remittebat. Horridior tempestas ac ingrator fuit propter continuas nebularum, ventorum, pluviarum, nivium frigoris &c. vicissitudines, propemodum usque ad mensis finem. Nec lætiores nobis per Decembrem ferè totum illuxerunt dies, imò venti subindè magis tumultuabantur, ac frigus modò levius, ut die 10 & 20, modò verò intensius, ut 17. corpora nostra continuis aëris mutationibus obnoxia graviter afficiebat.

*Morbi hujus
temporis.*

Hoc tempore rursus catarrhales morbi omnis generis longè frequentissimi erant, capitis dolores & odontalgiae non paucos fatigabant. Hypochondriaci ac splenetici à magno symptomatum circumagebantur turbine; nonnulli etiam in melancholiam incidebant. Præterea illa, quam descripsimus, aëris intemperies peperit cachexias, hydropes, ulcera maligni moris in pedibus, & non paucis, etiam phtificis fuit lethalis. Senes, qui alias autumnò non malè agunt, vomitibus, diarrhoeis, stranguriis ac dysuriis infestaban-

stabantur. Asthma humorale his illis molestum erat. Ischiades & alii morbi podagrici malè multabant alumnos suos. Dolores circa scapulas moleste ac diuturnè exagitabant illos, qui nondum in castris Arthriticorum militabant. Ejus generis ægritudinem aliis remediis nihil proficientibus hâc viâ sustulit D. Preus: manè laxantia exhibuit, circa noctem verò anodyna propinavit, ac loco dolenti Emplast. de melilot. & spermat. ranar. mixtum tam felici eventu imposuit, ut mox halcyonia sequerentur. Scorbuticorum corpus variis notabatur maculis.

Visa fuit valetudinaria sex annorum *Macule Scorbutica.* puella in nosocomio ad S. Sepulchrum à D. Preus, cujus exhaustum corpusculum creberrimè punctis atris tanquam stigmatibus quibusdam distinctum fuit. Hæ maculæ evanuerunt multoties, secutâ oris hæmorrhagiâ. Narium hæmorrhagiam in lepidâ puellâ parentibus hypochondriacis nata febris cum scorbuticis maculis laboranti admodum salutarem observavit D. Pezoldus. Illa, postquam sub vario cœlo, pluvîâ, nebulis aliquando foetentibus &c. quotidie in suburbio per lutum non rarò ad crura usquè pertingens scholam quamvis mephitim olentem frequentasset, à meridiè inhorruit, subsequente summo æstu citra sitim, cum somnolentiâ ac sudore
CO-

copioso vires admodum dejicienti. Cum morbus per aliquot dies hâc ratione processisset, grandes in facie maculæ viridi colore eruperunt; die autem morbi decimo quarto pustula ex virore livida in medio manus digito cum tumore magno, rubro radiosque in brachium diffundenti effloruit. Comitabantur lancinans capitis & membrorum dolor, acutissimæ in hypochondriis puncturæ, agrypnia, deliria, pavores & respiratio anxia. Recurritur die sequenti demum ad Medicum. Ille exhibet pulv. bezoard. D. W. c. nitro & tantillo camphoræ, & potionem ex Decocto. citri, gelatin. C. C. syr. rub. id. & acetosit. citri, ut & ol. amygd. dul. cum camphor. pro leni deglutitione, externè ex mandato ejus maculis adpersus est pulvis ex farina fabar. flor. sambuc. myrrh. ceruss. & camphorâ. Nocte, quæ diem hunc excepit, sudor non adeò effusus fuit, naturâ moliente narium hæmorrhagiam, quæ etiam secuta est cum summo levamine, nam mox dolores capitis, hypochondriorum punctiones, anxietates & dyspnœa multum de ferociâ remiserunt, inflammatio pariter in gangrænam tendens fuit discussa. Effloruere aliæ pustulæ virides, quæ sponte suâ apertæ saniem spissam fuderunt, successit etiam ophthalmia, fortè quod non satis sanguinis ex naribus stillasset, quæ tamen & ipsa profligata fuit pulvere ex 3 diaphor. C. C. ppt.

ppt. Nitro &c. & collyrio ex ∇ chelidon. maj. rofar. sacch. saturn. & nihil. alb. Tardè puella recuperavit vires, nam sex ab exantlato morbo septimanæ præterlapsæ sunt, antequam illæ redirent. Hoc prætereà notatu dignum est, quod virulentia materiæ in pustulis frontis tanta fuerit, ut supercilia inde eroderentur. Penetrantissima camphoræ etiam virtus inde colligi potest, quod sudor post usum camphoratorum exquisitè camphoram redoluerit.

Abcessus seu ulcera renum, unde *Exulceratio renum.* scaturire solet mictus mucoso-purulentus, gravissimum est malum, in uno alterove his mensibus, præcipuè verò posthac in adolescente illustrissimis progenitoribus fato, nobis multum peperit laboris ac tædii, sed parum præmii. Is a infantia valetudine usus fuerat causariâ, & inter crebros morborum insultus pueritiâ excesserat. Habitus corporis, cum ad eum vocaremur, talis erat, ut credere posses, eum esse phlegmaticæ constitutionis, quamvis ab ortu sanguinei fuisse temperamenti, nobis admodum videretur verosimile. Laboraverat iste tum jam per biduum febris vehementissimâ, quam ex censu inflammatoriarum aut suppuratoriarum esse, ex pulsu & aliis circumstantiis augurabamur; ista, post exhibitam cum præcipitantibus emulsionem spe citius desiit, & nos abun-

abundè convicit, quod utiquè suppuratio, quam febris fatis intensa nonnunquam comitatur, facta fuerit. Itaque ad sollicitum excretorum examen conversi sumus. Meruit omnium maximè attentionem urina, quam industriè per aliquot dies, imò & septimanas cum aliis phænomenis consideravimus. Illa simulac reddita fuerat, crassa ac turbida existebat, lactis sero non absimilis, & deterri-
mo odore nares feriebat, tandemque quiete aliquot horarum deponebat sedimentum viscidum & cohærens, narium muco non dispar. Hujus crassamenti viscidi ac glutinosi, quod urinæ permistum cum eâ defluebat, magna erat quantitas, & minimè vani fuerimus, si aliquot uncias per diem unum fuisse excretas, dixerimus. Tametsi verò intra quinque aut sex horarum spatium ad fundum matulæ materia ista subsideret, reliquum tamen urinæ per istam separationem non reddebatur clarum, sed turbida jumentorum lotia imitabatur. Crebrò ad emittendam urinam stimulabatur, quò ipso cum somnus ejus interrumperetur, admodum langvere coepit adolescens. Cum crebrò illò mictu conjunctus erat lumborum ardor, & dolor ad collum vesicæ. Ante effluxum urinæ de distensione, inflatione ac tumore vesicæ conquerebatur, qui molestiæ sensus, redditâ urinâ multum minuebatur. Sed hoc permolestum ac grave ei
 acci-

accidebat, quod ubi tantillum urinæ ei esset reddendum, simul quoque stimulum in intestino recto sentiret, & odiosa ejiciendi cupiditate urgeretur. Sensum ardoris quoque in urethrâ & in collo vesicæ percipiebat, quando urina erat excernenda, quamvis non planè ipsam vesicam & ureteres excluderemus, eò quod continuò mingere æger conaretur, quod nobis indicio erat, per defluxum aliquot saltem guttularum urinæ per ureteres, stimulum continuum ad excretionem induci. Nos quidem certi satis eramus de abscessu, nam materiam illam, quæ in urinâ post aliquot horas fundum matulæ petebat, esse pus, non tantum ex foetore gravi, sed & ex eo, quod vitro urinario aquæ tepidæ immisso, sedimentum non solveretur, & urina clara non redderetur, quod fieri solet, ubi pituita sola urinæ permista est. Suspicio gonorrhœæ virulentæ in adolescente valetudine adversâ per totam vitam presso, & sollicita Ephororum inspectione educato, locum nullum habebat. Si dixeris, juxta Horatium Augenium, purulentam materiam non ima petere, sed per urinam fluctuare, respondebimus, eam vero consonam non deprehendi, nisi illud Augenius velit, pus non statim subsidere, sed per urinæ corpus per aliquot horas esse dispersum. Quantitas autem puris nos facile convincebat, non vesicam, aut ureteres, sed renes abscessu, aut si illud

magis placet, ulcere obsideri. Sed verò illud nobis obscurum erat, & adhuc est, an renum abscessus, quò purulenta materia coërcebatur, ex phlegmone oriretur, aut à calculo, qui renem vel suo pondere contunderet, vel attritu comminueret ac exederet? In priorem sententiam, ut verum fateamur, magis propendebamus, tum propter febrim, de quâ ante diximus, tum quod nunquam hactenus calculum exclusisset. Accedit, quod ipsa genesis calculi renum cum Celeberr. Stahlio in *pathologiâ membr. 6. artic. 2. à stasi inflammatoriâ ac apostematis hinc orientis ulceroso escharotico muco probabilissimè deducatur*. Sensum ardoris pus foetidum cum urinâ transiens per vias urinarias mordendo excitare tantò verisimilius nobis erat, quod urina falsior & tenuis eam molestiam nonnunquam inferat. Non dubitamus, quin procedente tempore excoriatio vesicæ secutura esset, quam tum maximè metuebamus, ubi importuna ad deponendam alvum irritatio in intestino sese magis ac magis exerebat. Hanc de morbo fovebamus sententiam. Nam nullum indicium nos cogebat in hoc subjecto ex urinâ mucosâ cum doctissimo Listero in *exercitat. de calc. human. quam exercitat. anatom. tertiæ conchyliorum bivalvium* addidit, suspicari, vesicæ corpus esse cancrosum. Securi etiam eramus, exploratione & per digitum Chirur-
rugi

rurgi in anum, & per catheterem in ipsam vesicam immissum, factâ, de absentia calculi in vesicâ, ex cujus magnitudine, figurâ & motu, &c. deijciendi cupiditatem idem Vir. Clariss. derivat. In curâ, cum egregiè sese gessissent emulsiones, placuit earum usui porrò insistere, imò suaferamus usum ipsius lactis, aut feri caprilli, cui infudissemus, nisi æger reluctatus fuisset, modò unam, modò alteram ex sequentibus *radicibus*: Sassaaparill. chin. alth. cyperi, petrosel. & schoenanth.; *herbis*: Veron. heder. ∇st. musc. saxat. flav. auricul. mur. equiset.; *floribus*: malv. hyper.; ex *lignis*: Lentisc. nephrit.; ex *fructibus*: jujub. & sebest. sed ad ejusmodi infusa ac decocta adhibenda nec persuasione nec precibus, aut comminationibus impelli poterat. Jusculum ex radicibus alth. & malv. cum summâ nausêâ bis terve adhibuit. Proponebatur ergò mulsum, & cum illud pariter brevi fastidiret, mellita & saccharata alia ob conspicuam in iis vim abstergendi commendabantur, quæ tamen & ipsa non diu ei erant ad palatum. Deinde ab Ephoro adigebatur ad adhibendum pulverem ex ocul. ꝑ. bolo armen. gum. arabico & aliquot guttulas bals. peruviani vel saccharo permistas, vel vitell. ovor. dissolutas &c. Præter clysteres etiam in vesicam injiciebantur â Chirurgo ea, quæ ad dolorem & ardorem leniendum ac abrasionem præ-

cavendam accommodata judicabantur. His remediis cum contra pertinacissimum & molestissimum affectum per tres circiter septimanas esset pugnatum, symptomata quidem multum remittebant, magna tamen purulentæ materiæ quantitas semper adhuc in urina conspiciebatur. Fatigatus à nobis æger, vicissim nos non parum fatigaverat, ac pertæsus moræ Medicum, qui cum Collegâ quodam nostro ante nostrum accessum curationi præfuerat, ex itinere reducem denuò advocat. Ego breviter exposui, quidnam de morbo sentirem, quænam in absentia illius cum Collegâ altero communi consensu facta essent, quæque porrò molienda esse, crederem; ignarus, quænam ei de morbo federet sententia? Multoties expertus sum, in Consultationibus Medicorum idem fieri, quod in curiis & judiciis fieri scribit Vir Clariss. Hubertus Loyens in tract. *de Curia Brabantia* c. 16. p. m. 127.: *Reperiuntur nonnulli, qui in sententiis dicendis, quum id, quod dicturi erant, videant ab aliis, qui priores dixerunt, quasi præoccupatum, eosque pudeat, vel idem repetere, vel palam in sententiam priorum ire, correctiunculas quasdam addunt, quærentes in scirpò nodum, aut sophisticis subtilitatibus aliorum sententias enervant, ne cuiquam succubuisse, aut quicquam concessisse videantur. Alii præterea sunt, qui nihil explicatè, clarè & aperte dicunt,*
sed

sed compositis verborum involucris judicium ita concipiunt, ut ad utramque partem accommodari possit, more carminum Sybillinorum, idque eo studio faciunt, ne à majorum gentium diis dissentire videantur. Alii prolixitate, & longis verborum ambagibus ita se intricant & involvunt, ut nodum cause reperire non valeant, & filo Ariadnis opus habeant, quò ex istis Mæandris sese explicent. H. J. Quid multa? Post longam disceptationem novum proponebatur remedium, cujus laudes mirificè celebrabantur, illud erat balsamus Àris terebinthinatus, de quo bis singulis diebus 14. guttæ essent capiendæ. Modestè respondebam, notam mihi hujus medicamenti virtutem, nec ignorari à me, quantoperè illud à Sylvio ad ulceris mundationem ac consolidationem, si ejus nimirum aliquid ulceri instilletur, *lib. 1. prax. medic. cap. 40.* efferratur, interim tamen cautelam Celeberr. Wedelii de balsamo hoc, ac aliis terebinthinatis præsertim in tantâ dosi teneris ac delicatis ægris non exhibendis, videri tantò magis observandam, quod Illustrissimus adolescens etiam gratissima remedia nonnisi cum summâ nausæâ caperet. Excanduit his auditis vehementissimè, ac discessit. Quid fit? Persuasus ab Ephoro suo æger sumit 7. guttas, sed incredibile dictu est, in quantas inciderit anxietates, quantos dolores in renibus, quantum ardorem

in reddendâ urinâ hinc perpeſſus fuerit. Itaque non niſi blandiora remedia, cum in nos curæ onus eſſet devolutum, habuere locum, ac inter ea conſervam roſarum cum pulveribus quibusdam remiſtam laudare poſſumus. Proſecimus menſis ſpatio tantum, ut & materia purulenta multum minueretur, & ſymptomata reliqua ceſſarent. Enimverò brevi tempore illa halcyonia durarunt. Nam poſtquam denuò triduanâ, ſed valdè æſtuoſâ feбри correptus fuiſſet, rurfus purulentam ac mucoſam urinam cum ſymptomatibus ſolitis excernere cœpit. Irriti fuerunt labores noſtri per tres menſes, quandoquidem præfractè uſum omnium remediorum adoleſcens reſpueret. Chirurgus poſt tot hebdomadas fluxum purulentæ materiæ imminui cernens, plenariam ſolius injectionis, quæ ex radice ariſtoloſch. rotundæ parabatur, beneficio, reſtitutionem pollicetur; Pactus ſibi ducentorum Imperialium præmium, quod etiam conſecutus, cum purgato diuturnitate temporis abſceſſu, purulentia amplius in urina non cerneretur. Nec verò habuit, cur diu Chirurgus criſtas erigeret, nam adoleſcens præterlapſis aliquot menſibus in priſtinum relapſus eſt ſtatum, metuendumque eſt, ne eadem illum fata, quæ puellam quandam ſeptem annorum peſſunderunt, maneant. Hæc cum per ſeptem menſes lotium purulentum minxiſſet,

xisset, febre contabuit, ac mortua est. Placuit D. Klaunig cultro anatomico in constitutionem renum hâc in puellâ inquirere. Quod ubi factum, renem sinistrum justo majorem deprehendit, tubuli istius interni partim scirrhusi erant, partim pus plorabant. Rem dexter ita exesus apparebat, ut externa ejus tantum tunica superesset, quâ tanquam bursâ collapsâ puris aliquæ reliquæ includebantur. Corruptio jam serpsit ad musculum psoas, qui viridi infectus colore inter digitos ejus præ nimîâ mollitie defluxit. Interior vesicæ urinariæ tunica pure erat obducta; prope cervicem vesicæ latitabat calculus instar spongiæ porosus, albicans, magnitudine ovo gallinæ respondens, sed, quod mireris, pondere tantum dimidiam æquans unciam, qui urinæ fluxum ultimis vitæ diebus fuerat remoratus, ac fata miseræ accelerarât. Pudenda ob materiam purulentam valdè acrem excoriata erant. Cætera viscera immunia à labe inventa sunt, nisi quod lien æquo minor, hepar autem tantò grandius foret. Folliculus felle turgescebat. Aliàs notatu digna sunt Fernelii *de part. morbis & symptom. lib. 6. c. 12. p. 316. sæpè vidimus totâ renis carne ac substantiâ peresâ, ambiente tanquam marsupio membranâ pus calculosque multos obvolvi.*

Quartanæ febres multos omnis æta- *Febris Quartana.*
tis

tis homines excruciabant. Cura, nec in senibus quidem usque adeò ardua erat, quam hoc ferè modo instituimus: per aliquot dies salia digestiva bis etiam in die pro indole ægrorum exhibuimus. Horum virtus magna est, ac meminimus solum ♀ ♂. in juscule quotidie exhibitum Illustrissimæ matronæ sexagenariæ, quævis medicamenta nauseanti, ante aliquot annos egregie profuisse, vimque febris insigniter enervasse. Certè hujus, ac misturæ cujusdam antifebrilis beneficio febrim pertinacem feliciter superavit. Digestivis subjunximus evacuantia mitiora, & quidem, ubi ex nostro arbitrio res geri poterat, in formâ infusorum ex rad. gentian. helen. polypod. fibr. helleb. nig. fol. trifol. fibr. card. bened. summit. cent. min. comar. absynth. cort. citr. ♀ ♀ sat. f. ol. sen. s. stip. ubi verò precibus & palato ægrorum indulgendum fuit, in aliâ quavis. Pilulas quando præscripsimus, consuetas apud nos massas cum extract. scord. gentian. cent. min. helleb. nig. ferè semper miscuimus, in potionibus species diafr. Mins. aliis prætulimus. Sæpè intra sedecim dies alvum quater blandè absque omni violentiâ subduximus. Diebus à laxatione vacuis ter quaterve gutt. ex Elix. antifeb. D. M. stomachic. ejusd. Ess. alexiph. &c. in vino exhibuimus. Rarò integer effluxit inter horum remedium usum mensis absque memorabili febris remis-

remissione, quæ hâc ratione fracta vel chinatis, vel theriacâ, vel croco ætis debito tempore cum prudentia exhibitis facile debellari potuit. Post febrim profligatam amara per 14. ac plures dies continuavimus, ac ita plenissimè citra ullum restans symptoma atque subsecutam recidivam Quartanarii à nobis curati convaluerunt. Aliam fortem expertus est Juvenis 20. annorum aliô modô, id est, imperitissimè tractatus. Ille Octobri ineunte feбри quartanâ inordinatè paroxysmanti correptus, empyricum, narrante D. Pezold, consulit. Hic Agyrta more suo intra triduum bis violentissimè ἀνω καὶ κάτω evacuat. Commota hinc fuit acriter camarina, vehementissimè agitati succi vitales, & calculus in renibus sine dolore delitescens, sede suâ expulsus est. Hinc Dysuria secuta, cui obviam iturus egregius noster ex equisone Æsculapius ol. terebinth. propinat pessimis ægri rebus, siquidem non tantùm hæmorrhagia narium planè enormis inde excitata, sed & omnimoda urinæ suppressio. Ad ægrum pridie mortis ejus vocatus D. Pezold, tum alia, tum emulsionem ex sem. viol. cum millepedibus, facto prognostico, frustra exhibuit, nam viribus exhaustus quaternarius in flore ætatis, culpa ac severè plectendâ ignorantia stolidissimi medicastrî miserè periit. Quartanis febribus, si quando aut ægrorum, aut Medici, aut

viscerum infimi ventris (nam & ab horum vitiis easdem foveri certum est) culpa iusto diutius durant, interdum succedunt post annos etiam febres continuæ, mali moris ac periculosissimæ, quæ nec abscessibus quibuslibet, etiam iis, qui verbo Hippocratis *infra morbum sunt*, solvuntur, ut experti sumus in foemina quadragenaria. Hanc febris quartana ultra annum protracta malè multaverat, quâ cum liberata esset, non tam medicamentis, quæ cholericæ suoque abundans sensu mulier semper averſata fuerat, sed temporis longinquitate, cœlique clementia utcunque cum sanitate pristina redierat in gratiam. Diximus, utcunque; nam plenariam non crediderimus illam reconciliationem, quia spiritûs foetorem, labiorum livorem, ac deſœdationem, fuscum faciei colorem post se febris ista reliquerat. Dubiâ hac valetudine ei frui contigit per notabile temporis spatium, quô elapsô in continuam incidit febrem, eamque lethalem, secus ac alius quidam Vir Illustris, qui à quartana planè exhaustus, cum præter spem omnem optimè intra mensis spatium convaluisset, intra paucas septimanas, postquam vino & ira incaluisse, febri acuta cum pessimis symptomatibus correptus est. Et certè ne ipse quidem Hippocrates de subsequutura morte dubitasset, consideratis, proVectiori ætate viri, viribus admodum præcedenti mor-

morbo debilitatis, perpenſis deliriis, ſingultu, typhomaniâ, involuntario urinæ & excrementorum effluxu, floccorum collectione, &c. evaſit tamen feliciter & ad hanc horam ſanus & ſalvus ſupereſt. In noſtrâ ægrotante æſtus vehementer erat intenſus, interdum, ſed noctu omnium maximè cum incredibili anxietate, inquietudine vigiliisque perpetuis; quaſi præſcia mortis ſuæ eſſet, nullâ ſuarum rerum curâ tangi videbatur. Urina multo eoque copioſiſſimo ſedimento abundabat. Credidiſſes naturam velle omnia excrementa in vias urinarias deponere. Miſtio erat frequens, ſed pauca. Latens etiam aliqua phlogoſis in ductibus urinariis obſervabatur. Poſtquam ultra 5. ſeptimanas his malorum fluctibus jactata eſſet, de dolore inguinis in dextra regione conqueri cœpit, breviſſe poſt tumor, abſceſſus rationem utique ſubiens, ibidem exortus eſt. Vitium non eſſe cutaneum, ſed ſcatu- riginem habere internam, facilè apparebat. Et niſi nos omnia fallunt, morbus prægreſſus, corporis conſtitutio & omnia pathemata ante memorata, non vanam movebant ſuſpicionem de affectione aut meſenterii, aut lienis, aut fortè utriusque. Tam- eſi verò Oraculo Hippocratis illi *abſceſſus boni ſunt, qui infra morbum ſiunt*; quò minus tamen in bonorum claſſem noſter referri poſſet, duplex ob- ſtabat cauſa. Prior erat, quod non ſatis diſtaret à

morbo; ex infernis enim optimi illi sunt, qui longissimè infra ventrem & remotissimi à morbo se sistunt: Altera verò, quod non esset *κατ' ἔξω*, sed in latere dextro, cum vitium lienis & mesenterii palpabile esset. Verè enim, quod Hippocrates de hæmorrhagiâ docet, abscessibus illis applicari potest, & nisi fallimur à Dureto applicatum fuit istud Senis Coi: *Quæ fit è diverso hæmorrhagia, prava est, ut in liene magno è dextris, atq; similiter in hypochondriis.* Unde exigua apud nos quidem de sanitate spes, quæ apud Chirurgum erat maxima. Nec ipsi quidem spem omnem exuissimus, nisi in sinistro latere apparuisset tumor ille, memores Herophonis apud Hippocratem: *Huic lien intumuit, inde bubo sinister, mox in crure κατ' ἔξω factò abscessu præter spem convaluit.* Præcedenti hyeme cum febris pessimi moris cum symptomatibus variis, aphoniâ, epilepsiâ in *puero sexenni*, cum deliriis, summo capitis dolore & visûs obtenebratione in *virgine adultâ*, cum cardialgiâ, tremore partium in *famulis duobus* in unâ eademque domo sæviisset, omnesque ex singulari DEI gratiâ convaluissent, ultimò illustre familiæ caput morbus est aggressus. Tanta vehementia erat symptomatum, præsertim verò singultûs, ut omnes de vitâ ejus actum esse crederent. Nos optima alebat spes, cum ex gravi morbo eluctaturum, cum dextro femore acerbissimus dolor

dolor oboriretur, eumque brevi post tumor exciperet, eò quod Vir & generis splendore & officii dignitate nobilissimus hepatis obstructione, ac ex immoderatori usu meri ac irâ impetuosâ ejusdem inflammatione laborare nobis videretur. Et planè ita evenit. Adeò dextra dextris & sinistra sinistris *ὁμόφυλα καὶ εὐπρέσφυτα*. Abscessus in ægrâ nostrâ apertus ingentem puris quantitatem effudit. Evidenter respiratio & tussis docebat, ex abdominis cavitate purulentam hanc scaturire materiam. Quarto ab aperto abscessu die extincta est, nec impetrare ullò modò à marito licuit, ut cultro anatomico indice in fontem ac principium mali inquireretur, quamvis nullo modò dubitemus, extispicium hoc confirmaturum fuisse, nostram de origine morbi sententiam. Hi tamen abscessus distingui debent à tumore in pube apparente, cujus origo in meatu urinario vel in collo vesicæ hæere potest. Ad illustrandam nostram observationem nobis addere novam liceat. Nobiliss. Matrona gonorrhœâ olim & periodico calculi renum tormento fatigata per aliquot annos de summo urinæ ardore ac lancinatione conquesta in autumno febris corripitur symptomaticâ. Pristini cruciatus in immensum augentur. Inter dolorum faces febrisque ignes contabescit. Sumptis gelatinosis ac emulsionibus, continuatoque usu

pulveris nephritici Volckhamm. ꝯis lycopodii aliorumque appropriatorum, mitescunt dolores & febris minuitur. Moderatissimè Ess. bals. peruv. & lig. sanct. ut & leni Decocto lign. calidè usa resumit vires. Ex improvise stimulum sentit ad reddendam urinam, & magnam puris foetidissimi quantitatem excernit magno cum levamine; quæ excretio ubi per unam alteramve septimanam continuasset, clanculum Chirurgorum & Medicastroorum opem implorat. Res suas in deterius labi animadvertens, rursus ad Medicos revertitur. Porrigitur Decoctum ex abstersivis in aqua calc. viv. cui solutio myrrhæ, nisi fallimur, admixta erat, exhibentur etiam multa alia, sed sine fructu. Tandem in pube tumor oritur, ex quo aperto, non nisi olidissimus primùm eructat halitus, deinde etiam purulenta materia in memorabili copia effluit. Exhausta viribus tandem vita excedit. Indagine cultri patuit ad oculum in meatu urinario & collo vesicæ vitium ac origo tumoris in pube.

Febris purpurata miliaris.

Hisce diebus passim infantes ac pueri febri purpurata miliari infestabantur. Corpus conspersum erat stigmatibus multis, parvis, rubris, magnam cum morsibus pulicum similitudinem habentibus. Macularum floridarum centrò insidebant pustulæ ichorosæ. His efflorescentiis cutis quidem tota, præcipuè tamen in dorso,

fo, collo, pectore obsita erat, quasi milio vel ovis piscium conspersa esset. Non erant immunes ab hoc malo quidam eorum, qui morbillis vere præcedenti laboraverant, sed hæc exanthematica febris hæc vice non tot symptomatibus stipabatur, quàm illa, quæ comitabatur morbillos. Ægri non vomebant, quod pueris ἀδδὴ Φάγους efflorescentibus morbillis admodum fuerat familiare, nec debilitabantur copiosis sedibus, quæ morbillos in ple-risque stipabant. Non vidimus in nostrâ hæc fe-bri exclusos lumbricos vel ascarides, sicuti in mor-billis contigerat. Tussiebant quidem nostri, sed non tam impetuosè, multò minus cum metu suf-focationis, sibilo arteriæ asperæ, venarum colli in-flatione, constrictione pectoris anxîâ, &c. indivul-fis morbillorum in haud paucis inter nostrates co-mitibus. Præcipitantibus, diapnoicis ac diluenti-bus adjuti morbum intra septem dies superabant.

Tantum in uno puerulo restitabant *Paralysis.* indicia paralysis manuum, quæ solo specifico ce-phalico, & potione ex aquâ cerasorum nig. fl. til. pœon. & syr. fl. tunic. ac stœch. tollebatur. Ali-quantò difficilior successit negotium in infante u-nius anni ablactato, qui absque omni febre ac ex-cretionem post fluxum alvi cessantem paralyfin ma-nuum & pedum cum inflatione tumidâ harum partium conjunctam incurrit. D. Preus pulveri-bus

bus præcipitantibus & liqu. C. C. succinato contra hoc malum certavit. Liquoris guttas 6. aliquoties in aqua fl. pœon. & cinam. buglossata exhibuit. Tandem tamen post usum enematum ad externa ei deveniendum fuit, quæ inter deprædicat seq.

Rx. Ungu. nervini ʒvj.

Ol. Nucist. express. ʒjj.

dest. mac.

anth. aa. ʒß.

succin. gtt. V. Misc.

Hoc ipso nucham, spinam dorsi ac lumbos cum articulationibus inungi curavit, unde brevi pristinae sanitati fuit restitutus, quæ cura etiam in aliis puerulis felicem est sortita eventum, sicubi, quod non adeò rarò apud nos evenit, tumores ejusmodi paralytici ac flatulenti artus occuparent, nisi quod interdum loco unguenti usurparetur linimentum spirituosum ex lil. convall. lavendul. & salis *ci, id quod valdè profuit puellæ, quæ simul dolorem colli cum conatu sæpius mingendi, & incontinentiâ urinæ patiebatur. Egregium certè est medicamentum liqu. C. C. succinat. in epilepticis & paralyticis infantum morbis, modò non adeò foret nauseabundum. Virtutem fanè maximam exeruit in filiola tertium ætatis annum egressa, quæ, durantibus aliquamdiu post variolarum cohærentium copiosam eruptionem, epilepticis motibus non

non sine magnâ difficultate liberata in gravissimum malum, aphoniam ac paralyfin totius corporis incidit. Illa sanè ex assiduo liquoris hujus per multas septimanas usu, tantum est consequuta beneficii, ut cum sanitate rediret in gratiam.

Admodum insolens erat his diebus *Fluor albus.* fluor albus, non tantum venereus, quem virulentum vocamus, quique, ubi parum invaluit, semper cum exulceratione quâdam conjunctus esse videtur; sed benignior etiam, in quo per vasa uteri impuritates corporis absque ulla venerei mali suspitione quasi criticè deponebantur. Eò minus autem remediis auscultabat, quò diutius duraverat, id quod magno est argumento, assuetudinem motûs excretorii fluxum hunc admodum reddere rebellem. Maximè profuerunt noduli laxantes & alterantes ex radic. Zedoar. caryophyll. galang. fol. rorismar. menth. meliss. millefol. fl. hormin. ga-leops. ac rhabarb. In abrotano notabilis uterum purgandi & roborandi virtus nobis deprehensa fuit. Cæteris parum proficientibus ab inveterato malo liberata fuit matrona apozemate *Loffii lib. 4. observ. medicinal. c. 8. p. 344.*

Rx. ras. ligni lentiscin. ℥vj.
rorismar. ℥jj.
succin. flav. crassi contus. ℥vj.
rasur. stanni ℥j.
ebor. ℥j.

Bb

macer.

macer. in W viii ∇ font. per 24. horas,
deinde adde:

rad. eryng. z ij.
uvar. passar. z ij. coqu.

Finem curæ aut martialia, aut ossa sepia optatum
sæpiuscule imposuerunt.

*Gonorrhœa
mulierum.*

Non minus operosam diligentiam re-
quirit mulierum gonorrhœa, quo nomine
comprehendimus effluxum materiæ, quæ ex pro-
statarum muliebrium porulis non sine molestiâ
gravi exstillat. Non more quorundam hæc ge-
nera fluxum confudimus, quorum alter ex vasis
uteri, ut jam jam memoratum, alter verò ex du-
ctibus prope meatûs urinarii exitum scaturit, sed
illi quidem præstantissimos auctores secuti fluxûs
albi appellationem; huic verò, tametsi propriè di-
cto semine foeminæ destituantur, gonorrhœæ no-
men tribuimus. Et fanè cum *in viris prostrata-
rum fluxus gonorrhœa vocetur, cur non etiam in mu-
lieribus eodem nomine nuncuparetur, cum in utroq;
sexu partium & ductuum eadem fere sit substantia,*
ut loquitur Regn. de Graaf *de organis mulier. c. 6.
p. m. 213.* Nec ullo modo dubitandum est, in go-
norrhœâ mulierum prostatas affici, cum in *mulie-
re gonorrhœâ laborante post mortem prostatas exul-
ceratas* idem Graafius *invenerit.* Accedit, quod in
gonorrhœâ non totus vaginæ tractus, ut in fluore
albo obsitus sit mucosâ & acri materiâ, sed reli-
quis

quis omnibus illæsis pars illa circa meatûs urinarii insertionem ejusmodi liquamine imbuta, ac interdum etiam exulcerata inveniatur. Facilis autem labor fuerit, gonorrhœam â fluore albo distinguere, si quantitatem & doloris locum respexeris, nam longè major exundat materiæ copia in fluore albo, quam in gonorrhœâ, & in hac dolores sentiunt circa uteri collum ac orificium externum, cum in illô de intenso molestiæ sensu circa lumbos conquerantur. Cura ferè eadem est, quæ gonorrhœæ virorum, præmissis enim ex cassia, diagrydio & g. dulc. evacuantibus non admodum drasticis, hausto dilutiori per aliquod tempus lignorum decocto, pilulis ex terebinthina inspissata lotaque & ex extracto guajaci, multum profuerunt aliqua medicamenta Wedeliana, e. g.

Rx. Ess. lignor. ʒij.

succin.

bezoard. aa. ʒj.

anodyn. ʒss.

ol. assafr.

rutæ aa. gt. ʒj.

it. Rx. succin. alb. ppt.

magist. g. diaph.

oss. sepia.

ocul. ʒ ppt. aa. q. v.

ol. lign. assafr. gt. j. M.

Sumptis his remediis ferè plerumque dolor remittit, in quo demulcendô etiam sese egregiè gerit De-

coctum ex rad. glycirrh. summit. rorismar. herb. petrosel. agrimon. &c. his adhibitis deposuit materia effluens pravum suum colorem, ac coepit albescere, licet aquosior, ut narrabant, esset, ardor quoque inmejendo abscessit. Hoc, ubi ab ægris resciveramus, de sistendâ gonorrhœâ cogitavimus. Jactabat quondam aliquis apud nos, se rerum usu comperisse, Crocum & tis adstringentem omnibus aliis longè præstare. Utebatur verò 3^b cum conserva rosarum, aut baccar. recent. heder. Illustris matrona deprædicabat sequ. Electuarium Viennâ, ut dicebat, sibi transmissum, quod tamen à Chirurgo quôdam concinnatum esse credebamus:

Rx. Pulv. Cinam.

N. Mosch.

Cremor ☿ aa. 3j.

off. sepia 3jss.

sangu. dracon. 3ij.

bol. armen. 3ijss.

mell. rosat. q. s. f. Elect. molle.

Multò efficacius est Decoctum aliquod ex sassaparill. & crud. in petiâ ligato, putaminibus nucis, cortic. granat. rad. polypod. Laudavimus in Historiâ nostrâ alibi balsamicum quendam liquorem pro injectione, quem miscendum esse cum Decocto appropriato quivis facile intelligit; at istæ apud plurimas foeminas locum vix inveniunt, cum quibus etiam de affectu ipso, non nisi suppresso vero ejus nomine differendum est. Fuerunt tamen aliquæ

liquæ, quibus liquamen acrimoniâ ulcerosâ imbutum inflammaverat ac eroserat fibrillas vaginæ, etiam ad hanc necessitatem enormitate doloris adaectæ. In vaginam uteri cum summo levamine sequens injectio calidè fuit facta :

℞. lact. recenter mulctæ ℥iij.

▽ rosar. ℥ij.

album ov. ℥j.

Croc. ʒβ. M.

In meatum verò urinarium mistura ex ▽ calc. vivæ, sacchar. saturn. ac melle rosato.

Sine dolore vix meminisse licet, *Bubones venerei.* quam numerosa nullo non tempore invenitur multitudo eorum, qui bubonibus venereis in inguine defœdentur. Luerunt aliqui satis graves hisce mensibus impuritatis suæ poenas. Afficiuntur, ut cuivis notum est, circa inguina glandulæ, quæ vasis spermaticis tum præparantibus, tum deferentibus sunt viciniore, atque hinc sine difficultate bubones ab herniâ inguinali distinguuntur à peritis. Absentia etiam febris malignæ in nostris ægris eos à pestilentibus separat. Prima mali origo ab impuro cum prostibulis infectis concubitu; nam hætenus à nullo, quantum scimus, est compertum, quod alia via sit ad bubones, quàm diversio ad impudicas mulieres, adeoque optimè *dans le Dictionnaire des arts & des sciences de l'Académie Française*, in descriptione hujus tumoris

maligni mentio fit commercii *avec une femme, qui avoit du mal.* Duplici verò ratione messēm hanc metunt, qui venereis libidinibus ætatem corrumpunt; nam in aliis quidem præcedunt colis pustulæ, tubercula & ulcera, ac viridis, subcitrini exurentisque, &c. feminis excretio; in aliis verò sine præludiis hisce miasmata à pure ulcusculorum in foemineis pudendis latentium, à pene in æstu coitus excipiuntur & ad massam sanguinis illicò transferuntur. Dolæus in *Encyclopædiâ chirurg. p. m. 1061.* miasma hoc vocat *acidum acre*, illudque juxta nostrum Auctorem *vasorum sanguinis tunicas penetrans illius masse immiscetur, quedam ex illius alcalicis saturat, & quedam sulphura coagulat, quæ in inguinum & axillarum glandulas cum sanguine circulante advecta, in illarum angustioribus tubulis commorantur, sanguiniquæ affluenti & materie æthereæ advenienti sunt impedimento.* Tametsi verò hæc ita placuerint Carolo Musitano *Tom. 4. Trutin. Chir. p. m. 75.* ut retentis etiam verbis quibusdam illa Dolæi adoptarit, quemadmodum passim alibi Germanorum vitulo aravit; nobis tamen non est verisimile, ab eo rem rectè fuisse trutinatam. Ambabus largimur manibus in corporibus gonorrhœâ ac ulceribus affectis, acres observari humores, aut interdum quoque acidos, non tamen hinc cum multis Sylvii hæc in

parte

parte affeclis illicò inferendum est, ipsum fermentum, seu miasma acido-acre esse; cum negari nequeat, quod intret, ac interdum latitet aliquandiu in corporibus eorum, qui inficiuntur absque minimo doloris sensu, quod est contra naturam acidi, quod ex sententiâ ipsorum tam forte est, ut etiam vim ejus corrosivam ipsa ossa non evadant. In-
genuè profitemur, nos ignorare naturam fermenti hujus venerei, ac non nisi illud novimus, quod in quibusdam subjectis membrum virile non afficiat, sed illicò in massam sanguinis translatum à principio corporis agente in glandulas inguinales deponatur, & hòc factò ibidem bubones excitentur. In aliis verò, ut evidens est, in ipsum pudendum agit, illud lædit, prostates etiam exulcerat, ut deinde virus noctu æque ac interdiu ex pene elabatur. Hujus virulentæ materiæ effluxus, si repenti à barbitonforibus & aliis Medicorum fimiis cohibeatur, bubones expectandi sunt. Nimirum admodum credibile est, suppressâ repenti gonorrhoeâ, semen corruptum ex vesiculis seminalibus per vasa deferentia regurgitare, ac enatum inde fermentum partibus vicinis & potissimùm glandulis sese insinuare eò ferè modo, quo impeditâ gonorrhoea materia venenata per eadem vasa deferentia ad testiculos refluit, ac dolorificum in iis dolorem excitat. In priori casu, protrusò ex massa humorum ad glandulas

dulas mi asmate, totum corpus glandulosum in eximiam magnitudinem & duritiem excrescit; in posteriori verò tantum tunicæ glandulam investientes inflammantur ac intumescunt. Utrobique motus sanguinis remoram patitur. Clariss. Whartonus in *Adenographiâ* c. 27. p. m. 175. credit, tumorem oboriri *ob continuum & impetuosum sanguinis à corde per arterias affluxum, & ob recursum ejus per venas diminutum.* Hoc assertum satis commodè explicari potest; nam profectò haud ambigendum, majorem fieri sanguinis ad glandulas partes congestionem in hoc statu, dilatatis nimirum arteriis ac constrictis tonicè venis, sed illud, quod ibidem addit de superfluis nervorum humiditatibus, quas vel quantitate, vel qualitate vitiosas nervi in glandulas exspuant, dubium, imò prorsus falsum est, cum succus nerveus tantoperè jactatus, ne in exiguâ quidem quantitate ostendi ab inventoribus ejus potuerit in nervis, immediatè à spinali medullâ erumpentibus, non obscurè fatente ipso Malpighio *in operibus posthumis* p. m. 39. Unde ei etiam recurrendum fuit, pro probandâ hujus succi veritate, ad extremos nervorum tubulos e. g. ad illum, qui in caudâ bovis tribus, vel quatuor fistulis coagmentatus est, unde per foramen excitatum terebinthinæ instar exeat succus ille decantatus. Hæc, si vera sunt, tanta ejus succi copia ad glandulas

las inguinis confluere non potest, ut glandulæ inferciri, & in tumorem elevari queant. Curatio bubonum fastidii plena nobis semper ferè fuit; nam hoc illi habent proprium præ reliquis præter naturam bubonibus, ut suppuratione eorum, corpori melius sit consultum, quam resolutione. Enimverò maturationem ægerrimè admittunt ii potissimum, qui glandulas secundum omnes suas dimensiones augent, & in earum sinu excitantur. Annisi tamen, quantum in nobis fuit, ut maturationem acceleraremus, & ita circa bubones versati sumus, si magno cum dolore, ut fit, conjuncti essent, dolorem mitigare conati sumus fomentis, & cataplasmatibus ex rad. alth. lil. alb. fol. malv. flor. violar. sem. lini, foenugr. Inungi etiam eos fecimus mucilagibus ex sem. psyll. cydon. & ol. amygd. dul. lil. alb. lumbric. hyoscyami & pinguedinibus. His factis non illicò dolor remittit, imò subindè auctus ac intensus, & tum ad emollientia deveniendum fuit validiora, scilicet addidimus prioribus cataplasmatibus speciebus parietar. verbasco. caric. far. fabar. hordei, coepas, crocum &c. Noctu ferè semper Emplastrum ex gum. *co, fermento acri &c. imposuimus. Postmodum ad auxilia maturatoria nos contulimus, inter ea, si cum prudentiâ adhibeantur, unguent. basilic. galban. gumm. *c. egregiè profunt, quorum virtutem her-

modactyli, si nostræ licet fidere experientiæ, exaltant. Diachylon magnum, quod Sylvio scimus, fuisse in usu, non est contemnendum, ac semper ferè à nostris Chirurgis adhibetur, quamvis virtute prædictis par non sit. Interdum tamen, quicquid egeris, frustra fueris, adeò *ineluctabilis duritie* sunt, loquimur cum Barbeyrac, & tum omninò opus est *hydrargyrosi*. Ubi non æquè rebelles fuerunt, signis maturationis præsentibus, quamvis omnimodam rarò expectaverimus, sine morâ eos aperuimus, experti, ex pure diutius in tumore hærenti, sinuosa & cacoethica ulcera fuisse orta. Nunquam nobis excidere passi sumus egregium monitum Monf. le Clerc *dans la Chirurgie complete* loquentis de bubonibus p. m. 220. *On les fera long temps supurer.* quod, cum non observatur, ægri certissimè in luem veneream incidunt. Semper tamen habenda ratio ulceris est, cujus consolidatio balsamica nostrâ mixturâ & Oppodeltoch. Paracelsi egregiè promovetur. Quantum ad interna attinet, dum in emolliendo ac suppurando bubone desudamus, ferè sola lignorum decocta, eaque minimè saturata absque regimine sudorifero suffecerunt. Purgantia iussimus esse procul; abstinuimus etiam à Venæsectione, quod his mediis suppuratio non promoveatur, sed impediatur.

In vulgus usque nota sunt varia tu-
morum pustularumque, quibus ii, qui in tur-
pi libidinum luto volutantur, conspurcari solent,
genera, iisque enarrandis minimè modò nos oc-
cupabimus. Hoc verò, cujus aliquod facere in-
dicium animus est, sive modum eruptionis, sive fi-
guram spectes, paulò rarius, ac quantum memi-
nimus, non nisi semel à nobis visum, aptumque
adeò, quod etiam solertem Medicum in errorem
inducat. Fœmina, quam lue gallicâ infectam esse,
aliundè constabat, non multò quadragenariâ mi-
nor, temperamenti sanguinei ac cholericæ, ingenii
fervidioris, iracundiæ dedita, duarum prolium in
conjugio mater, passionibus hystericis obnoxia,
quod menses satis parcè fluerent, autumnò jam
adulto de graviore capitis dolore per aliquot dies
conquesta, in Novembri circa quartam pomeridia-
nam, post insignem rigorem ac horrorem in vehe-
mentem incidit æstum, qui dorsi ac capitis dolo-
rem longè graviores eò, qui aliquot jam abhinc
diebus afflixerat, comitem habebat. Circa matu-
tinum tempus ingenti sudore profuso & calor, &
capitis cruciatus minui videbatur. Fluxit etiam
dies ita, ut non haberet, de quò adeò conquerere-
tur; sed circa vesperam, quæ pridie afflixerant, ma-
la, recurrebant omnia, id quod & quatuor sequen-
tibus diebus ita contigit. Septimo die manè per

faciem ac totum corpus copiosissimæ erumpebant pustulæ, hæ referebant figuram variolarum lationum, & sanè non potest ovum ovo esse similius, quam maculæ istæ protuberantes prædictis variolis, modum eruptionis & maturationis si excipias. Neque enim, quod in variolis fit, pustulæ primò rubræ tenuissimarum acicularum puncturas æquantes prodibant, ac deinde in fastigium elevabantur; sed à primo eruptionis momento pustulæ nostræ eam, quam citra augmentum deinceps servarunt, magnitudinem nactæ sunt, nec instar variolarum ad maturationem & suppurationem pervenientes pus fuderunt, sed ultra tres septimanas absque ullâ formæ externæ permutatione sibi semper similes perstiterunt. In circuitu suo rubeabant, in medio verò albescebant. Postquam una alterave ex his esset aperta, non purulenta materia, sed substantia quædam pinguedini porcinae simillima deprehensa in iis fuit, absquè ullo ægræ dolore etiam asperius contrectari poterant; quæ organa obsidebant, motui dicata ingressui brachiorumque extensioni impedimentum objiciebant. Febris interea, sicut à primo initio fieri suevit, circa vespertinum tempus ingravescebat. Quicquid remedium ordinariorum per tres & ultra hebdomadas tentaretur, quemadmodum tentata fuerunt multa, id frustra fuit, ac minimè sufficiens vel ad febrim

brim expugnandam, vel ad pustulas abigendas, donec continuato & ii dulcis cum absorbentibus & bezoardicis misti usu, ptyalismus excitaretur. Cum salivatio per 14 circiter dies debite fuisset administrata, & febris remittebat, & pustulae sensim evanescebant, ut praeterlapso mense nulla amplius in corpore reperiretur. At, quod aegra dolet, notabilia vestigia ac deformes (dilute scilicet rubentes) maculas post se reliquerunt. Sparsim hisce nostris maculis pustulae quaedam squamosae, quae sub crusta sua putrilaginem quandam continebant, interjectae erant, quibus etiam externa fuerunt applicata remedia eo eventu, ut absoluta salivatione & illae disparuerint.

Nisi nos fallunt omnia, hoc autumno *Febris quinta-* jam ad finem properanti vidimus in virò *na & septi-* ferè quinquagenario exemplum febris *mana.* quintanae, in juvene autem paradigma septimanae. Uterque laboraverat ineunte autumno febris quartana, & uterque etiam corpore non debite praeparato praeproperè per corticis peruviani usum ab eadem fuerat liberatus, si licet vocare à quartana febris liberum, qui quarto non tantum die adhuc vehementer languet, sed etiam reliquis insignem sentit debilitatem, & cibos fastidit. Luculentè post 12 circiter dies in unò, in alterò verò post 21 rediit paroxysmus; uterque, cum non die 4 febris horis consue-

tis rediret, se immunem fore arbitrabatur, at cum quinquagenario bis die quinto, juveni verò septimo paroxysmus rediisset, nostrum etiam consilium implorarunt. Et quantum quidem ad primum, diu luctatus mecum sum, an non sit consultius cum Vallesio in *Comment. lib. 1. Epidem p. m. 55. quartanam tardantem* appellare; in altero autem nulla erat tergiversationis causa. Neuter a nobis fuit sublevatus, sed uterque tabidus obiit, citius verò juvenis, qui septimo quoque die febricitabat, quam alter. Præmunieramus nos, quantum ad primum, Hippocratis Oraculo *lib. 1. Epidem. sect. 3. quinta omnium pessima est; nam & ante tabem* (ut in nostro contigit) *& tabidis superveniens, occidit.* At, quod alterum concernit effatum Hippocratis, in illo non adimplebatur, quod loco citato ita sonat: *Septimana longa est, verum non lethalis.* Multò minus istud Vallesii: *l. c.: Sextana verò aut Septimana, aut etiam rariores febres affligunt ut vitiapotius naturalia, quam ut morbi, atque adeò, qui illis laborant, videntur esse homines alioquin sani.* H. J. Sed tum Hippocratis, tum Vallesii verba intelligenda sunt de febribus septimanis, quæ à principio hominem sanum invadunt; non de iis, quæ jam ægris & vel *tertiana*, vel ut hîc accidit, *quartana* debilitatis superveniunt, quo in casu vera est sententia Ballonii *lib. 2. Consilior. annotat. ad Consil. 51.*

p. 317, quam his verbis effert.: *Febres quintana & septimana tabescentium ferè sunt.* Ita intermissiones paroxysmorum consuetis diebus sine solutione febris monstri aliquid alunt; certè in quotidianis veterum, ac in catarrhalibus recentiorum, nisi febris quotidie recurrat, sed hoc illo ve die remaneat, non sine ratione contabescencia hectica metuitur.

Observatæ etiam sunt febres octanæ, *Febris octana.* quarum focus ac nidus in hepate est, & ferè icterum parturiunt. Vir professione, senio & dignitate Venerabilis Dominus Henricus Klos, Prior Canon. Regul. Lat. S. Augustini, amicus noster, dum viveret, post tres Octanæ febris paroxysmos in icterum incidit. Summam patiebatur compressionem sub scrobiculo cordis, & in ipso febris ingressu anxietates maximas, ex apparente deinde ictero facile patebat, immanem dolorem, cui vix describendo par erat, à constipatoriâ ac contractoriâ partis simæ hepatis stricturâ fuisse profectum, à quâ hepatis compressione etiam derivandus icterus, cum facile intelligi queat, quomodo per ejusmodi coarctationem separatio humoris fellei impediatur. Accessit ex eâdem causâ febris inflammatoria vehemens cum siti, dolore capitis, vigiliis, singultu, sed non adeò frequenti, rubore faciei, ac duritie præcordiorum dextrâ parte, quæ omnia viro suptuagenario suprema imminere significava-

ficabant. Et profectò in morbo arquato, *durum fieri jecur, perniciosissimum esse*, jure optimo scribit Celsus *lib. 2. c. 8. p. m. 74.* Biduo antemortem vehementer efflabat, quasi suffocationem metueret, dormituriens palpebras committere non poterat, quæ nobis in memoriam revocabant ex *Coacis* illud Hippocratis: *Qui vehementer efflant & reflexis sunt palpebris, ac per somnum leviter suspiciunt, aurigine admodum fædati & largius colorati, moriuntur.*

Febris hæmorrhoidalis.

Occasione febrium paulò rariorum, memoranda etiam hæmorrhoidalis, quam sibi observasse visus est D. Grassius; eam his verbis describit: Quosdam infestabant febres hæmorrhoidales, quæ levi frigore, subsequo blando calore ægros, (ut plurimum fœminas) feroci abdominis, circa hepatis regionem, umbilicum, os sacrum, & in cruribus, dolore, cum constrictione diaphragmatis circa orificium superius stomachi, cum vel sine obstructione alvi, excruciabant. Pulsus erat durus & plenus, dolor capitis in plerisque vel planè nullus, vel admodum levis. Non cedebat his dolor alvo apertâ, nec laxantibus (clysteribus tamen aliquantisper) obediebat, sed obstinatâ duratione ad aliquot dies ejulantes ægros torquebat, singulis diebus vagos paroxysmos procreans. Victas tamen manus porrigebat, præmissis malignitati resistenti-

stentibus medicamentis, venæ sectioni in pedibus, & tinct. ꝛt. ꝑ fatæ Ludov. ritè præparatæ, intermixtis resolventibus, absorbentibus & ☉fis. Quibus autem hæmorrhoidales fluebant venæ, breviori viâ morbus absolvebatur. H. J. Nos etiam cum hæmorrhoidibus tumentibus & dolentibus luctati sumus. Flores ꝑis internè adhibiti, sed in dosi paulò majori, in iis resolvendis egregiè sese gerunt. Externè discussionem adjuvat, ac dolores sopit Cataplasma ex coëpis sub cineribus assatis, ac oleo ovorum recenti. In doloribus atrocibus mitigandis spem nostram non fefellit linimentum ex mucilagine sem. psyll ac cydon. c. ▽ verbasco. extracta, ol. hyosc. & vitell. ovi, quamvis folia verbasci in lacte cocta & calidè applicata sæpè sola nobis suffecerint. Interdum sumus etiam usi sequenti unguento:

℞. Unguent. ad hæmorrh.

rosat. an. ʒijj

alb. camphor. ʒjj.

Sacch. satur. in ol. lil. alb. solut. ʒß

ol. hyosc. ʒß

Verbasco.

momord. aa. ʒjj. M.D. ad fict.

Invisum familiis malum sterilitas *Sterilitas mulierum.*
est, ac fervens prolis desiderium coëgit
nonnunquam uxores, abjecto, qui sexum foemineum vehementer ornat, pudore, ad Medicos recurrere, ac ea permittere, quæ verecundia vetat, ut nimirum edoceantur à Medico, utrum in sinu pudoris

ris quippiam lateat, quod conceptionem impediat. Atque hinc natæ variæ Medicorum observationes, & una etiam D. Pauli, quam his concepit verbis: *In duabus infæcundis mulieribus, citra ullum delectationis sensum, juxta propriam ipsarum confessionem congressum patientibus, manus meæ examini commissis, internum uteri orificium coalitum, defectumque rugarum in collo deprehendi.* H. I. Et certè jam à multis annotatum auctoribus, conceptui obicem poni, si internum uteri orificium quâcunque de causâ fuerit arctius, quorsum referenda sunt duo sterilitatis exempla à scirrho circa uteri orificium enato, ab Hildano *Cent. 1. observ. 65. & 66.* enarrata. Nihilominus graves patitur difficultates hæc sententia, eò quod à præclarissimis Medicis observatum, per solum penis ad muliebria clausa affrictum, ac externam seminis adspersionem mulieres nonnunquam concepisse, & hodie communi eruditorum suffragio comprobatum sit, non opus esse, ut crassior seminis pars ad ipsam uteri cavitatem pertingat, sed sufficere, si genitales spiritus, qui per exiguum etiam porum facile possunt penetrare, ad illum diffundantur, prout nuperrimè quoque inculcatum à Celeberr. Joh. Wilh. Pauli Professore Lipsiensi, inter præcipuos Germaniæ Anatomicos non immerito numerando, in doctissimâ Dissertatione *de nutritione naturali, ac præternaturali*, potissimè

simum auctâ & abolitâ. Absentia plicarum, si quicquam ad frustrationem conceptus confert, non aliô modô concurrere potest, quam hôc, quod vagina plicis his destituta, non tam arctè penem virilem complectatur, & semen effusum non benè suscipiat, sed facilius elabi sinat, cum strictior vaginæ uteri ad membrum virile applicatio, iudice Graafio *de Organ. mulier:* feminis susceptionem ac retentionem multum adjuvet. Cæterum multò frequentiores apud nos sterilitatis causæ sunt plethora in otiosis lauteque viventibus fœminis, & morbi uterini varii, præcipuè vero fluxus albus, commune multarum flagellum, quandò recrementitii corporis humores per vasa in uterum hiantia in cavitatem ejus, non in vaginam depluunt.

Vidimus hoc tempore, quemadmo, *Pneumatosis.* dum etiam alias subinde contigit, fœminam in secundo senis thoro viventem, pnevmatosi laborantem. Huic menstrua substituerant, venter circa uteri regionem in tumorem fuerat elevatus, mammae turgescabant, & alia aderant, quæ falsam veræ imprægnationis speciem ei imprefferant, sed se delusam cognovit, ubi loco fœtus flatus, subsidente mox ventris mole, sine ullis adhibitis remediis exclusit. Sicubi medicamentis opus fuit, contra illud malum certavimus pilulis ex massa pilul. fœ-

tid. Gumm. Galban. c. ✱ solut, & paucis gr. scammonii cum Elix. bals. Lang. par. Tragæâ ex speciebus. diagalang. diaspolit. Galen. & saccharo, ut & fotu ex herb. thym. calamenth. abrotan. rut. puleg. flor. chamom. sem. lini, foenugr. aneth. cumîn. bacc. laur. &c. ♀ rea verò remedia prudenter adhibita omnium optima fuere deprehensa.

Hydrops uteri.

Rarius uteri verus hydrops vanâ graviditatis spe decipit mulieres, nisi prorsus simplices, nam paulò sagaciores, & quæ vel semel tantum gestarunt uterum, ex sonitu fluctuantis aquæ, cum de latere in latus volvuntur, insolito versus pubem pondere, dyspnœâ, gravitate in ambulando &c. convincuntur, minimè sese esse prægnantes. At iudicium multò est difficilius, quando hydrops uteri cum foetu conjungitur; quamvis id solatio miseris esse debet, quod per partum uterus & à foetu & diluviò aquarum, sive in uteri cavitate, sive in vasis illius contineantur, feliciter liberetur. Enim verò hic labor, hoc opus est, exactè definire, ubi vitium hæret, si post partum tumor abdominis remanserit. Tractavimus ingentem ejusmodi tumorem circularem, qui copiosissimis sudoribus in laconico fuit ex voto discussus. Credebamus esse hydropem peritonæi, nam cum in sensus incurrat, tempore graviditatis & musculos abdominis, & peritonæum, mirum in modum ab utero

utero dilatato distendi, admodum probabile est, eo ipso lymphatica peritonæi vasa vehementer interdum comprimi, ac hac coarctatione motui lymphæ remoram injici, quod, cum contingit, necesse esse videtur, ut hydatides formentur, sed dum partium ambientium renitentia debitum illis spatium non indulget, quid mirum est, si illæ ruptæ intra peritonæi duplicaturam lymphaticum latitem exonerent, atque hanc hydropis speciem excitent? si quando verò post partum inæqualis abdominis tumor sese conspiciendum ac contrectandum præbeat, uti evenit nobilissimæ matronæ, postquam ultimum filium esset enixa, quæ in dextro latere grandi onerabatur distensione, de origine ejus medentes in diversas abeunt partes, quemadmodum hîc etiam factum. Alii molam in utero retentam accusabant, alii hydropem ovarii, alii tubæ Fallopiæ subesse suspicabantur; nos, quibus vix spiritum ducens mater ad lectum puerperæ filia ærumnosum statum exposuerat, vitio viscerum in abdomine, & præcipuè ab hepate non rectè constituto hydropem ortum esse credebamus. Falsitatem sententiæ de præsentia molæ spontanea ex pedibus aquarum effusio, ac hinc secuta detumescencia abdominis facillè probabat, ut & insignis utilitas ex usu Electuarii hydragogi, notum illud Sylvii ejusdem nominis, efficaciam

multum superantis, ad illam post copiosas dejectiones aquosas rediens. Aliorum lites de parte affectâ diremit post mortem iudex culter anatomicus; nam ut testatur D. Pauli, *prægrandis vesicula fellic aliquot lapillis gravida, hepatisque lobum protrudens oculis subjecta*, uti sonant ipsissima ejus verba.

Prima species morbi ab Hippocrate Crasfi appellat.

Vivit apud nos quinquagenario major, cholericæ constitutionis, qui & hoc autumno, & posthâc aliquoties, ac nuper admodum sequenti morbo oppressus est. Primò quidem queritur de obtuso in abdomine dolore, postmodum dolores sursum deorsumque lati obmurmurant, crederes solos esse flatus. His molestiis, ubi per aliquot dies exagitatus est, corripit eum rigor & febris, quæ cum vehementi ac continenti dolore capitis conjuncta est. Illa quando parumper remittit, exsurgunt dolores circa hypochondria, succedit vomitus, aut conatus vomendi, quasi ventriculus cruditate laboraret. Os falso aut amarò sapore est infectum; deinceps affligit aliqua respirationis difficultas, tracto ab hypochondriis in sympathiam diaphragmate. Brevi post exoritur dolor circa costas tam acerbus, ut tactum digiti ferre nequeat; describit illum verò ut morsus sensum partibus inferentem, interdum etiam ut ulcerosum. Dolori jungitur rubedo erysipelacea circa costas; sed dubium non est, quin spinales nervi

nervi quodammodo compatiantur, eò quod doloris sensus usque ad dorsi spinam diffundatur. Enim verò nec his circumscribitur limitibus; nam ardor ac dolor ad anum, quasi æger hæmorrhoidibus cæcis, & ad vesicam, quasi calculo laboraret, pertingit. Interea frigent pedes & extima. Evanescente rubore & dolore circa costas cutis capitis durior erat instar corticis intenseque in cervice rubecebat. Morbus à nobis descriptus modò remissior, modò verò vehementior erat, nec bezoardicis, diapnoicis, diluentibus ferè per mensem superari potuit. A purgantibus lenioribus iterato exhibitis, gelatinosis ac lacte mitescere nobis visus est, non penitus verò tolli. Nisi nos omnia fallunt, cum symptomata ex amussim respondeant, ægritudinem hanc jam olim accuratè descripsit Hippocrates *libro magno de morb. intern. text. 48*, ejusque originem petiit à *bile & pituita mista per corpus diffu-
enti in ventrem, ac à solis calore & aqua potu*; quæ tamen causa an in nostro locum habeat, dubii hæremus, quamvis corpus ægri nostri sensu Hippocratico biliosum vocari posse, minimè ambigamus, & cuivis in civitate notum, quod ab æstu solis sæpè incaluerit. Refert Hippocrates hunc morbum inter *παχέα νοσήματα*, hoc est: *Crassos morbos*, quorum quatuor enumerat, complexus verò hoc nomine, ut evidense est ex contextu, *incrementum*

tum totius corporis, vel partis in molem ex multa humorum pravitate impactorum parti, vel diffusorum per universum corpus, ac non meminimus, ab ullo recentiorum primam hanc ejus speciem, cujus symptomata ab Hippocrate memorata in corpore suo spectanda æger noster nobis exhibuit, fuisse descriptam. Faxint autem superi, ne in illo eventum sortiatur istud Hippocratis, quò descriptioni νοσήματος colophonem imponit: Hic si curetur sex annorum spatio, satis est, sin minus, remanet usq; ad decem annos, multis etiam & commoritur. H. J. Jam sunt septem præterlapsi anni, nec tamen ad hoc usque momentum ab illa ex toto sublevari potuit afflictione, ac in ultimâ morbi exacerbatione sudor multus & foetidus, quò dormiens diffuebat, quemque Hippocrates signis sinistri ominis annumerare videtur, nos vehementer terrebat; nihilominus tamen, utcunque refocillatus muneribus suis denuò incumbit. Miraberis forsan, nos purgantia ausos esse propinare huic, dum erysipelaceo rubore corpus esset tinctum, ac ipsimet novimus, ea cum exitio ægrorum in erysipelate fuisse data. Scias tamen velim, nos filum doctrinæ Hippocraticæ præsentî inflammatione externâ, quantum ad purgantia, semper fuisse secutos tanquam cynosuram & regulam, atque à purgantibus non abhorruisse, quando urinæ crassæ ac nebulosæ fuerunt,

runt, ut hîc contigit, si verò tenues & crudæ essent, ista cane pejus & angve â nobis esse vitata. Didicimus hoc jam olim ex optimo Hippocratis Interprete Prospero Martiano *in sect. 4. de ratione victus acutor. p. m. 387.* nec in erysipelate capitis infelicitate cessit. Certè D. Preus viduæ erysipelate capitis vesiculoso cum æstu febrili laboranti, præmissis præcipitantibus, nitratis potiunculam blandè laxantem, & noctu anodynum porrexit, unde non solum caput detumuit, sed mulier etiam ex voto convaluit. Non aliter cum V.S. comparatum est, nos ferè semper in erysipelate quovis, præcipuè verò capitis omittendam esse censuimus, nec animus est, ejus utilitatem in illo aliis commendare, & tamen diffiteri non audemus, etiam serenissimo cuidam Principi, quem nostris consiliis pro virili in hoc morbo adjuvimus, sine ullo damno sangvinem fuisse detractum. Pariter solutione lithargyrii argent. ceruss. & camphor. in ∇ solan. nymph. lactuc. & acet. erysipelas illinere multi trepidarent. Et tamen prælaudatus ante Collega noster erysipelati femoris dextri optimo cum successu solutionem hanc, quam vulgò lac Virgin. dicimus, calidè aliquoties in juvenculâ applicavit. Sed hæc obiter.

Ingluvie fructuum foeminæ & puellæ quædam in Cachexiam & Chlorosin inciderant. Præmissis salibus digestivis,

Chlorosis & Cachexia mulierum.

Ee

eva-

evacuantibus mitioribus, infusis laxantibus, interpositis sudoriferis, medelam inveniebant in iis, quibus lymphæ antea in poris stagnanti, jam verò liberio rem motum adeptæ, balsamus restituebatur, hoc est, in *sulphureis & aromaticis*, e.g. pulv. stomach. Birckmann. Tinct. corall. Elix. propriet. balsam. Elix. vit. &c. & *tonicis* v. g. pulv. cachect. Querc. cum stomachico ejusd. additis oleosis & aromaticis ac martialibus, scilicet Tinct. Martis variis cydoniatâ, pomatâ, \square fatâ, ac limatura martis. Ab anticachecticorum usu, ne præsentis quidem febris destitimus, edocti, cachexiæ magis, quæ febrim fovet, quam ipsi febris tali in casu esse occurrendum. Præclara sunt celeberrimi Brunneri medicamenta, quæ paucis quibusdam eximie profuisse novimus.

Rx. Extract. cathol. vel

Mass. pilul. \square Schroed.

de gumm. Mco aaq. f.

\mathcal{Z} dul. ritè parat. gr. vj.

Trochisc. alhand. gr. j. c. f. q. Elix.

Propr. f. pil.

His præmissis tertio & seqq. diebus adhibetur pulvis viperarum in juscule caponum. Postmodum pilulæ seqv. ordinatæ sunt:

Rx. extract. cardui bened.

absynth.

cent. min.

croc. or.

Gumm.

Gumm. Xci aa. 3ß

Croc. ʒf. aperit. usque ad 3ß

c. f. q. Elix. Prop. P. f. ac. vel. aperitiv. Glauber. f. l. a. pilul. ex 3j. no. XXX. Ex his quinque primo, secundo 7. tertio autem die 9 duabus ante prandium & coenam horis in vino accipiuntur, id quod per integros 40 dies adhuc faciendum. Beccheri pilulas multi credunt his efficaciores, hoc tamen certum est, quod continuatio per tantum temporis intervallum non sit necessaria. Post prandium cochlear unum essentiae amaræ capiendum est:

Rx. rad. galang.

Zedoar.

calam. arom.

croc. orient. an. 3j.

cinam. acut. ʒij.

myrrh. rub. 3j.

aloës succotr. 3vj

Theriac. Andr. ʒijj.

Incis. & contusis affunde ꝓ juniperi ad trium vel 4 digitorum eminentiam, diger. per octid. Colat. serv. Curæ coronis imponitur per alcohol limat. ʒt. At dolendum, quod à plerisque nostrarum frustra tam longam sibi quisquam in adhibendis medicamentis patientiam possit polliceri. Paucissimæ sunt, & vix totidem, quot divitis ostia Nili, quæ non curam tanto temporis intervallo demum absolvendam horreant.

Sub finem hujus anni pessimè valebant senes. Quamvis verò omnia illa senectutis incommoda,

quæ Celsus lib. 2. c. 1. facundè recenset, *nocturna, inquam, vigilia, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium, præcipueque soluta alvus, & quæ sequuntur hanc, tormina, vellevitas intestinorum, cateraque fusi ventris mala hos illos premerent.*

*Senum asth-
ma*

Plures tamen spirandi difficultas, strangu-
riæ ac dysuriæ doloresque articulorum
aut gravissimis exercebant molestiis, autiis le-
thales erant. Quantum attinet difficiliorem
spiritum senum, haud inficiari possumus, quod
in quibusdam non ab affecto pulmone, atque
ibidem hærentibus crassis succis proficiscatur,
sed potius ab impotentiâ thoracis, diaphra-
gmatis & muscutorum intercostalium pendeat,
quod pro sagacitate ingenii sui jam Plato in Ti-
mæo agnovit. Notum enim est ex Physiolo-
giâ, quod pulmones motum thoracis sequantur,
ac cum eo dilatati aëri pondere suo irruenti spa-
tium & aditum concedant, à lateribus vero prædi-
cti thoracis compressi, aërem expellant. Notum
& illud est, quod motus thoracis à motu musculo-
rum & diaphragmatis pendeat, quâ de re legi me-
retur Progymnasma quintum Celeberr. Bohnii in
Circulo Anatomico-Physiolog. Hinc verò fluit,
quod, quando fibrarum muscularium, ut in seni-
bus fit robur elangvit, externi aëris pectori & abdo-
mini incumbentis pressioni vires suas muscoli jun-
gere

gere nequeant; hoc verò dum fit, respirationis negotium in iis sufflaminari necesse est, quod pulmones nec debite explicentur, nec comprimantur, ut par est. Enimverò in plerisque senibus hoc tempore respirationis difficultas ex infarctu pulmonum ac lento viscosoque phlegmate in bronchiis stagnante ortum trahebat, nam ad humidum inclinans per æstatem & autumnum aëris constitutio multis supervacuis humoribus in partibus laxioribus onerarat senio debilitatos, quos frigidior aura insensibilem per poros transpirationem, ac noxiorum humorum exclusionem turbans auxerat. Apud plerosque istos senes etiam frequentia, vicesque insensibilis per pulmones transpirationis diminutæ ex plentia sputamina, ob quæ, iudice Santorio in *Med. static.* vitam illi protrahunt, deficiant. Profuit egregiè Decoctum ex rad. helenii condita & aquis pectoralibus paratum, calideque in magna quantitate haustum. Tinctura asthmaticâ, quæ in Pharmac. Bateanâ describitur, cum emolumento utebatur non nemo, sed cochleatim mane & vesperi. Inter ingredientia rad. helenii, iridis, fol. senn. el. non postrema sunt Gummi & cum ac ex eò parata e. g. ~ asthmat. seu viridis æris composit. D. M. ☉ Al. oleof. & cale &c. ex parte miseros sublevârunt. Nec essentia Tabaci cum iudicio adhibita spernendæ est utilitatis. Usi verò sumus sequenti:

℞. fol. peti. parum siccati q. v.

probe irrig. cum Ω . Θ Xi vinos.

stent in locô calidô per aliquot dies, postea fortiter expressis affunditur spiritûs pectoralis vel aromatici pro lubitu q. s. servaturque in digestionem per octiduum &c. Sed tamen fatendum est, omnia hæc non sufficere, nisi horis matutinis lenis expectetur sudor. Itaque alte memoriæ impressum esse debet illud clariss. Listeri: senex unicè *perspirabili promovendo incumbat, si vitam diu prolongare sanus velit.*

*Senum strangu-
ria &c.*

In aliis senibus cum perspiratio eadem non expeditum haberet exitum, superflui humores ad vias urinarias declinabant; hinc in quibusdam urinæ exitus ob ductus viscosi humoribus obstructos præcludebatur; in aliis serum urinarium acius admistione septicorum humorum redditum, mictui non levem adferebat molestiam; in aliis calculi & arenæ gravando, ac vellicando sphincterem musculum excruciant. His incommodis tantò gravius exagitabantur, quò ob maiorem senilis ætatis imbecillitatem vesicæ corpus ad propulsionem contentorum minùs erat aptum. Multò minorem hi ex remediis consequentur utilitatem, quàm priores, nisi amplecterentur eum vivendi morem, qui transpirationi promovendæ magis favet. Opobalsami genuini virtus præ cæteris omnibus remediis laudem meretur. In-

Inexorabile fatum urgebat quosdam Senum dolores arthritici. arthriticos senes, quos inter fuere, qui verba illa sancti Gregorii, qui non tantum dignitate, sed eruditione ac pietate Magni nomen adeptus est, sibi antehac *ex lib. 7. Epist. 129. col. 311.* applicare potuerant: *Ecce, jam undecim menses sunt, quod valde rarum est, si de lecto surgere aliquando potuero. Tantis enim podagræ, tantisque molestiarum doloribus premor, ut vita mea mihi gravissima pœna sit. Quotidiè enim dolore deficio, & mortis remedium expectando suspiro: tum ista ex lib. 8. Epist. 35. col. 329. jam biennium penè expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagræ doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam, missarumque solemnia celebrare. Mox autem cum gravi compellor dolore decumbere, ut cruciatum meum possim interrumpente gemitu tolerare. Qui dolor interdum mihi lentus est, interdum nimius, sed neque ita lentus, ut recedat, neque ita nimius, ut interficiat. Unde fit, ut qui quotidie in morte sum, quotidie repellar à morte. Hæc, inquam, verba per aliquot annos adhiberi ab iis potuissent, sed hoc auctumno immanes dolores ita crevere, ut cruciatibus confecti placide exspirarint. Dico placidè: nam plerosque aliquo ante mortem tempore dolores deferunt, langvore solo, eoque summò superstitè. Ita-*
que

que hoc anno apud nos Hippocratis *Aphorismus* 18. ex sect. 3. *Æstate & autumno aliquantisper senes optime degunt*: locum non habuit, sed potius 39. ex sect. 2. *Senes magnâ ex parte minus, quam iuvenes egrotant, quicunque autem ipsis longi morbi acciderint, sæpè ad mortem comitantur*. Ferè autem pollicem premimus Celeberr. Tozzio, persuaso, eosdem humores, qui in senibus in viis urinariis ægri- tudines excitant, parere arthritides si in artus defe- rantur, neque in eo recedimus ab ipso, quod iisdem penè medicamentorum generibus pathemata hæc arthritica curari debere arbitretur, quibus succurri- mus senibus in læsâ ac depravatâ urinæ excretionem.

Constitutum nobis erat huic nostræ Historiæ intexere specialissimas de morbis ex cerevisiâ & vi- no ortis observationes. Communis enim quere- la est, apud nos cerevisiæ vegetabilia quædam addi & in dolium suspendi, quæ non omnibus conve- niant, sed potius has illas ægri- tudines excitent. ori- ganum vulgare jam olim recenti cerevisiæ, ne a- cesceret, fuisse infusum, ex Clariss. Schwenckfeld *Cat- alog. stirpium & fossilium Silesiæ* intelligere licet. De rore marino sylvestri res est longè notissima. Alia accusationum capita hæc jam vice non attingam; ne illud quidem, quod nimis exigua lupuli pars cerevisiæ nostræ, si plebejos audias, incoquatur. Conringius nostram cerevisiam laudandam po-
tius

tius fuisse credidisset, nam eô autore lib. *de habit. corporum German. causis*, recentiore demum invento lupulus *accessit acceleranda ebrietati, acuendo sapor* & *in diuturnitatem quidem cum nutritionis tamen detrimento haud exiguo. Et verò cerevisiam, quæ à lupulo amaricat, minus dulcioribus nutrire, docet usus.* H. I. p. m. 79. Multi etiam vehementer declamant in Oenopolas, ac sunt, qui in hos quadrare ajunt, quod legitur in aureo libello Adriani Turnebi *de vino*, sub finem: *alius gypso, alius calce, alius sulphure, alius marmore, alius aquâ marinâ, alius jumentorum stercore, ut honos præfandus sit, saporem vini non tam excitat, quam vitiat, alius resinâ corrumpit ad capitis vertigines efficaci, ut ex eo nomen crapula ipsa meruerit, alius aliis mangoniis, quæ recensere longum foret. Quô ipsô sine dubio gravissimè peccant, & judice Erasmo in exornologesi Tom. 5. oper. p. 137. non solum suffurantur rem hominis, verum etiam vehementer ledunt valetudinem, nec multum absunt à veneficio. Quot enim morbos, quot mortes experimur ex vitiatis vinis inter homines nasci? In his recensendis non occupabimur, nam, ut verum fateamur, illa, quæ visi nobis sumus observasse, nondum animo sufficiunt nostro, eaque uberioris experientiæ fide confirmanda esse credimus. Quid de fœdo vini etiam non corrupti abusu dicemus? Certè quasi ex tripode profecta sunt aurea*

Ff illa

illa Patini verba in quæstione medicâ de sobrietate: *Qui paucò vino utitur, eoque dilutissimo, ille vitam suam amat, & infinitis se ipsum beat commodis, ex ejus abusu maximorum morborum ilias profluit.*

- - - *Vinum dubius est amicus & anceps Proteus, bonum præsens exiguum, malum emergens gravissimum; Vitam facit alacriorem ac vegetiorem, sed breviorē, idemque præstat corpori, quod calx ad arboris radicem conspersa, fructum quidem accelerat, arborem autem perimit, ita vinum suscitato calore spiritus facultatesque erigit, mortem verò maturat, dum infinitos affectus invenit, nullâ ferè Herculis clava debellandos: Apoplexiam &c.* Aliûs etiam

seu otii, seu laboris res erit designare statum Medicinæ, qualis apud nos est, & passim tritas ad Medicæ felicitatis apicem numerosam, inquam, Praxin grassandi vias. DEUS modò à celeberrimâ hâc Civitate jubeat in perpetuum abesse, qui cum Medicis Hibernis, teste Richardo Stanihursto Dublinensi *de reb. in Hiberniâ gestis lib. 1. p. m. 44.* inanes esse confirmant hominum conatus in hoc exiguo vitæ curriculo Medicorum sese libris involvere, quorum lectio est adeò infinita, ut prius moriendo natura, quam curatione ægrotis Medicinæ studiosus satisfaciat. Colophonem imponimus opusculo toties interrupto, duplici Anatome, quarum unam in infante absque membris sexum distingventibus nato cele-

bra-

bravimus ipsimet, alteram verò Georgius Tompsonus, in adolescente ex peste mortuo, & hanc tanto quidem magis, quod periculum ex Peste nondum cessaverit apud nos, & *experimenta admiranda*, in quibus *p. 21. seqq.* continetur, in paucissimorum Doctorum armariis contineantur. Priorem huc transferemus ex *Novis Literariis German. A. 1704. p. 48 & seqq.* quamvis integro anno posteriore.

In pago Gabiz vix paucis stadiis à Vratislaviâ distante, (qui plurimum Reverend. Dnn. Canonicis Regular. Lateran. Ord. St. August. paret) A. 1703. d. 25. Novemb. natus est plebejis parentibus infans, de quô adhibere posses illa Haly alicujus verba apud Schenck. *l. 4. Obs. p. 573. Vidi, qui natus est, & non habebat neque vulvam, neque priapum, neque testiculos &c.* de cujus sexu, utpote qui, ut diximus, membris genitalibus destitueretur, meritò dubitatum. Ut itaque ei nomen in baptismo conveniens imponi posset, ex voluntate Reverendissimi Domini Prælati Johannis mea hâc de re sententia fuit perquisita. Suasit casûs raritas, ut DDos Collegas meos, ad inspectionem invitarem, qui etiam pro suâ in me benevolentia in ædibus meis comparuere. Sollicitè contemplati sumus infantem, & deprehendimus, quòd, quantum ad magnitudinem, figuram, nitoremque membrorum su-

premæ regionis ac thoracis, nihil quicquam ei de-
 esset, nisi quod in hâc nullum papularum vestigi-
 um inveniretur. In abdomine protuberabat um-
 bilicus ad ovi ferè magnitudinem, ut etiam nobis
 de herniâ umbilicali suspicio nasceretur. In pro-
 minentiâ illâ conspicuus erat livor, qui gangræ-
 nam minitari videbatur. Supra os pubis cerne-
 bantur orificia duorum ductuum, ex quibus, eju-
 lante aut etiam vehementius respirante infante,
 quando necessitas urgebat, feces excidebant, & uri-
 na effluebat. Ex dextro illo hiato magis urinam,
 ex sinistro verò feces alvinas prodiisse obstetrix
 cum domesticis narrabat. Sinister ille ductus sti-
 lo exploratus est, eumque promptè ferè ad longi-
 tudinem indicis digiti admittebat, dexter autem
 brevior erat. Foramina hæc duomusculoso inte-
 gumento vestiebantur, & ab uno ad alterum è
 transverso patebat stilo aditus. Si unquam, certè
 in hoc exemplo patuit, quantum respiratio mo-
 mentum ad promovendas feces conferat. In in-
 fimo ventre, intra ossis pubis & ani regionem, ex
 quâ aliàs in viris extra abdomen scrotum propen-
 dere solet, bursa quædam ad modum scroti con-
 formata prominebat. Anus planè aberat, five,
 ut cum Horatio loquamur, *non hiabat turpis inter*
aridas nates podex. Præterea torto erat pede alte-
 ro, similis, si vixisset, futurus Democidi, de quo Plu-
 tar-

tarchus in Laconicis. In dubiâ hâc de sexus hujus infantis quæstione, quæ inspectione prorsus decidi non poterat, placuit, ut nomen Germanicum Gottlieb ei inderetur. Post octiduum, die dominicâ, iterum hic infans, qui nunquam ubera sollicitavit, (solo pane aquâ macerato, & linteo involuto, vitam ei sustentante) denatus est, & sequente die Martis d. 4. Decembr. cadaver anatomicæ Collegii nostri inspectioni, præsentibus Plur. Reverendo *Dn. Joh. Cramer*, Canon. Regul. & illustri Viro Domino *a Conrad*, Canon. Regul. Cancellario & Consiliario &c. aliisque patuit. Sacculus ille extra abdomen propendens, humorem urinæ similem ad 4. vel 5. circiter cochlearia, cœcis ductibus in illam cavitatem effusum continebat; aliàs nullum planè signum testiculorum præstò erat. Nec minus caute fuit secta illa protuberantia umbilicalis, in quâ portio intestini coli latebat. In hoc ipso, præter eum, quem in nominatâ modò bursâ scroto analogâ humorem offendimus, etiam excrementa ejus generis, qualia deinceps in intestinis, spectabantur. Huic prominentiæ subtensum erat peritonæum, nec ullo vase, aut ductu, aut processu pertusum. Aperto abdomine admirati sumus raram intestini coli constitutionem. Notum est, quod intestinum hoc principium habeat cœco, ac primo quidem reni dextro mem-

branae connexionem appendatur, deinde verò anfractuoso ductu sub fimbria hepatis, & sub vesiculâ felleâ ventriculi fundum perreptet, ac inferiorem lienis marginem contingat, eidemque annectatur, istinc verò descendat ad os ilii, à quo per sinistram ingvem pelvim petit. Nec secus hætenus res erat in hoc infante comparata: at quia vesica nulla prorsus aderat, hinc fundum ejus, quod ordinariò fit, utrinque amplecti non poterat. Tametsi verò sursum denuò per ingvem dextrum ascenderet, non sinistrorsum tamen recurrebat, neque inter ileon & spinam dorsi sese immergebat, multò minus supremam ossis sacri partem attingebat, sed validè ossi pubis alligabatur, ac ex eo propendebat, ac hinc versus umbilicalem illam prominentiam revolvebatur, quam, ubi attigisset, rupturam fuerat passum. Hinc autem per ductum sinistram, sub integumentis excurrentem usque ad foramina superius descripta, cujus cum prominentiâ illâ umbilicali connexionem autopsia demonstravit, feces viâ satis angustâ amandabantur. Intestinum rectum prorsus aberat. Cum curâ etiam indagavimus, an vel uterus, vel aliquod ei proportionem respondens alicubi lateret, sed frustra eramus. Præterea in infima abdominis cavitate, ut diximus, vesica desiderabatur. Et hæc vesicæ absentia causa erat, cur oculos converteremus ad renes,

nes, in quibus tamen nihil præter naturam constitutum inveniebamus. Ureteres è concavâ renum parte protendebantur, & in appendices cartilagineas utrinque desinebant. Atque ita satis manifestum est, quod ordinariò urinam excipiendi ac ad pyriforme vesicæ vas deferendi ministerio in hoc subjecto non fuerint defuncti. Hæc via, cum naturæ quasi præclusa esset, illa sibi invigilans, ferum excrementitium ad intestina derivavit, in quibus humor urinæ formis fecibus mistus fuit deprehensus. Cæteræ abdominis ac thoracis partes optimè erant constitutæ. Lustratis infantis extis, matrem adire placuit: sed nihil quicquam ex ejus ad interrogata responsis extundi potuit, unde causa vitiosæ conformationis cum aliqua verisimilitudine colligeretur.

Tompsoni Anatomia Adolescentis ex peste mortui Anno Domini 1665. Urbis Londini usque adeò luëtuosissimo multa millia capitum singula quaque hebdomada demetente furibunda Epidemia, Augusti circiter nonas, Dnum *Guilielmum Pick*, Cornufabrum vici *Pettecaot* Incolam, ad *Adami & Evæ* insigne, habitu Athletico dotatum, ab infectionis sagitta permiserè fauciatum invisi. Iste post fastidiosæ Pharmacorum farraginis sumptionem à Dogmatico pro deplorato depositus, artis chymicæ præpollenti virtute, adspi-

adspirante divino Numine, restitutus fuit. Per idem tempus famulus ejus annos 15. natus malo epidemico cum maculis nigris (indubio mortis indicio) per universam cutim diffusis aliisque horridis phœnomenis stipato laborabat, quæ adolescentis vitam citò finiebant. Hæc data eucæria, patientem jam convalescentem rogabam, ut servi defuncti interiora detegendi licentiam in scientiæ Iatricæ provectum, generis humani charitatem, scepticorumque satisfactionem mihi concederet. Cum rationibus convictus annuit, non sine benignæ zelotypiæ, ne hac curiositate insolita vitæ meæ damnum incurrerem. Demum impetrato, quod ab aliis crebro negatum fuit; operi me ipsum accingo, & in catino tusco sub cadavere in Areola sub dio locato, accenso, nonnulla dissectioni accommodata, suppeditante patris familias conductitio, sublato loculi operimento, ac linteo cadaverali amoto; Maculas atras instar lyncis ubique in superficie dispersas solito numerosiores, ac graviores maximo cum suspectu contemplantur. Quorum aliquot apertis materia congelata sese ostendebat. In Peritonæo perforato Ichoris, lutei, virulenti, viridisque pallescentis portiuncula fluctuabat. Intestinis flatu venenoso distentis scorix olidæ copia continebatur; ast præter vulgarem sententiam in convexo à notis nigris immunia, in concavo vero stigma-

stigmata obscura prægandia a liquamine tabido inuito comparebant. A Vena Porta, nec non Arteria Coeliaca, separatis, serofus solus liquor effluebat, nequicquam rubicundus, sed intus residebat substantia opaca valde concreta. Jecoris Parenchyma scissum pallefcebat, excrementum subflavum plorans. Lien divisum serum liquidum inusitatum emisit. Renes aqua citrina scatebant exanguis, prout cætera viscera. Deinceps in stomacho patefacto succus veluti atramentum scriptorium, tenax, niger, usque ad Oinopintæ modum comprehendebatur. Hujus membrana erat decolor sed non pertusa, ceu Helmontius in retali tradit, ac si causticum potentiale applicatum fuisset. Postea a regione infima ad mediã ascendimus, ubi steruo a Mediastino divulso, Pulmonis, in partes extimas, squalidè stigmata tumefacta conspiciuntur, alicujus continuitate partium soluta, sanies putida, luridusque Ichor *Εορβορῶδης, ἀναιμος* amanabant, vasis magnis perfectis sanguinis aliquantulum fluxum expectavi; sed aliter res habuit, nil certe nisi liquoris tenuis depravati paucula cochlearia ab exiguo sudario expeditè absorbenda evadebant, ubi intus Thrombi secundum longitudinem extrahendi reperiiebantur; Post Pericardii aqua fulva repleti disjunctionem dextrum cordis sinum scalpello penetravi: unde digitis apprehendens materiam

candidam coactam, leniter eduxi; pertractans, animoque strictè revolvens cui assimularetur, in momento, ne quidvis Parilius eidem respondere videbatur, quam testiculus agni bipartitus, servi spectatoris arbitrio assentiente. Cæterum hujus substantiæ albæ (obscurè rubentis vice) in hoc loco rarissime repertæ, rationem (sub enunctoris judicii pace) a temeraria imprudentique nutrice Adolescenti haud pridem ante obitum illius meri lactis haustum obtrusi dentes, deducendi licet; quod è Stomacho raptum in hac extrema exigentia; per vasa lactea, vel alios ductus pro vitæ sustentatione, aliquantilla in cordis cavitatem transmittitur, ubi nullam vel pauxillam alterationem τῆς ἀφύτης ποιῶν in defectu, subjiciens, in hoc ens glandulosum, fermenti materialis transsumatur. Succum fuliginosum atrum, cerbero dignum, pro candido in ventriculo protopeptico, Agninamque albam materiam pro cruore subnigro in cordis sinu reponi vix auditum est. Hoc hysteron proteron fermentum deleterium, quod in tubis Hæmaticis mirifice contextis, Nectar solare penè totum, vel coagulaverit, vel colliquaverit, ita ut ne sanguinis cochleare, sine labe in hac carne morticina reperiri possit. Finita evisceratione, mox rigiditatem, quasi toporem quandam in manu sinistra, cadaveris Tabæ 10 vel 12 horas vita orbatæ tepido, madefacta sen-

fensi; quam emundatam, supra Δ ris igniti gas aliquantis per detinui, sed incassum: nam serius ejicitur, quam non admittitur hospes. Quippe corpuscula illa subtilia vafra, in manum cutis poris ab ambiente tepore apertis, Archeo tergiversante, deinde morbo succumbente, ac quidem ad animæ regiam conducente prompte erepserant. Qui Spiritus Ideâ Morbi informatus, ut primùm se eodem vestivisset, venenum pestilentielle, in suam perniciem, Tragoediam acturus erat. Jamjam Pestem circumfero, aliquandiu silentem malignitatem, per omnia membra dispendentem: dum interim visito, ab aliisque visitor. Opem, quâ ipse indigeo, aliis administrans, plus de aliorum quàm propriâ vitâ sollicitus. Sic huc æquè illuc obambulo, dum hoc virus membra depascitur. Bene edi, bibi, sermocinatus sum, dormivi usque ad horam secundam diei subsequenti Saturni matutinam. Quando expergefactus, recolligensque quid postridie fecissem, parem in femoribus ac Tibiis stuporem, quem antea in manu percepi, mihi invito ante oculos stigmatibus nigris assidue obversantibus: sine mora servum inclamitavi, jussique, ut Pharmaca præstantiora, juxta Epigraphen confestim porrigeret, interminatus illi, ne a nostra mistura diviaret, nec angusta quantitate eadem mihi propinquaret, quibus sedulo observatis, quintuplam supra quosvis sub tutela nostra positos mensuram

absorpsi: abunde nempe cognovi quod Hippocrates suggerit *ἐς καὶ τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔρχα δὲ θεραπεία ἐς ἀνέμβειν κράτισται.* Analogia inter morbum & remedium ab Auxiliatore fido solícite, ac mature attendi debet. Quem ritum si per duas horulas neglexissem in dubium vocatur, utrum a quovis in rerum natura sanabilis essem? tanta erat hujus lucis magnitudo, atrocitas, actionique celeritas, nullas inducias admittentes.

Etenim somno solutus in ventriculi ore intolerabilem prægravationem, angustiam, conquassationem, in capite vertiginem, tamque repentinam defectionem sustinui; ut robur mihi vix suppetere, ad tyronem faciendis admonendum. Quin etiam ubi ante hæc a 3 vel 4 unciarum spirituosili liquoris sumptione, sudor actutum eruperit, jam plus quam de eo ad calorem in inferioribus conciliandum sufficeret. Adde quod maculæ per cutim dispalatæ, plane denotabant sanguinem ad *πήξις* festinare, inter quas una colore livido pisi grandioris dimidiati planitiem æquans, in cubiti flexura eminebat, circa quam obstantibus amicis non parum intentus fui: Jam tandem post inquietudines, luctamina, multivariasque agonias, mador universus emerfit, quo statim refectus fui &c. Merentur etiam cætera lectionem, sed quæ nimia Typographi festinatio addere non permittit.

DEo sit laus & gloria!

INDEX.

A.		Bubones Venerei, 197. origo ib. cura 201	
A Bortus præfagia	75	C.	
Acidularum abusus & noxa	24	Cachexia mulierum	217
Albus Fluor vid. Fluor		Calculus in uretere hærens.	144
Alphus 139. curatio	140	Cantharidum tincturæ usus suspectus	161
Anatome pueri membris genitalibus de-		Cardialgia 151. remedia ejus	153
stituti 227. alius ex peste mortui 231		Carminativis calidis circumspecte uten-	
Aphonia febris continuæ accedens hæ-		dum	52
morrhagia narium & vomitu critico		Castratio herniosorum pluribus fune-	
sublata	43. 44	sta 101. ignorantie anatomice debe-	
Apoplexia 7. infantum 8. occasio ad il-		tur	101
lam nimietas potus & ciborum 11. vi-		Catarrhi 53. eorum egregium remedium 53	
ta otiosa 12. somnus nimius 26. affe-		Chamomillæ vires in cardialgia	153
ctus animi 28. abusus pulveris sternu-		Chlorosis mulierum 217. remedium 218	
tatorij & fumi tabaci 24. 25. prodromi		Cholera 122. methodus curandi ibid. no-	
illius 13. qui aliquando non adsunt		xæ ex adstringentibus	125
14. cum syncope complicata 17. cum		Cœliacus fluxus 125. ætiologia 126. re-	
convulsionibus ibid. Signa inter dia-		media ejus	127
gnostica rubor faciei & venæ inflatæ		Constitutio vernalis ejusque morbi 54-55	
18. Signa distinctiva ab affinibus affe-		æstiva	114
ctibus 15. signa salutis 18. mor-		autumnalis	121
tis 21. transitus in alios morbos 20.		hiemalis	1
quomodo præcavenda 12. ratio me-		Cortex peruvianus febris suppuratoriæ	
dendi 33. 34. apoplecticorum sectiones		variolarum remedium	6
post mortem 30. 31. methodi antiquo-		Crisis per abscessum cuticulæ	139
rum cum nostra hodierna compara-		Cura omnium florum	112
tio	36	vernalis 103. quibus vulgariter absol-	
Appetitus depravatus 118. ætiologia obscu-		vatur 104. non omnibus utilis vel	
ra ibid. satiatus gravidis minus nocet,		neccessaria 104. quomodo celebrata 105	
ast multum puellis & non gravidis	121	D.	
Aristolochiæ rot. vires in ulceribus.	182	Decoctum lentium in variolis quibus no-	
Arthritis 45. 132. 223. vita sedentaria ad il-		ceat	5
lam disponit	45. 46	Deglutitio solidorum quandoque facilius	
Asthma Senum 220. ortus ibid. cura	221	quam liquidorum peracta	99
Atrophia infantum	128	Delirium melancholicum peritoticum ex	
Aurum fulminans infanti cuidam fune-		dolore pollicis pedis sinistri	45
stum fieri visum 109. in præparatione		Dolor aurium	37
♀ tantillum amovendum	110	oleorum in illo noxæ	39
B.		nephritici doloris cum calculo confu-	
Balsami ♂ terebinth. usus internus in exul-		sio in praxi nociva	3. 4
cerationibus anceps	181	Scapularum 173. ratio curandi felix 174	
		podagricus	56
		G g. 3	ven-

INDEX.

ventriculi	47	ne ibid. methodus curandi nova felix	63
Dysenteria	171	Hæmorrhagia critica	175
E.		suppressa apoplexiam causatur	27
Epilepsia	115	Hernia scroti singularis 100. ejus novum	ibid.
F.		genus 103. curatio	ibid.
Febri ardente laborantes scorbutici quæ		Hieræ simplicis Gal. vires emmenagogæ	69
patiantur	88	Hydrops ascites cura omnium florum ab-	
continua febris hæmorrhagia critica		acta	113
soluta	44	uteri	212
diuturnæ febres	115	I.	
hæmorrhoidalis	208. seq.	Ignitorum ferramentorum efficacia in a-	
intermittentes mali moris	134	poplexia	33
purpuratæ Scorbuticæ	136	Impotentes non facit sectio venæ post au-	
quartanæ 183. Θ ium digestivo-		res	150
rum in iis vis magna 184. it.		Impotentia in viris robustis 145. illius	
noduli	ibid.	causa obscura	146
maligna 40 quatenus in hac V. S. lo-		Incubus 81. ætiologia 82. curatio 83. pro-	
cum habere possit	42	gnostica	ibid.
purpurata miliaris	190	L.	
quintana & septimana	205	Lence	140
octana unde	207	Lienteria 129. ætiologia 130. methodus	
Flatus 47. hos causæ occasionales non		curandi	131
producunt sine inæqualitate toni in-		Liquor CC. succinatus egregium medica-	
testinorum 47. e qua substantia oriun-		mentum	192
di 50. illorum non prodeuntium in-		Lithotomia	157
commoda 51. ratio medendi	ibid.	Lumbricorum succi vires arthriticæ	132
Fluor albus 193. cura	193	M.	
G.		Maculæ rubræ 140. curatio	ibid.
Gonorrhæa mulierum quid 194. quomo-		Scorbuticæ	173
do a fluore albo distincta 195. an in		Martialium doses exiguæ utiliores largis	
hac prostatæ afficiantur 194. ejus cu-			70
ra	195	Medicamentorum non alteratorum ejectio	94
Gravidæ aliquando medio gestationis		Menstrua tam ex vagina, quam ex utero	
tempore levi apoplexia tanguntur 12.		emanant 76. menses tarde erumpen-	
earum fluxus sanguinis 73. quibusdam		tes 64. in quibus stimulandi 65. causæ	
innoxius ibid. quinam periculosus 74.		occasionales quod tarde erumpant 65.	
fluxum præcedens anxietas abortum		confectaria symptomata 67. ex terrore	
notat 75. abortu tum instante non		suppressi 68. quæ symptomata subito,	
conveniunt adstringentia ibid. sed hi-		& quæ lente suppressa menstrua exci-	
ante uteri orificio promotio vel exspe-		piant 71. 72. lumbrici complicati cu-	
ctatio partus.	76. 77	ram	
H.			
Hæmoptysis 62. in ea sæpe dolor in lie-			

INDEX.

ram difficilem reddunt 73. fortiora emmenagoga in succulentis sub moliminibus data magis cohibent 69. nodulorum vires egregiæ 71. balnea & pediluvia quibus specialiter conferant 71. menstruorum tam tarde quam subito suppressorum ratio curandi 72	destillata non addenda 108. ☉ fulminans additum vim auget & tormina præcavet 109
Menthæ vis venerea 79	Purgatio a terrore superveniente impedita 68
Militum mutilatorum & mendicantium symptomata scorbutica 84	Pustulæ venereæ 203. cura 205
Morbilli epidemii 55. sub illorum finem tussis exorta purgantibus sublata 55	R.
Morbi crassi prima species 214. cura 216	Raucedinis V. S. præsentaneum remedium 99
N.	Rheumatici affectus 2
Nicotianæ fumi abusus & damna 25	noxæ sudoriferis valde calidis 3
vis insignis carminativa in clysteribus 51	antirheumaticum linimentum Lentilii 4
O.	Röthe Ruchen schneiden 151
Obesitas venereæ congressui non efficit 149	S.
Oculorum affectus 57	Sanguinis status raucidus medicamentis inemendabilis 13
adnatæ pustulæ 57. cura minoris apparatus commendanda. 59	Scorbutus 83
Oleum terebinthinæ quartanario una calculofo funeste datum 185	milites mutilati quare ipsi adeo obnoxii 84
Opii vis venerea 79	differentiæ scorbuticorum affectuum a reliquis 89
P.	ætiologia 89
Paralysis 191	cura 90
faucium & œsophagi 96. miserabilis illa extincti casus ibid.	V. S. quando vitanda, quando profit 90
pylori 95	drastica emetica & purgantia fugienda 91
Peucedani calicis usus in podagra 56	amara acidiusculis miscenda 92
Pilular. cephalico-hysteric. cum massa pilul. Ruffi usus in mensibus 69. earum descriptio 107. pilular. formula pro melancholicis egregia 108	faccharata absint 93
Pimpinellæ extractum bonum carminativum 53	Seminis excretio 77. quinam illi subiecti 78. cura 79. medicamenta nil proficiunt, nisi ab ideis libidinosus abstineatur 80
Piperis vires in præcavenda cardialgia 153	Senectutis varia incommoda 219. seq.
Pluviosæ tempestatis morbi 115	Sinapi vires stomachicæ 153
Pneumatosis 211. curatio 212	Spasmus fibrarum spiraliū tunicæ ventriculi 98. œsophagi spasmodica strictura aliquando deglutionem frustratur, neutiquam paralysis 98
Procidentia ani 141. cura 142	Spiritus ☿i insignis vis carminativa 53
Purgantium aliquot formulæ III. iis olea	Sterilitas mulierum 209. seq.
	Sternutatoriorum abusus & noxæ 24
	Stra-

INDEX.

Strabismus 60. congeniti causa ibid. af- fuetudinalis causa	61	Vini abusus	226
Stranguria senum	22	Vitæ vulgaris ratio saluberrima, ast fastidi- ta	66
Sudor post camphoram sumtam campho- ram redolens	175	Vitrioli albi vis magnetica experta in hæ- moptysi	64
Surarum cum capite consensus	44	veneris vires ophthalmicæ	59
T.		Vlcera sordida & mali moris	115
Tincturæ ☉ ♂ Ludovici vires 127. 153. rubræ Bontekoë vires	152	exulceratio renum	175
Tinnitus aurium 39. ejus indoles medi- camentis refractaria	40	cura	179
Topica in affectibus rhevmaticis pruden- ter administranda	4	ulceratis renibus ☿ ☿ li & ☉ ia no- civi	161
Tumores faucium & gutturis	115	ea defunctæ anatome	183
tonsillarum 54. evporiston in iis Joe- lis remedium	54	Vnguentum carminativum August. in ca- su ab alto egregium	164
V.		Volvulus 165. pulvis Joelis evporistus in volvulo	169
Variolæ 4. earum eruptio quoque fu- nesta	5	Vomitùs 115. qui sedati 116. quibus medi- camentis ibid. malignarum quomodo curatus ibid. a tussi 117. ejus cura 118.	
Venæ sectionis & scarificationis neglectæ noxa	26	vomitùs & diarrhœæ scorbuticæ reme- dium egregium lac	85
Venereo in congressu mortui	28	Vrethræ cicatrices falso pro caruncula habentur 156. catheteris in illis egre- gius usus	159
coitum impediunt animi affectus	147	Vrinæ pus admixtum quomodo depre- hendatur	177
Vesicatoriorum in suris usus salutaris in asthmate	44	suppressio 154. ætiologia ibid. cura 156.	
Vicissitudo caloris & frigoris	169	purgantibus aliquando soluta	164
quibus noxia	ibid.		
Moscis & Eurlandis non nocet	170		

F I N I S.

